

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körút 18.

Főszerkesztő: **VÉSZI JÓZSEF.**
Felelős szerkesztő: **BRAUN SÁNDOR.**
A SZERKESZTŐSÉG.

Égész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre
7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

A tavasz gyűlöli.

Budapest, március 14.

(v.) Künn a szabad természetben a tavaszi verőfény biztató ragyogással új életre kelti a mindenséget. Benn a parlamentben pedig felemelkedik egy fiatal ember és magasztalja a magyar nemzet politikai telének ködét és zuzmaráit, leócsárolván egyszermind a szabadelvűségről, mely hazánknak politikai kikeletét jelenti, minden termékeny bűbájt és minden szépséget. Ki ez az ifju, aki halálosan szerelmes a télbe és halálosan gyűlöli a kikeletet? Ki az, aki a teremtés feltámadásának pompája közben visszakívánja a didergős, csatagos, zimankós télviz idejét? Önök eltalálták, hogy ez a beteges lelkű fiatal ember nem lehet más mint gróf Zichy János, a néppárt elnöke és parlamenti vezére. *Maudit printemps, que reviens tu toujours!* A gróf ur bizonyára ismeri ezt a francia verset, mert ő is azt hajtogatta ma egyre, hogy: „minék térsz vissza mindig, átkozott tavasz!” De a tavasz fittyet hány a fiatal gróf kóros indulatainak. Itt van közöttünk, kibontja viruló ragyogását és szórja pazarul varázslatos áldásait.

A nemzeti tavasznak, a szabadelvűségnek lelkes szószólójává s győzelmes bajnokává szegődött ma Széll Kálmán miniszterelnök. Egyikében az ő mesteri rögtönzéseinek, amik a hang közvetlenségével és az érzés őszinte szárnyalásával ragadják el mindig a hallgató-ságát, lerántotta a leplet a télimádók gyülekezetéről: a néppártól. Azok az urak, avagy legalább az ő főrangú gyámjaik Sennyey-sít játszanak, de persze Sennyeynek a politikai okossága és egyenessége nélkül. A néppárt voltaképp nem egyéb mint olyan konzervatív párt, amelyben nincs meg a maga

meggyőződésének a bátorsága. Sennyeyék kimondták egész nyíltan, hogy ők konzervatív politikát akartak. Nem bujtak felekezeti ürügyek mögé, nem csóválták a vallási villongások üszkét s kivált nem szövetkeztek soha semmiféle demagógiával. Büszkén, őszintén és elegánsul vallottak színt, nem izgattak s nem alakoskodtak soha. Tiszteletreméltó szivóssággal védték elveiket; s amikor be kellett látniuk, hogy a korszellem s a nemzet élet-ösztöne meddőségre kárhuztatja törekvésüket, akkor felreállottak zugolódás nélkül, utógondolatok nélkül, azzal az előkelő lojalitással, mely egész szereplésüket jellemezte. Nem így a klerikális télimádók. Ezek méltóság nélkül és ügyetlenül csinálják dolgukat. A néptől kölcsönzik nevüket, amelylyel igazi céljaikat palástolják, s a demagógia gyékényén árulják a konzervatív politika ócska portékáit. Mint házaló kezében a kótyavetyén vásárolt fényes címer, úgy fest az ő kezükben a Sennyeyék előkelő hagyománya.

Széll Kálmán pedig helyesen mondta ma, hogy az a magyar nemzet, mely nem kért annak idején az egyenes konzervatív politikából, még kevésbé kér most abból, amely a néppárt görbe utain bandukol. A konzervativizmus egyetlen célja az, hogy megakassza a haladást. Ennek a nemzetnek pedig még sokat kell haladnia, hogy boldogulhasson. Minek ott a fekező készülék, ahol megállni amugy sem szabad egyetlen pillanatra sem? Amik vagyunk, amit kivivünk s amennyit érünk nemzeti és állami életünkben, azt mind a haladásnak s tehát a szabadelvűségnek köszönhetjük. A maradásig e nemzet fejlődésének történetében mindig csak tespedést, visszaesést, erő-sorvadást s a feszültségek felgyülemlésének idején válságos rázkódásokat, forradalmi vonaglásokot okozott. Ez a nagy tanulsága a

magyar históriának nemcsak a nemzet tudatában él, hanem benne van a nemzet vérében is. A magyar közvélemény ennél fogva nemcsak elítéli a konzervatív politikát, hanem valóságos irtózik is tőle.

Hogy jusson ki a nemzet irtózatából a szabadelvűségnek is, gróf Zichy János ma léhasággal, kapaszkodással, az ideálok elfojtásával vádolta a liberális korszellemet. Hát voltak idők e hazában, amikor Magyarország az a szellem kormányozta, amelyért a gróf ur rajong: tudniillik a felekezetiesség s a maradásig szelleme. Hogy csak egyet említsünk e korszakok közül, ilyen volt például a *Kollonics korszaka*. Nos van-e a gróf urnak kedve és bátorsága ezt a korszakot követendő például állítani a nemzet elé? Meri-e a gróf ur azt mondani, hogy a nemzeti ideáloknak jól ment a dolguk, s hogy a lelketlen stréberségnek nyoma sem volt abban az időben? Az utalattól megborzadva gondol a nemzet lelke az igazi anyagelvűségnek, az igazi élvhajhászatnak, az igazi kapzsiságnak azokra ama korszak évtáplajain.

A szabadelvűségnek egy egész ezredéve nem halmozhat fel annyira erkölcsi züllést, mint amennyi ráfeküdt annak a korszaknak egyetlen évtizedére. Jól mondta ma Széll Kálmán, hogy a Zichy bünlajstromából egyetlen betű sem terheli a szabadelvűséget. Elismerjük, hogy vannak ma is élvhajhászok, léha, kapaszkodó, haszonleső emberek; de ennek az oka nem a szabadelvűségben, hanem az ember gyarlандó voltában rejlik. Csak nézzen jól szét gróf Zichy János a maga körében. Hát ott vajjon csupa aszkézist s önzéstelen áldozatkésziséget talál-e? Frivol lelkekre és stréberekre nem bukkant ott soha? Pedig ugy-e bár abba az ő körébe a szabad-

TÁRCA.

Imádság.

— Március tizenötödikén. —

Hatalmas végzet! Hadd megérnem azt,
Hogy összetartsunk híven, okosan.

Hogy megbecsüljünk mindent, amiből
Szegény hazánknak egy kis haszna van.
Ha megbecsüljük szívvél, észszel egymást,
Majd Európa is becsülni fog.
Ha azt akarjuk, hogy más is szeressen,
Előbb egymást szeressük, magyarok!

Hatalmas végzet! Hadd megérnem azt:
Ne lássak többé pártütő magyart,
Aki magát csak akkor érzi jól,
Ha véres szájjal ön-testébe mart.
Ha van erőnk, hát rajta most! Tegyük meg,
Amit nem tettünk ezer éven át:
Hódítsuk már meg végre-valahára
Saját magunknak ezt a szép hazát!

Hatalmas végzet! Hadd megérnem azt:
Ne lássak többé közönyös magyart,
Aki unottan és szeszélyesen

Magára és fajára mit se tart.

A szebb jövő ragyogjon úgy előttünk,
Mint vándornak a hajnal csillaga.
S a dolgos, lelkes, munkabíró nemzet
E szebb jövőt csinálja meg maga!

Hatalmas végzet! Hadd megérnem azt,
Hogy minden bölcső, minden sir felett
Magyar szó csengjen! Hogy szép-magyarul
Szólaljon meg öröm, gyász, kegyelet.
Magyar dallal ringassa el az asszony
A csecsemőt, akit karjára kap.
S magyar fohászszal küldje föl az égbe
Haladók lelkét valamennyi pap!

Hatalmas Isten! Hadd megérnem azt,
Hogy pártosság többé ne öljön minket!
Hogy egységünk, tudásunk, szellemünk
Kiirtsa belső ellenségeinket!
Hogy szerb, oláh, tót, német tünjön el mind,
Mint olvadáskor a hó a hegyen!
Hogy a királytól kezdve az utolsó
Cselédig: mind egy, mind magyar legyen!

Ábrányi Emil.

Keresztek az utban.

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Írta: *Lőrinczy György.*

Bánhidán csak egyetlenegy pap van, de az azután csakugyan pap: okos és jószívű, igaz ember tetőtől-talpig. Nem tudom: kinek a fejére illenék jobban a püspöksüveg. Ha meglátogat, szép, nyílt arcát óraszámra el tudom nézni és gyönyörködve hallgatom a beszédét, ami úgy hasonlít a harangköngáshoz.

— Amit mi látunk, tudunk — mondogatja, — csak emberi képzelődés munkája, csupa relatív dolog. Egyetlen pozitívum van a világon: az Isten.

S mintha büszke volna arra, hogy tudja és alázatos a miatt, hogy érzi, amit mond, nagy, beszédes szemével elmerül a festői szép vidékben s onnan, ahol sétálunk, a vizparti nyárfák alól végigtekint a pazar tájékon, ahol a Vág éppen beléömlik a Dunába. Remek munka ez a hármas vizpart: Isten arca, ereje mosolyog rajta a tömörkedő színben, illatban, összhangban, ami itt ölelkezik: a csillogó, locsogó hullámokban s az aranylombozatu ligetekben, amik fölött vadgálamb és szellő suhan el csokolódzva.

A pap melágoz area főlrágyog. A fejét szinte előre nyujtja, mintha meg akarná ölelni ezt az óriás panorámát egyszerre.

— Milyen nagy, milyen fölséges! — sóhajtja. — Tessék aztán megpróbálni: ilyet vagy hozzá hasonlót csinálni!

— Például: a piktóroknak, ugy-e?
— Akár még a piktóroknak is. De hiszen, ha ezt megfesti, azt mondják rá, hogy lehetetlen. Nézd: a viznek, a környéknek, a fáknek, a távol-ságnak ezt a millió színét, hangját, egybeillesztését! Hát lehetséges volna ez valami festményen? Hiszen azt mondanák rá, hogy festék-

elvűség nem vihette bele a maga fertőző anyagát? És mondunk a gróf urnak még egyet. Ha csakugyan haldokolna a szabadelvűség, a gróf urék ne nagyon örüljenek. Mert tetszik tudni, ez a liberalizmus az egyetlen védőgát a forradalmak legvéresebbje, a szociális forradalom ellen. Amíg mi itt vagyunk s viszsük előbbre az emberiséget a szellemi tökéletesedésnek s az anyagi boldogulásnak utain, mindaddig nem nyomulhat előre az a prédaleső szörnyeteg. Mert a mi szabadelvű törekvéseink plántálják a tömegekbe a jobb jövőbe vetett hitet s ez a hit mérsékli bennük a kétségbeesés szilajságát, a forradalmi indulatokat. Ha csakugyan összeomlik a szabadelvűség, vele együtt elvesz ez a mérsékli hatás is. És akkor ráözönlik a legvérengzőbb revúció áradata az állami és társadalmi szervezetre. A gróf uréknak akkor nem lesz jó dolguk, higgyék el ezt nekünk. A konzervatívok lesznek az első martalékai annak a forradalomnak, amely kevesli a szabadelvűségnek következetes, de józanul megfontolt haladását. Hogy a mi konzervatívaink demagóg köntösből járkálnak, az nem fog nekik salus conductus biztosítani. A forradalmaknak átkozottul jó szimatjuk van. Nem lehet azokat apró fufangokkal becsapni. Érthetetlennek tartjuk mindezeknél fogva, mért örül gróf Zichy János a szabadelvűség haldoklásának. Gondolkozások csak kissé gróf ur e dolgokról, s meg fog döbbsenni a saját dőre kárörömén.

A magyar közvélemény ellenben lelkesedéssel fogadja azt a bátor, önértetes, szellemes védelmet, amelyben Széll Kálmán ma a szabadelvűséget részbenesítette. Valóban nem tanainak csillogó voltáért szereti a magyar nemzet a liberalizmust, hanem azért, mert csakis ettől várhatják nemzeti jövőnknek megszilárdítását és biztosítását. „Magyarországnak szüksége van a szabadelvűségre úgy, mint az embernek a falat kenyérre”: Széll Kálmánnak ezt a plasztikus kijelentését véssük be jól a szívünkbe. Egy hosszú és dicsőséges államférfi pályafutásának gazdag tapasztalataiból ezt a tanulságot szűri le a kormányelnök. Kezében halás bizalommal látjuk lengeni a liberális politika lobogóját.

Az appropriáció.

— A képviselőház ülése. —

Budapest, március 14.

Az ülés úgy csattant, mint a legjobb anekdota. De ha ránk fognak is, hogy nem tudunk anekdotát jól elmondani, mert előre eláruljuk a csattanót: mégis előlegeznünk kell egyet-mást az ülés végének történetéből. Ott történt ugyanis, hogy Molnár apát sok mindenféle váddal egyetemben azt is felhozta, hogy a miniszterelnökhöz most is sürűn járnak információkkal a főispánok.

Erre azt mondta Széll Kálmán:

— Nincs az a főispán, aki többet informálna, mint Molnár képviselő ur.

Ezt mindenestre legjobban tudja a miniszterelnök. A néppárti apát valóban az ország reverendás főispánja, de eddig azt hittük róla, hogy abból a gárdából való, melyről ő azt szokta mondani, hogy lélekben idegen a kormányelnöktől s csak kelletlenül szolgál neki. Ma azonban kiült, hogy több és önfeladatosabb szolgálatot kevés főispán tesz a miniszterelnöknek, mint Molnár apát. Eddig is sokszor juttatta már diadalhoz s a legújabb politikai idők szálló igéjét is ő váltotta ki Széll Kálmánból, mert az ő megjegyzése mondta a miniszterelnök, hogy *minket egy világ választ el egymástól felfogásainkban*. De ma önmagát is tulleitálta az apát ur szolgálatkészségében. Ma jóformán minden szavával szolgálatot tett Széll Kálmánnak s nemcsak magát dobta oda áldozatul, hanem mindazokat, akik vele egy sorban küzdenek.

Azt mondta ugyanis:

— A miniszterelnök ur eddig mindenkor *oleső* diadalokat aratott.

— *Tegyek nekem drágábbá a diadalt!* — mondta rá Széll Kálmán s tapsolt neki lelkesen az egész nagy szabadelvűpárt, míg az apát ur elbarátai majdnem szemrehányással illették egyházi vezetőjüket, aki ennyire lesajnálta a néppárt egész multját, minden elkeseredett küzdelmét. Hát csakugyan *oleső* diadalokat aratott Széll Kálmán? És csakugyan olyan jól érzi magát annyi vad támadás után, hogy még ő ösztönzi ostromlóit: tegyek nekem drágábbá a diadalt? Fájt a néppártnak a szolgálat, melyet így az apát Széll Kálmánnak tett. Pedig hát ez nem is volt az egyetlen szolgálat! Az apát ur egész beszéde egy nagy szolgálat volt Széll Kálmánnak.

De elüljárónak ez elég. Most már lássuk a

mai ülést, melyben az ellenzék a költségvetési törvényjavaslat kapcsán szokás szerint fölvetette a bizalmi kérdést. Ha eltekintünk Kulmann Jánosnak nem is szorosan az appropriáció-vita keretébe illő beszédétől, melyben a szesztermelők és sörgyárosok bajait hozta szóba: voltaképpen négy ellenzéki főlshálalás töltötte ki az ülést. A függetlenségi párt nevében Barta Odön, s később Csá-volszky Lajos fejtette ki a párt politikai bizalmatlanságának okait, a néppárt álláspontját pedig ketten vázolták: gróf Zichy János, a világi és Molnár János az egyházi vezér. Ugy kell vennünk, hogy ez a négy szónok körülbelül kipécézte már a bizalmatlanság legkiválóbb okait s az ő beszédeikben együtt van minden, amire a miniszterelnöknek kádenciát kellene találnia, ha tud.

Mi van tehát ezekben a beszédekben?

Barta Odön egy régi kérdést s egy új graváment hozott fel. A régi kérdés ez: „ha a miniszterelnök arat is diadalokat, vajjon ezek a diadalok használnak-e annyit az országnak, mint neki?” Az új gravámen pedig rövide fogva ez: „haladunk a caesarizmus felé, mert az elemi iskolákat kivéve minden intézményünk, a m. kir. államvasutak, a m. kir. adóhivatalok, a m. kir. tanfelügyelőségek stb. címében nem az államot emeljük ki, mely az intézményeket fenntartja, hanem a magyar királyt, aki azoknak fenntartásához anyagilag hozzá nem járul”. — Ezért, mondja Barta Odön, a függetlenségi párt nem lehet bizalommal a kormány iránt.

Gróf Zichy János így hegyezi ki a bizalmatlanság okait:

— Néhány ezer koronányi fölösleget mutatunk ki. De ezzel csak a külföldet csaljuk meg. Idehaza mindenkinek tudnia illik, hogy erkölcsi esiekben és anyagiakban nagy a deficit. Cifra nyomoruság mutatkozik egyeseknél, cifra nyomoruság mutatkozik az államnál is. Ki és mi okozza ezt? A liberalizmus. Miért? Mert a liberális theoriát nem fedi a liberális praxszis. De még ha fedné is: mindegy. A liberalizmus haldoklik, s ágyánál ott áll a kegyetlen örökös: a szocializmus. Amde a szocializmusra még nincsen készen a nemzet. Mi történjék tehát? A liberalizmus haljon meg, az örökös várjon: az időkötél majd kitölti kegyesen a néppárt.

Látni való, hogy ez a kissé nehézkesen legombolyított filozófiai okoskodás (melyet az ifjú gróf bágyadtan olvasott fel), nem annyira a kormány iránt való bizalmatlanságot, mint inkább

kereskedés. Mert máshol össze sem szedhetnnyi szint! Aztán hol veszi, hová teszi belé az életet, azt, ami itt annyi formában, hangban, mozgásban elevenedik meg előttünk?

— Az élet. Ki tudja hát, hogy van-e az is? Hátha itt is csak látszik, mint a képen?

— Nem, itt van az, ott nincs. Itt a bokrok között, a régek között, a vízben, a fákon mindenütt élet van, mozgó, szerves élet, mind más meg más törvény és összetétel szerint megalkotva. Az ösztön, az erő, az akarat itt szakadatlanul küzd, birkózik az anyagokban, amikbe Isten a saját erejét, lelkét leheli. Ő rendezi el, megkezdi, intézi és végzi ezt a számtalan célu és formájú tusát, ami mind ő benne kezdődik és ő benne végződik el.

— Azért nem tudunk hát semmit, noha annyi sokat látunk? Mert ezek a szerves dolgok voltaképpen csak eszközök az ő nagy erejének a rendszerében, forgatagában. Az erőlk háztartásában, ugy-e? *

— Persze. Milyen botorság: az ember minduntalan föl akarja forgatni ezt az egész rendszert.

— Mivel?

— Mindennel, amit csinál.

A tulso parton éppen gyorsvonat rohant el, robogva. Kürtjéből ömlött a sürű, nehéz füst és széles, sötét szalagban borult a füzes lombjaira. A pap megvetően mutatott oda.

— Ilyen gyerekjátékokkal! Ime, az Isten megalkotja ezt a csodaszép élőképet, a vízpart rekettjét, hallgatag csóndjával, a virágokat tarka lepkeivel s a falombok összelelekező ágait susogó, csillogó leveleivel, kacagó galambjaival. Lehet-e annál szebbet képzelni is! S a helyett, hogy gyönyörködnek benne, az ember, az a telhetetlen, gonosz és nyughatatlan bestia, nekifront ilyen boldog játékokkal, mint a vasut. Otromba zakatolással szétveri a liget szelid muzsikáját. Az a sötét, nehéz füst, ahogy leülepszik az arany lombokra s a tarka vadvirágokra, valóban olyan, mintha az ember leköpné az Istent...

— Van annak más oldala is. Haladás az és

tökéletesedés, ami által megváltoznak és az emberre nézve kedvezőbbekké lesznek az idő és a távolság arányai.

— Tér és idő! kiáltott a pap. Az ember ne beszéljen változmiről, amit elképzélni sem tud. Az időt változtatja meg? Azt, a mi mindig volt és mindig lesz? Erted-e: mindig? Nevetséges: megmérni az örökkévalóságot! S a távolság? Mi az az emberi, a földi távolság? S mi a végtelenség? Meg lehet azt változtatni? A végtelenséget? Jobb volna, ha bámulná imádkozva a végtelenség rendjét, a mindenség életét s nem kontárkodna belé. Ora et labora! Paktum.

Elfordult és a locsogó vizre tekintett. A parttól alig néhány méternyi távolságra a hullámok csöndesen himbáltak valami különös alakú tömeget, a pap azt nézte. Valami állat volt, talán kutya, vagy macca, ami bizonyosan a vízbe fulladt. Biz az ennek a nagy arányu, festői szép tájképnek az eleven és szines hangulatába sehogyssem illett. Olyan volt, mint egy kirívó folt, egy gikszer a természet fölséges szimfóniájában. Izléstelen, csaknem undorító és komikus is egyszerre.

Nagyot nevettem. De a pap komolyan nézett rám.

— Mit nevétsz?

— Hát ezt a szegény állatot. Hogy juthatott az ide, a Duna hátára? Talán halnak vagy hajónak képzelte magát a jámbor?

— Ha ember volna, akkor nem nevetnél rajta. Arra azt mondanátok a szokásos frázisaitokkal, hogy tragikus a sorsa. Pedig ez az esetlen, tudatlan állat, fogadni mernék, csak éppen úgy pusztult el, mint akármelyik ember, aki a saját erfinél hatalmasabbakkal bírokra kél. Ez mégis nevetséges, ugy-e? Pedig hát szükség volt erre is bizonyosan; másképp meg sem történhetett volna.

Láttam, hogy folytatta volna még, de amint néhány lépésnyire előre mentünk, a parton két ember jött szembe velünk. A vállakon kétél volt átalvetve és inaszakadtig való erőfeszítéssel von-

tattak egy csónakot, éppen a Vág és a Duna összetorkollásánál. Benn a csónakban is két ember volt. Az egyik, valami halásziéle ember, kormánylapátal igazgatta a csónakot, míg a másik, uri ember, összefonva a karjait szemlélte a vizet s a partot véges-végig. A pap megszólította a vontatókat.

— Ki az ott a csónakban?

— Valami inzellér, esókolom kezít, a miniszteriumból. Tán a vizet vagy a partot méri, én bizony nem tudom. Csak így hurcoljuk már három nap óta föl s alá. Egyetlen pengőért.

Köszöntek és görnyedve, izzadva tovább mentek. A kétél megfeszült a vállukon, mert a víz sodrával erősen kellett küzdeködniök. De az inzellér azt észre sem vette. Büszkén tekintett el a távolba, a vontatók meggönydött, verejtékes alakja fölött, majd mikor bennünk meglátott, ezüst dohányszelencét vett elő, cigarettát sodort és rágyújtott. Aztán esipőre tette az egyik kezét és déceget alakja kinyult a csónakban s hosszú árnyékot vetett a locsogó nagy vizre. Az erőt, a hatalmat, az uralkodást akarta mutatni, de csak a bürből kiszabadult apró Cézár látszott rajta: a gög. Az ember ostoba, örök gögje.

Az is csak egy percig tartott. A csónak lassan suhant fölfelé a vizen, esöndesen ott himbalózott mellette a vízbe fullt, fölpuffadt állat, amit a hullámok oda-odavágtak a csónak oldalához. Az inzellér meglátta. Először kíváncsian, aztán bosszusan tekintett rá, majd undorodva vagy meghökkenve félfordult és a cigarettáját eldobta kedvetlenül.

A pap okos, szép arca földerült. Figyelmesen nézte az inzellért és azután rám tekintett.

— Látod. Mementonak még ez is jó. Tán éppen arra való volt. Ime, az emberi büszkeség, az emberi nagyság! Hogy meginog, egyszerre még ilyen hiiványásig, ilyen esékélyesség láttára is!

S elgondolkozva, mosolyogva sétált a nyár-fák alatt és vastag meggyfa-botjával kereszteteket rajzolt az ut homokjába.

az okoskodók erős türelmetlenségét bizonyítja. A haldokló halálát sürgetik s az örökös minden eshetőségre kergetik. Előbb ők akarnak boldogulni.

A harmadik szónok: *Molnár* apát, sem nem bizonyított, sem nem okoskodott. Ő, mint említettük, szolgálatot tett Széll Kálmánnak. Azt mondta, hogy megint fölsorolhatna egy esomé *hírhedt* esetet, de nem teszi, mert Széll Kálmán letorkolná, mint rendesen. Azt mondotta továbbá, hogy könnyű Széll Kálmánnak olesó diadalokat aratni, mert — nem hiába eszik annyi cukrot — de mindig is cukros, előzékeny, udvarias. Az emberek közül is a mézes szavukat szereti. És aztán a miniszterelnöknek azért is könnyű a dolga, mert csak annak a fajnak kérelmét teljesíti, mely *élvezetet és mulatságot* kér (az apát ur ezt némi merészséggel *panem et circenses*-nek fordította), de nem hallgat azoknak jajgatására, akik *kenyeret és munkát* kérnek. — Az apát ur ezzel okolta meg bizalmatlanságát és az autonómia ügyével, melyről két mérész hasonlatot kockáztatott meg: 1. hogy az autonómia mostoha gyermek, pedig még meg sem született és 2. hogy az autonómia olyan, mint a harminc hónapi vajadás után megszületett törpe cickány. (Tehát mint gyermek, nem született meg; mint cickány, megszületett. De mit törődik az ilyen csekélységekkel az apát ur!)

A negyedik szónok *Csávolszky* Lajos volt. Ő nem bizalmatlankodott, csak gorbáskodott. Nagyon mérges ur ő mostanában.

Hát ez volt a kritika.

S most emelkedett szólásra *Széll* Kálmán miniszterelnök. Igazság szerint nem volt túlsok dolga, hogy a bizalmatlansági dolgokat megérfolja. Mert a Barta Odön régi kérdésére s új gravamenére egyaránt könnyű volt a felelet. A régi kérdésre azt felelte, hogy mindenesetre a nemzet mond majd legilletékesebben véleményt, vajjon az ő diadalai használnak-e az országnak is. És a nemzet talán igazságosabb lesz, mint Barta Odön. Az új gravamenre pedig egyszerűen konstatálta, hogy Magyarország közjoga a szent korona fogalmán alapul, s csak természetes, hogy intézményeink címében a *királyi* jelző ott van.

Ez esőndes polémia volt, könnyű és biztos.

De most gróf *Zichy* János ellen fordult s itt már szinesebben, tüzesebben, magával ragadóbban viaskodott, hiszen a szabadelvűséget kellett védenie. S esudálatos, hogy ez az államférfi, akinek kormányralpése óta annyiszor kellett már a néppárt nyílt és alattomos támadásaival szemben a szabadelvűség tiszta fogalmát meghatározni, mennyi új színt, új argumentumot és új erőt tud a maga rajongó szabadelvű meggyőződéséből meríteni! Nem lehet őt se szofizmákkal, se hamisságokkal hitvallásából kiforgatni. Keresténynek vallja magát, de tiltakozik a keresztényiség monopolizálása ellen. Liberálisnak vallja magát, de a szabadelvűséget is csak eszközül fogadja el a legnagyobb célért való küzdelemhez s ez a legnagyobb cél: a haza boldogsága. Nem kicsinyes sem hitében, sem szabadelvűségében. S ha aztán gróf *Zichy* János a liberalizmust okozza egyesek gyarlóságának káros eredményei miatt, Széll Kálmánnak van lelki ereje, hogy a szabadelvűséget védje s az egyesek gyarlóságát elismerje. De akkor aztán kimutat a nagyvilágba, mondván:

— Ismerek országot, ahol nincs szabadelvűség s a hibák ott sokkal kiáltóbbak.

Igy védte ma tüzesen, rajongva, meggyőző hévvel a szabadelvűséget *Széll* Kálmán s a képviselőház tulnyomó többsége tapsolt, éljenzeit, lelkesedett.

Ez volt a hatalmas beszéd második része. S most jött a befejező passzus.

Széll Kálmán egy cukorkát vett a szájába.

— No most cukros lesz — mosolygott magában az apát ur, aki érezte, hogy rajta van a sor.

Ah, cukros is volt. Egy-egy finom bonbon volt minden mondata, inyeneknek való édesség. A t. Ház arcán az igazi élvezet rajzolódott ki — csak talán az apát ur nem élvezett, akinek a bonbonokat nehezére esett — *lenyelnie*.

Ime néhány bonbon.

— *Molnár* János ur panaszkodik, hogy min-

dig olesó diadalokat aratok. Tegyük nekem drágábbá.

— Azt mondja *Molnár* képviselő ur, hogy szeretem a mézes szavu embereket. Igaza van. De csak azokat, akik egyformán mézesszavukat mindenkor. Mert már azokat, akik mézesek, mikor mellettem suttognak és csipkedők, mikor velem szemben kell szólniok: azokat csakugyan nem szeretem. *Vagy nem volt-e csupa tőz a képviselő ur seava, mikor az ülés elején kért tőlem valamit* — nem mondom, hogy nem közérdekűt — *és lám néhány perccel később már csipkedett!* Hát kérem, a metamorfózis némileg gyors és szédtítő.

— Boldog képviselő ur, aki a bibliából kölcsön vehette *Jákobnak* is, *Ézsau*nak is a kezét! *Ha mellettem suttog, a Jákob kezével cirógat; ha beszédre áll fel, az Ézsau kezével fenyeget.*

És így tovább. Gyönyörűség volt hallgatni ezeket a gyujtó ötleteket, ezeket az elmés maliciákat. Az igazi derültétség hullámai áradtak el a t. Házon s a karzatról egy-egy női kacaj is belecsilingelt a völgy harsogó nevetésébe. Mindenki mosolygott, mindenki nevetett — s ezt a diadalt (az apát ur vajjon olesónak mondja-e ezt is?) *Széll* Kálmán nem kis mértékben köszönheti *Molnár* Jánosnak, akiről hát nem ok nélkül mondta, hogy többet informál, mint akárhány főispán. (Még talán a mai slágereket is ilyen előzetes információk alapján hozhatta magával *Széll* Kálmán.)

Nagy siker volt, jóleső siker. S a t. Ház tapsai visszhangoztak a folyosón is, mikor *Széll* Kálmán majdnem három óraker visszavonult a miniszteri szobába.

Holnap — a nemzeti ünnep miatt — nem lesz ülés.

A képviselőház ülése március 14-én.

— Kezdeté délelőtt 10 óraker. —

Elnök: *Perccel* Dezső.

A kormány részéről jelen vannak: *Széll* Kálmán miniszterelnök, *Hegedűs* Sándor, *Plósz* Sándor, *Wlassics* Gyula, *Cseh* Ervin.

Elnök: Megnyitja az ülést. A bizottsági jelentések előterjesztése és a gyermekehelyekről szóló javaslat harmadik olvasása után következik

az appropriáció.

Szabó Imre előadó elfogadásra ajánlja a költségvetési törvényjavaslatot.

Barta Odön: Azok a győzelmek, melyeket a kormányelnök és a vezetése alatt álló kormány ezen a parlamenti küzdőterén, a parlament összetételénél fogva, könnyen elérhető módon aratott, igazán dicsőök csak akkor volnának, ha azok az országra nézve minden tekintetben olyan hasznosok lennének, mint a milyenneknek felmagasztaltatnak.

Ha azt vizsgáljuk, hogy a költségvetésben előirányzott ezer milliót meghaladó kiadás, minő köz-szükségletek kielégítésére fordítandó a jövőben, akkor lehetetlen, meg nem állapodnunk egy percre azon tételek nagy mennyiségénél, melyek az ugynevezett improduktív kiadásokat tartalmazák. Improduktív ezek nemzetgazdasági szempontból, bár bizonyos irányban minden kiadás produktív valamit. Első helyen felöltik az udvartartás 9,300.000 korona költsége. Itt van közvetlenül e tétel után az a tétel, amely az országgyűlés költségeinek összegét tünteti fel. Produktív-e az olyan országgyűlés, melynek egy látható fej irányítja a tevékenységet és amelyben csak egy akarat érvényesül.

Madarász József: *A bécsi!*

Barta Odön: Azt hiszik önök, hogy az önök kormánya ül ott? Nem, önök a kormánynak a partja! (Zaj.)

Széll Kálmán miniszterelnök: Igazán nem értek semmit!

Barta Odön: Sajnálom...

Nyomon következik az államháztartás igényei közt a nyugdíjnak 19 milliónyi tétele. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Borzasztó!) Mellelte, mint szögyenfolta költségvetésünknek van az abszolút kormány köztegenye nyugdíja. (Mozgás a szélsőbaloldalon.) Produktív kiadás-e ez? Igen, két főkönyve van ennek az országnak, csakhogy az egyiknek a tételei nagyon feketék. A számcsoportok nem itt alkotnának meg, mert itt csak elkönnyveltenek. A számcsoportok *Ausztriából diktáltak* (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) és önök csak elkönnyvelik azokat. Ami pedig az ország politikai és gazdasági helyzetének főkönyvét illeti, (Egy hang a szélsőbaloldalon: Az sárba!) ez a főkönyv nagyon szomorú képet mutat, ha abból elfogulatlan igaz mérleget akarunk levonni. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Az ország gazdasági mérlege: az ország minden vonalán található pauperizmus, az elszegényedés, az általános tökeszegényesség, az adóvisszei képességnek folytonos hanyatlása, (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) ennek nyomában a hazafiság meglazulása, a kivándorlás, az anárkia jelenségei és minden, ami az elégtelenség nyomában fejlődik leginkább. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Az önök 30 évi uralma után elmondhatjuk, hogy a magyar állam kifelé éppugy nem létezik, mint akár-

milyen leigázott tartománya valamelyik nagyhatalomnak. Eltűntették önök nagy lojantásukban és nagyhatalmi ábrándjaik közepette az államnak egész presztízst, és kielé nem ismernek mást, mint egy dualizmusban nyögő páriáját Ausztriának, ami kielé semmi egyéb, mint egy osztrák tartomány, amelynek a belügyi kormányzat és más ilyen címen az önkormányzatát meghagyják.

A költségvetési javaslatot nem szavazza meg.

Kulmann János kijelenti, hogy mindig a véleményszabadság híve volt s most is megteszi észrevételeit, remélvén, hogy a kormány azokat figyelembe veszi. Híve a két állam közötti fennálló közöségnek, de csak a magyar gazdasági érdekek megvédésével. Amíg gazdasági önállóságunkat ki nem vutuk, míg önálló vámtérfület nem teremtetünk, addig a magyar ipar nem léphet ki a kezdetlegesség stádiumából. Az osztrák konkurrencia azt a magyar iparnak. Így különösen a szeszipar szenved sokat Ausztriától. A mezőgazdasági ipar érdekében is rendkívül kevés történik a parlamentben. Nem csoda tehát, hogy ha a mezőgazdák azt mondják, hogy „a képviselő urak csak a maguk bajjal törődnek, de a népével nem”. S nem csoda, hogy e néppárti agitációk a magyar nép körében termékeny talajra találnak.

Ezután a szesz- és a söriparral foglalkozik s rámutat arra a sok szabálytalanságra, melyekkel a magyar sörgyárosok Ausztria részéről találkoznak. Felhívja a pénzügyminiszter figyelmét azokra s kéri orvoslásukat. A költségvetési törvényjavaslatot elfogadja.

Gróf Zichy János: Vessünk egy pillantást az országra. Majdnem mindenütt irreális spekulációkkal találkozunk, amelyeknek lélektani rugója az egy nap alatt való meggazdagodni akarás. Nézzünk bele a nemzet szívébe: a fővárosba és mit fogunk látni? Egymás mellett álló égő szorozat az ötemelekes palotáknak, lakók nélkül, gombamódra szaporodó szebbnél-szebb, márványból épült bankházaknak, amelyekben annyival drágább a pénz, amennyivel ragyogóbb a berendezés.

Keletkeznek társadalmi egyesületek, ragyogó berendezésű klubok, amelyek ismét új szükségleteknek válnak szülő okáivá, és ezen egészségtelen igényeknek kielégítésére kimerül a drága hitel és újra meg újra megnyílnak az irreális spekulációknak kapui.

Ez egy rettenetesen veszedelmes cirkulus viciozus, amelybe belejutott a mi társadalmunk. Ezen körben a mozgató erő pedig egyrészt az anyagelviség, másrészt a stréberiség, két olyan tulajdonság, amely éppen nem a magyar fajnak tulajdona és amely a múlt század közepéig Magyarországon egyáltalán ismeretlen volt.

Vérsz József: Kolonics volt az ideális magyar politikus?

Fáder Rezső: Nincs ez semmi összeköttetésben Kolonicsossal!

Gróf Zichy János: Nem beszélünk mi most Kolonicsról! (Helyeslés baloldól.)

Tekintszen velünk együtt a képviselő ur is a politikai életbe és azt fogja látni, hogy liberálisoknak és demokratáknak játszk magukat az uralkodó irányzatnak vezetői, de elzárkóznak fontos kérdések megoldása elől, amelyekkel szemben obligációban van a liberalizmus, ilyen a szociális kérdések megoldása. Talán a demokratikus elvek azok, amelyek új gyöngyöznök, mint a pezsgő bor, mely megfűti a demokratikus ideológ diadalra üritett poharat?

Ha azt akarják, hogy a kormány elfogulatlansága minden kétségen felül álljon és megnyugtasson mindenkit ebben az országban, akkor nem szabad már előre biztosítani a szabadelvűségnek a győzelemt és monopoliálni, amely a teoria és a praxis között tényleg elveszett, amely már megteremté a maga gyümölcsseit, amely tehát a dolgok természetes rendjénél fogva kell, hogy visszafelé fejlődjék.

(Szünet után.)

Molnár János: A jog, törvény és igazság hármas jelszava, úgy látszik, csak írott malaszt, mert a kormányelnök működése nem ebben az irányban történik. Felhozza a mádi jegyző esetét, akiről ő már a múlt század végén (Derültétség) elmondta az elmondandókat, de a miniszterelnök eddig még nem tett semmit. Felpanaszolja, hogy a belügyminiszter az általa felhozott visszaéléseket nem orvosolja, a közigazgatás nem teljesíti kötelességét, amiért a belügyminiszter a felelős. Ujra hozhatja fel ezeket, de nem teszi, mert nem akarja a belügyminiszternek olesó diadalit elősegíteni. A belügyminiszter letorkolja őket, de hogy a válasz kielégítő-e, azt nem kérdezi tőle senki, partja hinti a babérokot.

Fűtői a kérdést, hogy a választásra hogy ké-szülünk. Három-négy főispán adja egymás kezébe a belügyminiszter kiilészt nap-nap mellett. A katholicus autonómia még meg sem született s máris mostoha gyermek lett. Az egyháztörvények jogot adnak minden 18 éves ifjunak, hogy vallását változtathassa, elhagyhassa. Ha egy ifju a VII-ik gimnáziumban betölti a 18-ik életévét s elhagyja vallását — vallás-önkellivű lesz. Már most a VIII. osztályba vagy fölveszik az ifjut, vagy nem. Ha fölveszik, — mivel kötelező a vallástanítás, — micsoda vallást fog tanulni. Ha nem veszik föl, — akkor a törvény ellen cseleksenek. Hát micsoda állapot ez? Az ifjú kormány iránt nem is kell bízalommal lennünk... Mégis kéri a minisztérium egyik tagját (Derültétség) kéri, hogy a székelyföldön tegyenek valamit a szegény nép érdekében, — azon nép érdekében, melyet a szabadelvű kormány forgatott ki birtokaiból s tett földönfutóvá. A javaslatot nem fogadja el.

Csávolszky Lajos: Sok oty dolog történt és történik Magyarországon a közoktatás terén, mely az állapot tarthatatlanságáról tesz bizonyosságot. Maga az a kép, hogy vannak iskolák, hol nem a mi nyelvünkön tanítanak, — kétségbeejt. De erről ne szö-ljunk... A csatornázás fontossága miatt megérdemli,

hogy foglalkozunk vele. Sürgeti, hogy építsenek minél több osztrákot, hogy a föld javuljon. Ez által talán enyhíteni lehetne az általános szegénységet. Azt mondják, hogy várjunk... Ezt mondani könnyű, de ezzel a békét helyreállítani nem lehet. Mi pedig nem akarunk azért meghalni, hogy béke legyen. A paritás benne van a törvényben, de azt nem találjuk máshol. Ennek nem tud érvényt szerezni a miniszterelnök. Ezért nem fogadja el a javaslatot. (Helyeslés balról.)

(A miniszterelnök válasza.)

Szóll Kálmán miniszterelnök: Mindenekelőtt arra kérem a t. Házat, hogy sziveskedjék türelmemmel lenni, mert két óráig beszédemet nem fejezhetem be. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Akkor hagyjuk holnaputánra! Halljuk! Halljuk! jobb- és baloldól.) Három vagy négy szónok anyai anyagot adott nekem a válaszlásra, hogy ha csak azokra szorítkozom is, amiket megjegyzés nélkül egyáltalán nem hagyhatok, okvetlenül félóránál tovább beszélnem. (Halljuk! Halljuk!)

Barta Odön képviselő ural kezdem, hogy megtartsam a sorrendet. Azt mondja Barta képviselő ur, hogy elismeri, hogy kormányzatom ideje alatt parlamenti győzelmet arattam, de mit érnek azok — ugymond — a földolog az, hogy van-e azokból haszna az országnak? T. Ház, ez elvégre megítélés és nézet dolga. En ugy tudom hogy semmiféle más vonatkozású kérdésben semmiféle, az ország érdekeivel össze nem függő kérdésben én soha a t. Ház türelmét és figyelmét igénybe nem vettem. Az országnak van-e aztán haszna abból, amit én itt lejegyeztem, nincsen-e haszna, azt megítélni az ország van hivatala és én azt hiszem, hogy az ország igazságosabb lesz, mint Barta Odön képviselő ur volt. (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon.)

Azt mondja Barta Odön képviselő ur, hogy a maga nagy bizalmatlanságát megmotíválja, hogy hiszen ezer millióról van szó ebben a költségvetésben, és ez legnagyobb részen mind inproduktív kiadás. T. ház, legyünk általában tisztában azzal, hogy mi a produktív és mi az inproduktív kiadás. En azt merem állítani, hogy — abban az értelemben, hogy valamely költség direktre vagy indirekte az ország gazdasági vagy közigazgatási vagy kulturális érdekeit érinti-e, ebben a költségvetésben igen kevés inproduktív kiadás van. Még az a u. n. kezelési költségek is amelyeket inproduktívnek szoktunk mondani az üzemben vagy a magánháztartásban még azok is az államháztartásban bizonyos vonatkozásban inproduktívnek mondhatók.

A képviselő ur egyébiránt itt mellékesen felhozott valamit, a mire nekem is kell egy rövid megjegyzést tennem. Azt mondja ugyanis, hogy az udvartartás költségei, amelyek eddig törvény által állapítottak meg, most törvény által megállapítva nincsenek. Az ellenőrzés szempontjából és az ellenzék szempontjából ezt a kiogást nem vártam, mert hiszen az ellenőrzés és az ellenzék feladatából merített közvetlen törvényhozási működés állapotából önműködően csak öröndetes lehet hogy az udvartartás költségei nincsenek hosszabb időre megállapítva, hanem évről-évre szavazatnak meg, ami azonban nem azt jelenti, hogy ezután is évről-évre így lesz, mert nagy és fontos momentumok szólnak amellett, hogy ugy, mint azelőtt történt, az udvartartás költségeinek megállapítása bizonyos periódusra történik.

Barta Odön: Ezt kifogásoltam!

Szóll Kálmán miniszterelnök: A t. képviselő ur a nyugdíjakat mind inproduktív kiadásoknak nevezte. Bocsanatot kérek, igaz, hogy terhe, és pedig kezelési terhe az egy államháztartás költségvetésének, de hát nem megszolgált és pedig nagyon nehezen és véres verteikkel megszolgált jutalom-e ez?

Barta Odön: A megszolgált nyugdíjat nem kifogásoltam!

Szóll Kálmán miniszterelnök: Minden háztartás és minden intézet kezelésével és így a magyar állam háztartásával is összefügg ez a dolog. Azt mondja a képviselő ur, hogy az államadósságok kamatai csupa inproduktív kiadás. Ezt a tételt már abszolút nem fogadhatom el. Ami befektetés ebben az országban történt, az mind kölcsönök útján történt és ha ezeket a befektetéseket nem tették volna, akkor ez az ország nem állna ott, ahol ma áll. Hogy van azoknak bizonyos része, amelyet kellő gondossággal, kedvezőbb viszonyok folytán el lehetett volna kerülni, azt nem tagadom.

Azt mondja a t. képviselő ur, hogy van itt egy tétel, az osztrák államadósság, amelyre nézve az állítják hogy nem konvertálható. Nem tudom, ki állította, vagy állították-e egyáltalában; azt hiszem, sohasem állította senki. En legalább ugy tudom, és kollégám a pénzügyminiszter s elődei ezen pénzügyminiszteri széken mind abban a nézetben voltak, hogy a 30 millió, egyszer s mindenkorra elváltatott államadóssági áruklék kérdése az 1867. XV. tc. illető szakasza szerint kezelendő, mely megengedi az országnak, ha akarja, hogy tőkésítés útján is visszafizethesse, csak az összeget nem szabad megváltoztatni, mert az egyszer s mindenkorra van elváltatva, de megengedi a törvény bizonyos modalitások között, amelyek sohasem kifogásoltak. hogy az összeg visszafizethető. Csakhogy ehhez idő kell, szükséges a kedvező viszonyok beállása.

Azt mondja a t. képviselő ur, hogy ezzel az országgal senki sem törődik a külföldön, senki sem ismeri. Hogy vannak és lehetnek panaszok, nem tagadom; a világ nagy, itt-ott egyik-másik országrészben, Európában egyik-másik államban, egyik-másik világ-részben megtörténhetik és megtörténhet, hogy valakinek baja volt s az Osztrák-magyar-monarchia hivatalos képviselőjének nem állott módjában — talán éppen az eset nem ismerése folytán — hogy az illetőnek érdekeit védelemben részesítse. Ez megtörtén-

hetett. De méltóztassék ez iránt konkrét adatokkal és panaszszal előállani. (Mozgás a szélsőbaloldalon.) Nem szabad ennek rendszerint megtörténnie és nem is történnék meg sehol sem. Tudnék száz esetet felhozni éppen ellenkező irányban, hogy magyar alattvaló, magyar állampolgár, éppugy, mint az osztrák állampolgár, kellő védelemben részesül.

Nagy említtással mondta el Barta Odön képviselő ur, hogy volt egy német vállalkozó, akinek valami sérelme volt, a német követhoz ment és az felvette az ordoit, hogy eljárjon abban az ügyben. Biztosítom a t. képviselő urat, hogyha magyar alattvalónak lenne valami baja Berlinben. Szőgyény nagykövet is tel fogja tenni az ordoit, és el fog járni abban az ügyben. (Tetszés a jobboldalon és a középben.) Tessék csak megmondani hogy hol történt a mulasztás és az orvoslás meg fog történni.

Barta Odön: Tudomásul veszem!

Szóll Kálmán miniszterelnök: Ki van zárva az a lehetőség, hogy magyar alattvalónak jogos panaszát meg ne hallgassák, és hogy magyar alattvaló a bajának orvoslását meg ne kereshesse: ezt elgogulatlan ember nem mondhatja.

A t. képviselő urak közül nem egy járt az idén a párisi kiállításon. Ahogy mi ott megjelentünk és milyen benyomást csináltunk, az a tudomásul vétel, amelyvel ezt egész Európa honoráta ez igazolja azt, amit mondtam, hogy igenis, van ezen a téren még igen sok tenni való, mert nem mindenütt ismernek ugy, ahogy kell, az lehet, de hogy egészen más e tekintetben az állapot, mint ezelőtt. Mindezt kétségbe vonni nem lehet. (Élénk helyeslés.)

Azt mondja a képviselő ur, hogy itt csak a németek történnék Ausztria részére és semmi egyéb. En csak megütöttem ezen eszméket, nem fejttem ki, hiszen akkor óráig kellett beszélnem. Meg tudom mutatni, akár mint ennek a törvényhozásnak tagja a régi időből akár mint miniszterelnök a mai időből, hogy ajándékokat nem adunk sem a közös költségek megállapításánál a delegációban, sem kvótánál. Meg is motiváltam hiszen nem tértem ki a kérdés elől; nem egyszer, de többször beszéltem erről a kérdésről érdemlegesen órákon át és azt igyekeztem bizonyítani, hogy azt, ami jogos, ami igazságos és méltányos azt megtesztjük, de azontul semmit. Tessék azokat a kérdéseket egyenként ideozni, én valamennyivel egyenként szembeszállok.

Azt mondja a képviselő ur, hogy itt csak egy felső akarat van, semmi más. Más akaratot nem ismerek, mint a törvényhozás akaratát, a törvényhozás pedig alá a királyból, a képviselőházból és a felsőházból. (Helyeslés jobboldól.) Semmi sem létesül, amit az ország és a nemzet többsége nem akar és minden létesül, amit az ország és a törvényhozás egysége akar. Ezen kívül nem ismerek faktort és befolyást; és a magyar törvényhozás integritása, szolidaritása és egysége, amint kitétettem, abban nyilvánul, hogy a legem abrogandi et ferendi potestas csak a törvényhozást illeti. (Helyeslés jobboldól.)

Azt mondja a képviselő ur, hogy legjobban mutatja egy felsőbb akarat létezését az, hogy nem válhatunk el, mert egy felsőbb akarat így akarja. Hát distingváljunk. Politkailag nem válhatunk el az 1723. évi törvények értelmében és nem azért, mert mi az önkormányzatunkat vagy azokat, kik az önkormányzatunkat, melyben ez nincs benne, ezt deriváljuk, ellenezzük, hanem mert ellenzi egyéb, nagy, legváltalibb állami érdekek kívül, az ország existenciájához fűződő motumokom kívül az 1723. törvények.

Barta Odön: Nem arról volt szó!

Szóll Kálmán miniszterelnök: Nem a politikai elválast értette; értette a gazdaságit. Erre is kijelentem, hogy ez a gazdasági elválast kérdése a jog szempontjából körül van írva és világosan benne van abban a törvényben, melyet a t. Ház asztalára letettem két évvel ezelőtt. Az országnak joga van a külön vámtarifához és ezen joga az országnak nemcsak az 1867. XII. törvényekben van világosan benne, hanem most már meg van erősítve, minden homályosságtól, minden kétséges magyarázattól mentesítetten le van fektetve az 1899. XXX. törvényekbe. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.)

Mi elválhatunk, ha akarunk; (Zaj a szélső baloldalon) és ha a törvényhozás a maga összességében, a korona és a két Ház szükségesnek, az ország érdekében fekvőnek fogja látni, hogy törvényben és törvény által ezt kimondja, akkor meg is lesz, mert joga az országnak ehhez megvan. Amért eddig nem váltunk el, annak nem az az oka, mert ezt valami más felső akarat lehetetlenné tette. Ez a felső akarat ugy gondolkozik, mint mi, hogy az országnak a joga megvan, de meg kell nagyon gondolni, hogy ez kívánatos-e vagy nem, helyes-e vagy nem, ölszeri-e vagy nem azon érdek szempontjából, melyek az országnak gazdasági, politikai jövőjével össze vannak törve.

Azt mondja a képviselő ur: miképen egyezik meg a magyar állam eszméjével az az eljárás, hogy nem azt mondják: magyar állami adóhivatal, hanem azt mondják: királyi adóhivatal. A képviselő ur ismét nem jól distingvál. Hiszen a magyar államot a magyar királyságtól elválasztani nem lehet. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) Az egységes fogalom. Hiszen ha van állam Európában, hol a korona fogalma és a királyság fogalma össze van törve az állam fogalmával, ugy Magyarország az, (Igaz! Ugy van! a jobboldalon) hol a korona a magyar köznemességgel összevont fogalom volt, hol a koronát a magyar államtól elválasztani nem lehet. Miért akar a képviselő ur itt érszakos szójátéki elválasztást tenni.

Ezek az érvek én reám azt a benyomást teszik, hogy mikor valaki valamelyi tamadást, vagy valamely biralatt ellenkezést akár magántársaságban, magán-diskusszióban akár nyilvánosan egy kicsit magas hangon kezd, akkor, hogy a konceptusból ki ne essék, a végén tulkiáltja magát. (Derűtség jobboldól.)

Azt mondja továbbá, hogy mi történik most odaát Ausztriában, hiszen ott már most kezdenek munkaképeseké lenni, kezdenek kibékülni és meg-

is találják választani a kvótadeputációt. (Derűtség jobboldól.) En emlékeztetem a t. képviselőházat, hogy mennyi kérdésnek, interpellációknak és ostoroknak voltam kitéve éveken keresztül (Igaz! Ugy van! jobbról és a középben) a miatt, hogy miért nem dolgozik az osztrák Reichsrath, miért nem munkaképes, miért nem telet meg törvényes kötelezettségeink, ott már alkotmányos sines stb. En, mikor a t. képviselő uraknak azt fejtettem ki, hogy legyenek nyugodtak, ott még van alkotmány, csak meg van akadva az alkotmányos gépezet és arról, hogy mit csinálunk akkor, amikor ók alkotmányos és törvényes kötelezettségeink és velünk szemben vállalunk nemzetközi kötelezettségeinket eleget nem tesznek, akkor beszélünk amikor majd csakugyan nem tesznek eleget és én egyébiránt — amint akkor kitétettem — tisztában vagyok avval, hogy mit fogunk tenni, akkor a tisztelt képviselő ur azt mondotta, hogy ennek a kormányknak nincsen nézete, nincsen programja, nem tud mit csinálni, adatait pedig minden szétmett, megbukott az 1867-iki kiegyezés stb. általában véve kisebb szót nem is hallottam, mint hogy teljesen szétbontott, megsemmisült. Most már, hogy a dolog másképpen alakulnak, a t. képviselő urnak ez nem tetszik. De én ugy látom, hogy nekem van itt igazam. (Igaz! Ugy van! jobboldól.) Be kell várnunk a mi törvényünkkel kezünkben a mi törvényünk talaján állva az események fejlődését. (Élénk helyeslés jobboldól.) és sem előre lövöldözni, sem pedig most rekriminálni nem kell. (Helyeslés és tetszés jobboldól.)

Azt kérdi a t. képviselő ur, hogy mi történhetett ott Koerber, a csehek és németek között? Bizonyosan igen nagy koncessziókat adott, nagy engedelmeket tett és ki tudja mi mindent ígértett Koerber. Mit kaphattak a csehek, mit kaphattak a németek? A t. képviselő ur ezt a kérdést talán helyesebben Koerber miniszterelnök urhoz intézhette volna. (Általános élénk derűtség.) Mert én a magam részéről nem tudom megmondani, hogy Koerber miniszterelnök mit ígért a cseheknek, mit ígért a németeknek, általában ígért-e valamit. Annnyit tudok, hogy az én alkotmányos érületem csak örül annak, hogy az osztrák Reichsrath munkaképes lesz. (Tetszés és helyeslés jobbról és a középben.) En a magam részéről is talán joggal szólhatok erről, mindig abban a nézetben voltam, hogy nem kell ott más rendszabályokhoz nyulni, mint azokhoz, amelyek a törvény megenged.

Hát nem tudom, hogy mit ígért Koerber miniszterelnök, de egyet tudok: hogy én nem ígértem semmit. (Derűtség és tetszés jobboldól) — erről a t. képviselő ur meg lehet győződve — sem a cseheknek, sem a németeknek, és azért ne féljen tőle, hogy ez a mi börünk rovására menjen. Mert a mi börünkről már nem Koerber ur fog gondoskodni, az nem is az ő feladata, arról gondoskodunk mi. (Helyeslés jobboldól.)

Ódáig azonban már nem megyek, ami a t. képviselő ur akar, hogy t. i. most mondjam el, mi az álláspontunk, mert a földművelésügyi miniszter urnak az ő budgetje tárgyalása alkalmával mondott beszédében nem találták meg, hogy milyen alapon akarjuk az ország jogait és érdekeit megvédeni. Ódáig ma nem megyek, hogy megmondjam most a képviselő urnak, hogy a külföldi szerződések kérdésében, hogy a köztünk és Ausztria között e tekintetben létre jövendő egyezmény kérdésében és azután a köztünk és a külföld között folytatandó tárgyalásokat illető kérdésekben miésoda részletes tetteik és részletes rendelkezések alapján akarjuk érdekeinket megővni. (Helyeslés jobboldól.)

Barta Odön: Irány!

Szóll Kálmán miniszterelnök: Irány? Hát megmondtam százszor, hogy annak a kiegyezésnek a maga egészében nem lehet és nem szabad rosszabbnak lennie, mint az a kiegyezés, amelyen állunk és hogy az ország érdekeit, még pedig ugy termelési, mint iparfejlesztési érdekeit fogjuk megővni tőlünk telhetőleg minden irányban, ugy az Ausztriával kötendő tarifa-megállapodásokban, mint az Ausztria és Magyarország, vagy az osztrák-magyar monarchia és a külföld között folytatandó tárgyalásokban. (Helyeslés a jobboldalon.) Hiszen ezzel meg van mondva, hogy a termelésre, az iparfejlesztésre és a gazdasági élet egészére és egyetemére leszünk tekintettel.

Gróf Zichy János képviselő ur azt mondja, hogy nem tett semmit ez a kormány és ez a regime, — mert mindig regiméről beszél.

Azt kérdi, hogy mi történt az adóképeség emelésére ebben az országban? És azt mondja, semmi sem történt, de azért mégis látja, hogy csak az egyes adóknál két és fél millió forinttal több van felvéve, a fogyasztási adóknál is valamivel több, mint tavaly, pedig az ország nem lett vagyonosabb.

Hát valóban igen hosszú előadást és prelekiót kellene tartanom, hogy elmondjam, mi minden történt ebben az országban 1867. óta. De csak egyet mondok s ez az, hogy vajjon az államadósságoknak az az egy milliárdon felül való része — a milliárdot forintban értem — tehát az a két milliárdnyi korona, amelyely mi Magyarországnak az államvasuti hálózatát kiépítették, nem szolgált-e az ország adóképeségének emelésére? (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

Hogyha az ország nélkülözöte volna ezt a két milliárdnyi korona befektetést, akkor nem ilyen gazdasági állapotról kellene panaszodniunk a t. képviselő urnak, sem nekem, sem mindnyájunknak ebben a házbán, aminőről mostantant panaszodunk, hanem egészen más állapotok volnának itt ma. Egyáltalában nem bírnánk gazdaságilag élni, mert meglenne folytva az ország minden irányban. (Ugy van! Ugy van! jobboldól.)

Annnyit mondhatok, hogyha ebben az országban van egy ember, aki annak pénzügyi fejlődését megfigyelte, sőt annak minden egyes fontosabb mozzanatában tevékeny részt is vett és azt ismeri, ugy az én vagyok.

Méltóztassék csak összehasonlítani, hogy mi volt

a kultuszügynek, a kereskedelemügynek, az igazságügynek, a földmívelésügynek a budgetje ezelőtt 33 esztendővel. Ma már talán annyi iskola van, mint a hány tanító volt akkor Magyarországon. (Igaz! Ugy van!) pedig ma sincs olyan kultuszbudgetünk, mint aminőt mi szeretnénk adni ennek az országnak egy olyan kulturállam budgetjeként, aminőre fel akarnók emelni Magyarországot. De nézzék meg, hogy az állami elemi iskoláktól, a tanítóképződektől fel egészen az egyetemig mennyit költünk ma Magyarországon erre a budgetre.

A t. képviselő ur azután rajzol egy szociális képet, nem a magyar államháztartásnak, nem is a magyar kormányzatnak, hanem a magyar társadalomnak képét. Ezt a képet azonban én igazán el nem ismerem, habár igenis, ami nemzeti sajátosságaink és bajaink nem egyikét találtam fel benne, de tulozva és torzítva. Mert abban igaz van a képviselő urnak, hogy talán nem az állami intézmények, de társadalmi életünk keretei nagyobbak és nagyobbak, mint kellene. (Ugy van! Ugy van! jobbjelől.)

Az államháztartásnak, az állami — nagy értelemben véve a szót — adminisztrációnak és az állam összealkotásának keretét nagyözön azonban nem tartom és ha a képviselő ur arra érte, hogy zsugorítsuk össze kiadásainkat: akkor én bocsnátot kérek, egy rezonánssal, egy bizonyos régi pártunk visszamaradt hangjával találkozom, amelynek a tanait én nem fogadom el. (Helyeslés a jobb- és szélső baloldalon.) Mert a magyar államot és 6 állami életének expanzív kiterjedésében és fejlődésében én összeszorítani és összeszorítani nem akarom és nem engedem. (Élénk helyeslés és tetszés jobbjelől.)

Majör Ferenc: Szó sincs róla. Ezt sohasem hallottam e padokról. Nagyon jól tudja a miniszterelnök ur, hogy nem úgy van!

Szóll Kálmán miniszterelnök: En most polemizálok gróf Zichy János urral, ne fogadják meg prókátornak Majör képviselő ur, majd Zichy János fog nekem feléni.

Elismerem, igaz van a t. képviselő urnak, hogy e nemzetnek sok hibája között egyik az is, hogy szert egy kicsit többet mutaini, sok helyütt stréberiséget is tapasztalunk. Ezt megengedem, de mutasson nekem a t. képviselő ur epochát, nemzetet vagy általában szubjektumot, akárminőt — akár társadalmunkból, akár intézményeink köréből veszem — amely egészen köteleletes, minden hibától és tévedéstől mentes? És én mégis inkább ezt a korszakot szeretem és ezt fogadom el olyannal, amely ennek az országnak létét és állami-ságát biztosítja egyfelől és a fejlődést lehetővé teszi másfelől, mint azt a korszakot, ahol az ország egész intelligenciája működésének ugyszólván a summáriuma a sérelmi diéta volt. (Élénk helyeslés és tetszés jobbjelől.)

Egyet azonban ne felejtünk el, és talán kettő lesz belőle, amit mondok, mert gondolataim ragadva visznek. Ne felejtjük el, hogy ennek az országnak igen sok nehézséggel kell küzdenie, államfenntartó, társadalmi tömegének sokkal nagyobb keretét kell betöltenie, mint amilyent az államfenntartó társadalmi elemek betöltenek. (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon.) tessék venni Franciaországot, tessék venni Németországot!

En nem tagadom, mindenki tudja, hogy én más nyelvet beszélek jó hazafi magyar állampolgárnak barátja vagyok; hogy én anélkül, hogy ez a magyar államszeme rovására menjen, igazságos, egyenlő bánásmódot biztosít, mérsékelt politikát kívánok folytatni, de olyant, amely minden ízében magyar. Nem fogja tehát tőlem rossz néven venni senki, ha kimondom, hogy ebben az országban, melynek államfenntartó eleme a magyar faj, ennek a magyar fajnak kell, ha nem is kizárólag, de tulnyomólag betöltenie a maga társadalmával, a maga individualitásával azt a nagy keretet, amelyet a magyar állam 18—20 millió lakosa alkot. (Ugy van! Ugy van! Élénk tetszés a jobboldalon.)

Es hogyha ebben a szertelen nagy munkában hibák, félszágok, tévedések merültek fel, tessék ezt az emberi gyarlóságnak és ezen rohamos fejlődés természetes folyamánának betudni, mert a képviselő urnak minden gondolata, minden enunciaciója, minden fejtegetése, minden bizonyítása aztán egyben lyukadt ki, abban, hogy ennek oka a liberalizmus. (Derültség és tetszés jobbjelől.)

Ennek nem a liberalizmus az oka. Ha vannak és voltak félszágok, hibák a kormányzatban, voltak a legilációban, voltak minden téren, — amint elismerem, hogy voltak bizonyos hibák — ennek nem a liberalizmus az oka, mert én ismerem országokat és ismerem korszakokat, ahol nem a liberalizmus vezette az ügyeket, (Zajos tetszés a jobboldalon. Mozgás a baloldalon) és ahol ezek a hibák nem voltak kisebbek, hanem sokkal nagyobbak voltak és ezek a hibák azoknak az országoknak, azoknak a nagy államoknak az összszagorodását, silyedését és visszafejlődését idézték elő. (Hosszantartó élénk helyeslés, éljenzés és taps a jobboldalon.)

Azt mondja a képviselő ur: a liberalizmus az oka mindennek, a liberalizmus az oka annak, hogy még a képviselőház sem igazi kinyomata a nemzet közvéleményének, mert szuronyokkal kellett a választásokat visszatartani és milliókat fosztottak meg szavazati joguktól.

A képviselő ur egyről megfeledekzik, ami pedig igen közel esik. Még ha így lenne is, amint hogy nincs így, mi köze ehhez a liberalizmusnak? En elképzelhetek magamnak egy kormányt, amely választásokat úgy vezet, hogy ott önkény, hivatalos presszó és pénz domináljon, de nem kell, hogy az a kormány liberális legyen. (Ugy van! Ugy van! Tetszés jobbjelől.) Ennek tehát a liberalizmushoz semmi köze. Ezt minden kormányzatból eliminálni kell. És ki akarta eliminálni és ki eliminálta? Ez a kormány és ez a többség. (Helyeslés jobbjelől.) Es ez nem liberális? Mondhatja hát valaki, hogy ennek a liberalizmus az oka? Hát nem mi hoztuk meg a kuriai bíraskodásról szóló törvényt? Nem

mi munkálkodunk a parlamenti reformnak egy másik részén, az összeérhetetlenség törvény revizióján? Hát mi köze ehhez a liberalizmusnak? Semmi. Hanem a t. képviselő urak, hogy az ő tételeik igazságát hangoztatva, a liberalizmus elleni ellenszenvöknek minduntalan kifejezést adjanak, ahelyett, hogy bizonyítékokat hoznának fel a liberalizmus ellen, arra az utra lépnek, amely természetesen sokkal kényelmesebb is: hogy mindenre, ami baj, mindenre, ami tévedés lehetett vagy van, azt mondják: ennek a liberalizmus az oka. (Ugy van! Ugy van! jobbjelől.) De gondolja meg a t. képviselő ur, hogy arra, aki így érvel, igazán áll az, hogy qui nimium probat, nihil probat. (Tetszés jobbjelől.)

Azt mondja gróf Zichy János, hogy nem is bizik abban sem, ahogy én fogom a választásokat vezetni, mert már abban bizonyos praesudiciumot lát, hogy én most nemrég egy társas vacsorán egy felkösztönt mondottam, amelyet érdemesnek tart a t. képviselő ur itt felhozni és amelyre érdemesnek tartja a maga reflexióit megtenni és azt mondja, hogy én abban a felkösztöntben a liberalizmust proklamáltam, mint az egyedül helyes politikai irányt, (Felkiáltások jobbjelől: *Mindig azt proklamálta*), amelyre Magyarországnak szüksége van. Ezt igenis proklamáltam; (Élénk helyeslés jobbjelől.) de nem először ott proklamáltam. (Igaz! Ugy van! balfelől.) hanem igen sokszor proklamáltam. Sőt többet mondok a képviselő urnak: én sohasem proklamáltam egyebet, mióta politikailag gondolkodni tudok és élek, én mindig ezt proklamálom már 33 esztendő óta, különböző állásokban, különböző viszonyok közt. (Ugy van! Ugy van! jobbjelől.) De nem úgy van am, amint a képviselő ur mondja, hogy én azt proklamáltam volna, hogy az a végcél. Eszemben sem volt. En azt mondtam, hogy az eszköz, (Igaz! Ugy van! jobbjelől.) a végcél ennek az országnak a boldogulása. (Élénk helyeslés és tetszés jobbjelől és a közepén.) ennek az országnak és a magyar állam fejlődésének és jövőjének a megszilárdítása és biztosítása. (Hosszas élénk helyeslés jobbjelől.)

Es erre mondtam én, hogy szüksége van Magyarországnak a liberalizmusra, nemcsak azért mert eszményiek a céljai, nemcsak azért, mert csillogók a tanai, nemcsak azért, mert igazak az elvei; hanem azért is, hogy végcélját elérje, hogy szüksége van Magyarországnak a liberalizmusra, ugy, mint embernek a falat kenyérre. Ezt mondtam, ezt vallottam és valom ma is. (Hosszas élénk tetszés és helyeslés a jobboldalon és a közepén.)

Hanem, ha a t. képviselő ur — engedelmet kérek — ettől a beszédől annyira megbokrosodik, (Derültség jobbjelől) hogy ő már ezt a beszédet és ezt a proklamációt is praesudiciumnak tekint, akkor ne méltóztassék presszióról panaszkodni, ha már az is presszió, ha a miniszterelnök, aki egész életében liberális ember volt, aki egész életében ezeket a tanokat vallotta, egy ilyen kijelentést tesz, mert ha ez ma presszió a választásokra, akkor minek mondom a t. képviselő urak eljárását, akik minennek az országba *ehékel a választások előtt*, akik minden kerületet felkeresnek és felkutatnak. (Igaz! Ugy van! Zajos helyeslés jobbjelől.) és ott tanait hirdetik és — semmi kilógásom ellene — programjuknak érvényt akarnak szerezni, és azt prédikálják az embereknek, hogy itt nincs másban üdv, csak a néppártban, hogy itt az ország tönkremegy, hogy a legveszedelmesebb, a legkárosabb politika az, amivel önk ellen küzdenek, a szabadelvű politika.

Amikor önök ezt folyton hirdetik, akkor ez nem presszió, hanem ha a miniszterelnök banketten egy olyan kijelentést tesz, az presszió? (Egy hang balfelől: Nem az!) Hát kérem jó, nem az. De már most szavunkon fogom a t. képviselő urakat. Engem presszióval ne vádoljanak, nekem presszióról ne panaszkodjanak semmi tekintetben. (Helyeslés a jobboldalon.) En a törvényt megtartom, meg fogom tartani; de az ne mondják és ne kívánják azok, akik azt az én nyilatkozatomat már presszióknak tekintik, hogy én aequivalensnek és igaznak tekintem mindazt amit ők mondanak, amikor presszióról panaszkodnak. (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

Határozottan visszatartom és határozottan tagadom, amit a t. képviselő ur itt rám fog, hogy *mi a liberalizmus és én, a kereszténység tanait megtagadjuk*. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) Nem áll, nem tagadjuk meg, nem tagadjuk meg soha és nem fogjuk megtagadni. Csak hogy a kereszténység tanait nem engedjük monopolizálni, (Hosszantartó élénk helyeslés és taps jobbjelől és a közepén.) nem engedjük excludiv célokra és pártcélokra kihasználni; (Hosszantartó élénk helyeslés és taps jobbjelől és a közepén.) hanem úgy tekintjük és úgy tekintem, hogy a kereszténységnek nagy, az emberiség erkölcsi életéből merített és az emberiség üdvére felállított tanai közkinccs képeznek, amelyeket mindenki magának vehet és vall és az ő liberális irányzatával összeegyeztethet és melyeket magunktól elvinni és az önök számára inkameráltani nem engedünk. (Hosszantartó, élénk helyeslés jobbjelől.)

Azt mondja Molnár János képviselő ur: olesők az én parlamenti diadalaim. Hát tessék drágábbá tenni, (Élénk derültség és tetszés.) állók előbe; nem tőlem függ, hanem a t. képviselő urtól. (Élénk tetszés és derültség.) Hanem akkor egy kicsit erősebb vértézettel méltóztassék ide állani s egy kicsit megállapítottabb és fundirozottabb argumentációval. (Ugy van! Ugy van! Élénk helyeslés a jobboldalon.) mint amindvel a t. képviselő ur ma is debutirozott.

Először is azt mondja nekem, hogy én csak a mézes-mázos, cukros embereket szeretem. (Egy hang a jobboldalon: *Pedig ő olyan!*)

Molnár János: Bocsnát, ezt nem mondtam!
Szóll Kálmán miniszterelnök: Azt mondta kérem, itt van feljegyezve; de azt mondja, azért az én cukros modorom, előzékeny modorom a képviselő urakat nem ejti tévedésbe. Jól van, megmondom a képviselő urnak, hogy én amellett, hogy az előzékeny, az urbánus, a művelt modoru embert szeretem,

kit szeretek. Azt, aki bár — admittálom — mézes-mázos, mint hogy a képviselő ur mondja, de nemcsak akkor mosolyog mézesen-mázoson, mikor ott ül, hanem akkor is megtartja ezt, mikor feláll és velem szemben beszél. (Hosszantartó élénk helyeslés és tetszés jobbjelől.) Mert a t. képviselő ur azt a szentírás szerinti két kezet, ámbár ott két ember viselte, komaszálta magában, (Halljuk! Halljuk!) az egyik az Ézsaué, a másik a Jákobé. (Élénk tetszés jobbjelől.) Mikor a t. képviselő ur itt én velem beszélt, akkor Jákob kezével simogatt engem (Hosszantartó zajos derültség és tetszés jobbjelől) és épp olyan műveit, épp olyan mézes-mázos, mint akarki más, de ha feláll, ellelejt, amit azelőtt ígért, higgye meg a t. képviselő ur, én egyformán vagyok akkor, amikor magánemberrel beszélek velem valaki és akkor, amikor itt felállok és beszélek. (Élénk helyeslés jobbjelől.)

Molnár János: Hát én nem vagyok egyforma? (Felkiáltások jobbjelől: *Nem! Nem!*)

Szóll Kálmán miniszterelnök: Mikor panaszkodhatik a képviselő ur arról, hogy közte és más között a legkisebb megkülönböztetést tettem.

Molnár János: Nem is panaszkodom!

Szóll Kálmán miniszterelnök: Bocsnátot kérek, nem adig van. (Derültség.) Egészen a véletlen játszása a kezembe; a képviselő ur talán két héttel ezelőtt engem közügyben kért valamire. A dolgot olyannak tartottam, amelyben rögtön intézkednem kell; intézkedtem is és meg is kaptam a választ intézkedésre. El is hoztam azt ide magammal és itt egy koverben hozdottam azt magammal heteken át, de nem volt szerencsém a t. képviselő urhoz. Ma ismét felhozta a t. képviselő ur az esetet; én tehát beszámolok vele. Mire hozta fel ezt? Az én erélytelenséggem bizonyítására, hogy én nem intézkedtem. Hát most itt van a sürgöny. (Halljuk! Halljuk!) A képviselő ur adott nekem egy információt és én azt az információt átvettem. Arra, amint minden ember meggyőződhetik róla és a t. képviselő ur is láthatja, mert megmutattam neki, ráirtam egy B. betűt, amely belgyelt jelent és ráirtam azt is, hogy még ma haladéktalanul sürgönyileg kell intézkedni. Már erélyesebben talán még sem lehet intézkedni, mert azonnal intézkedtem.

Arról volt szó, hogy a letenyei járásnak egy orvosa bepanaszoltatték és hivatalvesztése illetett, de úgye még nem fejeztett be, mert még fűngált hivatalában és a sorozáshoz is deszignáltott járási orvos minőségében. Ezt panaszolta a képviselő ur és én rögtön intézkedtem, amire a következő válasz jött meg: (Olvassa.)

„Hajós járási orvos ügye február 8-án érkezett le nagyméltóságodtól.

Aznap tehát, amidőn a t. képviselő ur szölt, rögtön intézkedtem sürgönyileg.

Molnár János: De hányadszor szöltök!

Szóll Kálmán miniszterelnök: Ez kilencedikén volt; 8-án érkezett tehát már le oda a belgyimnisteri intézkedés. Azt mondja továbbá a válasz: (Olvassa.)

„10-dikén számvetéségi ülés, 11-iki közgyűlés, 13-iki közigazgatási ülés miatt csak 14-én intéztett el az adatot „azonnak” jelzéssel kiadoba, hol közgyűlési nagymennyiségű ügydarabok akkor érkezvén be és helyetteskiadó beteg lévén, visszamaradt, de ma elküldetik, expediatik. A sorozási terv 9-én állítattott össze; 22-én eöterjesztés tététt a honvédelmi miniszternek nagyméltóságod leirata alapján, hogy Perlaki járás-orvos bízássék meg Hajós helyett. Erre még nem jött rendelkezés. A továbbiakról jelentést fogok tenni. Főispán.”

Ez azt hiszem bizonyítja, hogy rögtön intézkedtem, egyebet nem tettem. Hogy öt vagy hat hónapig tartott ezen ügy előzetes elbirálása, amig a hivatalvesztés kimondott...

Molnár János: Nem, az 35 hónapig tartott!

Szóll Kálmán belgyimnister... az előtött vizsgálat tartott annyi ideig. De azt méltóztatott mondani, hogy a belgyimnisteriumnál tartott 5—6 hónapig — azon ne méltóztassék csodálkodik, mert a hivatalvesztésre szölt ítélet körülményes és hosszú vizsgálatot tesz székségessé és elkerülhetetenné, (Élénk helyeslés jobbjelől.) azt elhamarkodni nem lehet.

Azt mondja a t. képviselő ur, hogy itt én tömjénfüsttel veszem magamat körül és informálom magamat a főispánok által, a főispánok aztán jönnek-mennek, járnak-kelenek, ebből pedig azt magyarázza ki, hogy olyan lesz a választás, mint ahogy ő jellemzett bizonyos választásokat.

Bocsnátot kérek, hogy a főispánok jönnék-mennek, az megtörtént az első naptól fogva, mióta belgyimnister vagyok, egészen mostanáig, sohasem jött kevesebb, vagy több, mint most, hanem mindig jönnek. Hogy 63 főispán közül akad valamelyiknek minden héten, vagy minden két-három napban dolga, természetes, és tessék elhinni, nem mondom szemrehányásképpen, de sőt igen szívesen veszem, valahányszor a képviselő ur engem informál, vagy panaszt tesz nálam, mert igen szívesen járok utána és meg is teszem az orvoslást, de mondhatom, hogy a képviselő ur nem informál engemet kevesebbet, mint akármelyik főispán. (Élénk tetszés jobbjelől.)

Azt mondja a t. képviselő ur, hogy bizonyítsa, hogy mennyire neki van igaz van abban, hogy semmi sem történik, hogy ime, ott van meg most is a *honti aispán*. Eddig mindig csak azt halottam, hogy még mindig ott van a *honti főispán* (Derültség és tetszés jobbjelől.), most pedig, miután tudják, hogy onnét elmegy, át fog máshová helyeztetni, most már az aispán a baj. Kérem, az aispánt nem én nevezem ki és nem én mozdítom el, de ha az aispán olyant követ el, ami miatt a fegyelmi eljárás és hivatalvesztés kimondandó volna, kimondatom, amint volt már rá eset, hogy kimondtam. De bocsnátot kérek, erre néve én még semmiféle beadványt vagy panaszt, olyan termé-

szetűt, amely azt vonná maga után, hogy hivatalvesztést kell kimondani, még nem kaptam.

Sajnálom, hogy nem feleltek még egy pár kérdésre, amelyeket a képviselő ur tett. De azt hiszem ez elég arra, hogy illusztrálja azt, hogy a képviselő urnak a kijelentései nem egyebek mint hogy megakarta repetálni azt, amit már egy pár hónappal ezelőtt bővebben vitatott igen sok adattal, de a mikre nézve hibonyítottam, hogy nem állanak. Ezeket a képviselő ur csak egy kis reontháreből akarta most ementartani, de azt hiszem, hogy neki nem sikerült.

Ajánlom a javaslatot. (Hosszantartó élen helyeslés és éljenzés a jobboldalon.)

(Napirend.)

Thaly Kálmán kéri, hogy holnap, a sajtószabadság ünnepén, ne tartson a Ház ülést.

Széll Kálmán miniszterelnök: Miután az a bevett gyakorlat, hogy március 15-ikén a Ház nem szokott ülést tartani, a magam részéről szívesen hozzájárulok, hogy ülés ne legyen. (Helyeslés.)

Elnök: Jelenti, hogy szombaton a vita folytatása lesz napirenden azután pedig a miniszterelnök válaszal a marosvásárhelyi választás ügyében kozzáintézett interpellációra.

Az ülés délután 3 órakor végződik.

BELFÖLD.

Minisztertanács. Ma délután 5 órakor hosszabb ideig tartó miniszteri tanácskozás volt, melyen a beteg honvédelmi miniszteren kívül a kabinet összes tagjai jelen voltak.

Tisztelgés a miniszterelnöknél. A somogyi **Kadarkut**ról nagy deputáció tisztelgett ma délután **Széll Kálmán** miniszterelnöknél, mint belügyminiszternél, képviselőjük, **Vörös László** volt államtitkár vezetése alatt. A küldöttség arra kérte a miniszterelnököt, hogy Somogy megyében Kadarkut székhelylyel új szolgabírói járást engedélyezzen. A miniszterelnök igen szívesen fogadta a küldöttséget és megígérte a kérelem jóakaratu támogatását. **Vörös László** fontos ebédet adott választói tisztelőre a Pannónia-togadó külön termében. Az elhangzott lelkes tisztelet során **Mozsonyi** kadarkuti ref. lelkész és **Kadarkut** község bírája ünnepelték **Vörös Lászlót**, hálásan kiemelve képviselőjük érdemeit és biztosították őt kerületének bizalmáról és ragaszkodásáról.

A Ház munkarendje. Illetékes információk alapján jelenti a *Pol. Évt.*: A képviselőház holnap március 15-ére való tekintettel nem tart ülést. Szombaton előreláthatólag véget ér az appropiacionális vita, úgy, hogy a jövő héten az **Adriaszterződésre** kerül a sor. Egyéb kisebb javaslatokon kívül a husvétü ünnepéig még a fumei közigazgatási javaslat fog a Ház napirendjére kerülni. Ezek elintézése után mintegy két heti husvétü szünetet tart a képviselőház és értesülésünk szerinti a husvétü szünet után, tehát mintegy négy hét múlva tárgyalja a Ház az inkompatibilitási törvényjavaslatot.

Vizsgálat a gendi konzul ellen. Félhivatalosan jelentik, hogy a közös külügyminiszter elrendelte a vizsgálatot a genti osztrák-magyar konzul ellen, aki tudvalevőleg Budapest fővárosának hozzá intézett magyar átiratát ismételtén visszautasította. E bejelentéssel kapcsolatban a félhivatalos kommuniké még menetegetni igyekszik a genti konzul helytelen eljárását, bár kegyesen elismeri hogy a konzul is hibázott. A kommuniké így hangzik:

Ugy látszik, hogy itt mindkét részről hiba történt. Egyrészt ugyanis egy konzulnak sem szabad elő átiratot, melyet meg nem ért, egyszerűen visszautasítani, hanem utasításai értelmében köteles azt illetes főközségi vagy köveiségi hatóságához beküldeni, mely bizonyára rendelkezik az illető nyelvet értő közegekkel, hogy az iratot lefordítsa. Másrésztől épp ilyes inkomvenianciák elkerülésére az a szabály áll fenn, hogy magyarországi hatóságok levelezéseikkel alkonzulátushoz vagy tiszteletbeli konzulátushoz — és a fennörög esetben arról van szó — nem fordulhatnak, haosak nem sürgős távirati megkeresésről van szó, amely esetben oly nyelven tartoznak ezt tenni, melyről feltehető, hogy a címzett megéri.

Hiba volt az is, hogy a székes főváros átirata bémentelenül küldetett el, mert ilyen hivatalos átiratoknak csak a belföldön van portómentességük, ami a gandi alkonzul irnokát bizonyára arra indította, hogy az átiratot küldje vissza.

Nehezítette a vizsgálat megindulását a külügyminisztérium részéről az, hogy a lapokban **Allant** nevű konzulról volt szó, amely név Ausztria-Magyarország konzulainak jegyzékében egyáltalában nem fordul elő, továbbá, hogy a **gandi** osztrák-magyar konzulátusról írtak, amely helység egyáltalában teljesen ismeretlen, nemhogy ilyen helyen Ausztria-Magyarországnak konzulátusa volna. Csak később jöttek rá, hogy a **gandi** (gendi) tiszteletbeli konzulágról és az ottani tiszteletbeli konzulról, **Maertens**ről van szó, aminek meg apítása után a vizsgálatot azonnal elrendelték.

Az ugyan bajosan hiteli el velünk ez a kommuniké, hogy a konzulnak tévesen említett neve, vagy állomáshelye megnevezette a vizsgálat megin-

dítását. A felvilágosítást azonnal megadhatta volna a magyar székes főváros hatósága, amelynek révén az eset a lapokba került. A dologra terve egyébként megnyugvással fogadjuk, hogy a külügyminiszter elrendelte a vizsgálatot és reméljük meglesz az az eredménye, hogy a tiszteletbeli konzul ur a mi monarchiánkat nem fogja többé boldogítani szolgálataival.

Az agráriusok Győr megyében. A győrmegyei választási mozgalom kapcsán néhány lapban felmerült az a hiresztelés is, hogy Győr megye választókerületeiben, az agrárprogramok osztogatása közben, olyan megokollással ajánlgatták az agrárpárti jelölteket, mintha azokat **Széll Kálmán** miniszterelnök és **Darányi Ignác** földmívelésügyi miniszter támogatnák. E hiresztelésekkel szemben a **Budapesti Tudósítót** felhatalmazták annak a kijelentésére, hogy sem **Széll Kálmán** miniszterelnök, sem **Darányi Ignác** földmívelésügyi miniszter agrárpárti jelöltet sem nem ajánlott, sem ilyenek támogatását kilitásba nem helyezte.

Darányi Ignác díszpolgársága. **Hajdu Szoboszlón**, mint egy távirat jelenti, mozgalom indult meg, hogy **Darányi Ignác** földmívelési minisztert a város díszpolgárává választassák.

Választási mozgalom. A közeledő választásokra való tekintettel **Nemes-Ócsa** választókerület polgársága is megindította a mozgalom. A függetlenségi-párti polgárok egyhangulag ismét dr. **Molnár Ákos** fővárosi ügyvédet léptették fel. A választók e jelölésről értesítették **Kossuth** Ferencet is, aki meleghangú levelet intézett ebből az alkalmából a nemes-ócsai választókerület függetlenségi pártjához. **Molnár Ákos** ma utazott el Nemes-Ócsára, hogy az ott megtartandó március 15-iki ünnepélyen részt vegyen. Az ünnepi beszéd megtartására is őt kérték fel.

Kincstári kinevezések. **Schiller** Miklós kincstári jogügyi tanácsos a király jogügyi főtanácsossá nevezte ki, dr. **Marinovich** Imre kincstári ügyésznek a jogügyi tanácsosi címet és jeleget, dr. **Graul** József kincstári ügyésznek pedig a jogügyi tanácsosi címet adományozta. Az erre vonatkozó királyi kézirat a hivatalos lap mai számában jelent meg.

Dákóromán támadások. A nagyszebeni **Tribuna** és az aradi **Tribuna Poporului** hevesen megtámadják **Fassie** Tódor országgyűlési képviselőt az igazságügyi költségvetés tárgyalása alatt mondott beszéde miatt, amelyben különösen a román nemzetiségű bírák hazafiságát vette védelmébe. Már akkor is elismeréssel adóztunk **Fassie** Tódornak, aki beszédjében szerencsésen tudta egyesíteni a jó magyar hazafi felfogását a nemzetiségéhez hű román emberével. Most pedig gratulálunk neki a két dákóromán lap támadásához, amelyről nagyobb dicséret nem is érhető volna. Aki jó román és jó magyar hazafi, annak az a legszebb jutalma, ha megharagszanak reá amazok.

KÜLFÖLD.

Az osztrák parlamentből.

Bécs, március 14.

Az urakháza mai ülésén az elnök egy miniszterelnöki átiratot olvasott fel, amely szerint ő felsége a felsőláznak a trónbeszédre adott választást mint a hazafias érzület és a birodalom alkotmányos fejlődéséhez való ragaszkodás újabb jeleit nagy megelégedéssel fogadta. A ház köszönetet mond ő felségének ezért a nyilatkozatért. **Baegheum** marquis indítványára a napirend első tárgyalá az ujone-törvényjavaslatot vetették elő. A urakháza mind a három olvasásban vita nélkül egyhangulag elfogadja a javaslatot, ugyszintén a napirend többi tárgyait, azután pedig megválasztja a kvótakülönbőség tagjait. A küldöttség tagjai lettek: **Beer** udvari tanácsos, báró **Chlumetzky**, gróf **Montecuccoli**, gróf **Schönborn** Frigyes, báró **Sochor**.

Bécs, március 14.

A képviselőház mai ülésének elején **Berger** nagy-nemet képviselő fölpanaszolta az elnöknek, hogy tegnap a bécsi Péter-templomban három ugynevezett *ferfi-prédikációt* mondtak, melyekben nem vallásos tárgyakkal, hanem politikával foglalkoztak. Egy **Freund** nevű katolikus pap izgatott a parlament egyes pártjai ellen. Ilyen az egész klérus!

Prohaszka (keresztény-szociális) izgatottan közledek a szónok felé, mire a nagy-nemetek dühösen kiáltják:

— Menjén el, hordja el magát innen!

Prohaszka: Fogjátok be a szótokat! Kuss!

Berger: Arra figyelmeztetem önöket, hogy a Péter-templomban az *alldéutsch* képviselőket *stalldeutschnak*

nek csufolták. Ezt pedig a közönség egy része lelkesülten meglapította.

Hangok a nagynémeteknél: Ez aztán a vallás-háborítás!

Berger: Fölvívja az elnök, továbbá a vallásügyi és a belügyminiszter figyelmét erre a templomra, ahol prédikációk örve alatt politikai izgatást visznek véghez.

Prohaszka: Zsidók vagytok!

Hangok a nagynémeteknél: Maga az ostoba síheder mintaképe!

Prohaszka: Ti meg a szemtelenség mintaképei vagytok! Politikai család!

Mikor a nyugalom helyreállott, megkezdtek a beruházási tárgyalás első olvasását.

Wittek vasuti miniszter kijelenti hogy a beruhások megszavazása új stádiumba fogja juttatni az osztrák vasutak fejlődését. Legalább az elsőrendű vasutakat teljesen ki kell építeni, mert a szomszédos államok még a másodrendű vasutak hálózatát is kiépítették.

Ellenbogen azt mondja, hogy a szociáldemokrata képviselők, noha elvben ellenesei a minisztériumnak, megelégedéssel veszik tudomásul, hogy a kormány Ausztria gazdasági viszonyainak javítására nagyszabású munkát vett tervebe. Hibáztatja, hogy Ausztria annyira elmaradt a vasutügy terén és kritizálja az osztrák közlekedési politikát, amely főleg stratégiai szempontok által vezérelteti magát a kereskedelem és a közlekedés rovására.

Azután **Magyarországnak** az osztrák vasuti politikára való befolyásával foglalkozva ezeket mondja: Hogy csak ma kapjuk meg a Tauern-vasutat, ennek csak a lajhántuli kedves testvérünk az oka. Minden alkalommal nagyhatalmi állásunkról beszélnek nekünk és ma ebben a házban ismét csakugy repdestek ide-oda az összállami érdekek. Valahányszor összállami érdekekről hallok beszélni, tudom, hogy Magyarországról beszélnek. Hiszen a mi államférfiaink bizonyára nagy hazafiak, de ennek az államférfinek az érdekeit feláldozták, valahányszor konfliktus volt kilitásban a tulsó államférfellel. (**Daszynski** közbekiált: Bosnyák vasutak!) Belátjuk, hogy Magyarországnak joga van beszélni, ha csakugyan összállami érdekek kerülnek szóba. Nincs is kifogásunk ellene, ha Magyarország a maga lakossága érdekeit a legenergiusabban megvédi, ha kikötőt teremt magának és a vasuti hálózatot odavezeti és a tarifákat ugy szabályozza, hogy ezt a kikötőt támogassa. Amit azonban nem tudunk megérteni, az, hogy a lajhántuli kedves barátunk, olyan ügyekben, amelyek a mi jogainkunkra vonatkoznak, amelyek a mi magánügyünk, nemcsak hogy beleszól, hanem a saját javára és a mi hátrányunkra dönt is. Ezt megakadályozni lettek volna hivatva a mi miniszterek. Ezt nem tették és engedték, hogy a magyarok uszorsádkodjanak az osztrák lakosság kárára. Így Magyarország kieszközölte, hogy 1876-tól 1896-ig csak keletről nyugat felé építettek vasutakat, amelyek csak a magyar kivitelt szolgálták és nem építettek vasutakat északraól délre, amelyek nekünk használtak volna. Szükségünk van összeköttetésre saját országunkkal Dalmáciával. De a dalmát vasutakat nem szabad megépítenünk, mert a magyarok nem engedük. A bosnyák vasutak kérdésében Magyarország biztosított magának vasuti vonalat egyenesen **Budapestről Boszniába**, a költségek kétharmad részét azonban nekünk kell megfizetnünk, míg a magyarok oly kegyesek voltak, hogy egy jelentéktelen kis vonalat engedtek nekünk Bugojno és Arzano közt és egy harmadát fizetik. Ehhez a mi tisztelt vasutügyi miniszterünk, aki szintén nagy hazafi, kezét nyújtott bizonyos pártok helyeslése mellett, amelyek minden alkalommal a nép barátainak nevezik magukat. (**Daszynski** közbekiált: És szidják a zsidó-magyarokat!) Amelyek szidják azokat, de ha fizet kinalkodik, kiszolgáltatták Ausztriát. A javaslatához esatolt térképben sincs meg **Fiume** forgalmi területe, valószínűleg szintén összállami érdekből. (Derültség.) Monarchiánk keleti részét azonban **Fiume** dominálja, épp ugy, mint északi részét **Bréma** és **Hamburg** és nyugati részét **Géna** és **Venecia**. Csak mi magunk nem dominálunk semmit Ausztriában. Ez a mi minisztériumaink ferde politikájának eredménye.

Wittek vasutügyi miniszter erőlyesen visszautasítja **Ellenbogen**nek a vasuti izgatatókra vonatkozó támadásait.

Az ülés végén az elnök **Berger** (nagy-nemet) kérdésére a templomi szóséeknek politikai célokra való felhasználását illetőleg azt válaszolta, hogy beszélt a kultuszminiszterrel és arra ez eredményre jutott, hogy ebben az ügyben sem az elnöknek, sem a miniszternek nincs ingerenciája.

Bécs, március 14.

A képviselőház mai ülése után a képviselőházi klubelnökök tanácskozására gyűltek össze, amelyben **Vetter** elnök és **Zacek** alelnök is részt vett. A tanácskozás tárgya volt a kvóta-bizottságnak holnapi meg-

elvártása és a bizottsági tagoknak beosztása. Abban egyeztek meg, hogy úgy a pártok képviselőit, mint a személykérdésre vonatkozólag is a status quo-nál maradnak.

HIREK.

Márciusi ibolyák.

Kékszemű ibolya, nem azért szeret a Szívem, lelkem téged,
Mert illat szárnyain hirdeted a tavaszt,
A rég várt vendéget.

Nemcsak az új tavasz, hanem a szabadság Hirdetője lettél,
Nagy eszmék, nagy napok pirkadó hajnalán,
Viharban születél.

Petőfi amikor „Talpra magyar!”-t zengi,
Ott a szíve felett,
Kokárdához tűzve, kékszemű ibolya
Illatoz, diszeleg.

S ibolya-illatnak szárnya vitte széjjel
Ezt a gyújtó szikrát,
Oda a pusztára, hol a pásztortűz ég
S hol merednek sziklák.

Ébredező tavasz, ébredő szabadság
Legelső virága:

Ezért maradsz az én szívemnek, lelkemnek
Mindörökké drága.

Feleki Sándor.

Tilos képek.

A budapesti rendőrség egy titkos társas céget őriz most a fogházában. Sorra kerültek kére a cég tagjai; tegnapelőtt az egyik, ma a másik, s most már jegyezve vannak a fekete könyvben: — *Gravil & Pollák*. Szegény szerencsétlenek, csak úgy tudtak boldogulni ezen a földön, hogy kis diákberek és gyöngö gondolkozásu felnőttek alacsony indulatait vették alapnak az egzisztenciájukhoz. Tilos képeket és válogatott nyomtatványokat terjesztettek kellő áron és hogy milyen *en gros*, az *Pollák* lakásán tűnt ma ki. Ennél a mantuai eredetű öreg férfunál kerek négyezer ilyen tilos holmit találtak.

Az ilyes titkos kereskedelem időnkint napvilágra kerül. A rendőrség kommunikikét ad ki a dolgról, az újságokban hírek jelennek meg egy-két napig, az öreg mantuaiakat megbüntetik, de azért mégis él és virágzik tovább ez az üzletág. Akadnak új meg új művelői, vagy folytatják a régiéket, akik már pórul jártak. Végre is nem jár érte olyan súlyos büntetés, mint a gyilkosságért s ha a gyilkosságot nem tudja kipusztítani a világból a legerősebb megtorlás sem, csak nem lehet kívánni, hogy a pornográf-kereskedelem veszszen ki. Sok pénzt lehet abból csinálni, pénz pedig kell okvetlenül erre a keserves szép életre. Jól tudja ezt az öreg pornográf is, hiszen éppen azért árul olyan portékát, amelyet árul és nem eséréppipát, vagy cipőszinórt. A pornográfban csupa olyan tulajdonság van, amivel üzleti ténen sikereket lehet elérni. Jó szem, eszalhatatlan érzék és leleményesség. Meglátja, ami körülötte történik, megérzi a közsékségletet és szakadatlanul ébren tartja a vásárló kedvet. Mindezzel karriert lehetne csinálni, s ő mégis börtönbe kerül. Senki sem mondhatná, hogy igazságtalanul, mert azt a törvényt, amit ellensz hoztak, megérdemli jócskán. És mégis, mintha ez a törvény nagyon élesen különitné el az ő portékáit azoktól, amelyeket képen és írásban minden bántódás nélkül árulnak a nagy városokban.

Attól a szegény pornográfától, akit elcsipnek és lecsuknak, nem lehet megtagadni egy kis enyhítő körülményt. Nagyon erős rajta a esabítás. A kirakatokban lépten-nyomon sok olyan képet és nyomtatványt lát, amiből erősen és következetesen árad ki a célzatosság. Ezek

a termékek sem szolgálják föltétlenül az erkölcsnemesítést, s a mezeitelenség, amely állandó eszközük, ritkán olyan, amelyet a művészet megenged és szentségnek elfogad.

Idők múltán, amikor olykor-olykor hurok kerül egy-két pornográf-ügynök, gondolatok kelnek erről. Valamiféle revizióra vár egy törvény. Bonyodalmas, össze-visszafonódott kérdés lett persze mindez, talán éppen ezért oly nehéz a megoldása. Éles határ kellene, amelyiken innen van az ártalom és bűn, tulnan a nemes cél és hasznosság. Csak hogy ennek a határnak a megtalálása talán még az inkompatibilitásnál is nagyobb gondot okozna valamely parlamentnek.

Omár.

Budapest, március 14.

— BUDAPESTI NAPLO. Március 15-én

új előfizetés nyílik a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejár, méltóztatassanak a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— A király Budapesten. Bécsből táviratozzák, hogy a király április második felében Budapestre jön s hosszabb ideig marad a magyar fővárosban. A király budapesti tartózkodása idején a várpalotában több udvari ebéd és a Vérmezőn díszszemle lesz.

— Egy főherceg jubileuma. Frigyes főherceg, a pozsonyi ötödik hadtest parancsnoka ma ünnepelte meg katonai szolgálatának harminc éves jubileumát. A főherceg ebből az alkalomból családjához Cannesbe utazott, ahová a tegnapi nap folyamán már meg is érkezett.

— A kitüntetés. Az operáció sikerült, a beteg meghalt — mondta boldogult Kovács professzor s megállapította, hogy két különböző dolog az orvos sikere és a természet akaratja. Az operációt lege artis el lehet végezni, ami aztán következik, az a természet vagy a jó Isten dolga. A természetért vagy a jó Istenért pedig nem lehet felelősségre vonni a doktort, aki utóljára is nem a halál ellen küzd, csak a betegség ellen. Mindezt annak az ötletéből mondjuk, hogy Sándor király dr. Neusser bécsi professzornak a *Takova* rend esillagokkal díszített nagykeresztjét adta s evvel elismerését fejezte ki a tanárnak azért, hogy oly sokat fáradozott és dolgozott Milán király beteg-ágya körül.

— Ebéd a berlini nagykövetnél. Szőgyény-Marich László berlini osztrák-magyar nagykövetnél, mint nekünk táviratozzák, ma ebéd volt, amelyre gróf Balow birodalmi kancellár, báró Rheinbaben porosz belügyminiszter és báró Thielmann pénzügyminiszter feleségestül, továbbá a francia, olasz és spanyol nagykövete és más előkelőségek voltak hivatalosak.

— Március tizenötödike. A szabadság napjának évfordulóján valamennyi fővárosi iskola ünnepet rendez. Az I. kerületi felső kereskedelmi iskola ifjusági ünnepe holnap délelőtt kilenc órakor lesz. A diákok azután a honvédszoborhoz vonulnak, amelyet megszoszoruznak. A medve-utcai polgári iskola szabadság-ünnepén Szenessy Mihály igazgató mondja a megnyitó beszédet.

— A sajtó jubileuma Oroszországban. Nagy Péter cár 1702. december tizenhatodikán írta alá azt a nevezetes ukázt, mely életet adott az első orosz újságnak. A *katonai és más ügyekről szóló híradó* — így hívták az első orosz újságot — 1703. január tizenhatodikán jelent meg először s 1711-ig állott fenn.

Ennek az első hírlapnak a jövő év december 29-én lesz kétszáz éves jubileuma s ebben az egész orosz sajtó ünnepét ülik meg Pétervárott, ahol az ünnepségekre már nyárgan folynak az előkészületek. A moszkvai *Bibliografai* társulat egy újság almanach kiadását tervezi, melyben a kétszáz éves sajtó történetét ismertetik s a sajtó organumok neveit, a kiváló hírlapírók arcképeit közlik. Az Almanach jövedelméből újságírói segélyalapot létesítenek. A jubileum-rendező bizottság ezenkívül érdekes újságkiállítás rendezését is tervebe vette.

— Kossuth Ferenc állapota. Kossuth Ferenc állapota súlyosabbra fordult. Orvosa dr. Müller Kálmán egyetemi tanár napjában többször meglátogatja a beteget.

— Igazságügyi kinevezések. A király Klé Lajos szegedi járásbírói albirót a sádsi járásbíró-sághoz járásbíróvá, dr. Ánör Ferenc székely-udvarhelyi törvényszéki albirót a csikszeredai ügyészséghez alügyészsé, dr. Nagy Emil Pát kőzdívárshelyi törvényszéki aljegyzőt az ugyanottani törvényszékhez, Schwaiger József pestvidéki törvényszéki aljegyzőt a szegedi járásbíró-sághoz és dr. Ivánkovits Árpádot, a szegedi ítőtáblához berendelt bírósági aljegyzőt az ottani törvényszékhez albrákká kinevezte.

— Háborgó kedélyek. Az a hír terjedt el Afrikában, hogy Európában háborognak a kedélyek. S mi okozta a háborgást? Az, hogy Rigó Jancsi beteg. Így mondja el ezt egy bécsi lap kairói tudósítója, aki most nagy komolysággal írja lapjának a híres cigányról az alábbi tudósítást:

... A kedélyek megnyugtására és azoknak a rosszakaratú híreszteléseknek a megcáfolására, amelyek Rigó Jancsi betegségről tendenciózus koholmányokat terjesztenek, azt jelenthetem, hogy a híres cigányprimás teljesen jól érzi magát és nyoma sincs az állítólagos betegségeknél. Eppen ma délután láttam, amint könnyű hintaján Gezireh felé hajtatott. *Chimay* heregnő, aki a névjegyén egyszerűen csak *Madame Rigó Jancsinak* nevezi magát, élénk szerepet játszik az itteni fashionable társasági életben. Esténként rendszeren a Sphinx-Barban látható, amint az ifjú pasafiakkal és bégekkel vígan mulatozik.

Az európai kedélyek tehát megnyugodhatnak, mert a kairói boldogságot nem zavarja semmi földi baj.

— A luxemburgi nagyherceg jubileuma. *Abbaziából* jelentik, hogy Adolf Nassau-i herceg, Luxemburg nagyhercege, aki április végéig Abbaziában marad, április 23-án üli meg *aranylakodalmát*. Akkor lesz ugyanis ötven esztendeje, hogy nőül vette *Mária Adelaide* anhalti nagyhercegnőt. Első felesége *Erzsébet Michailovna* orosz nagyhercegnő volt, aki azonban 1845-ben egy évi házasság után meghalt. A nagyhercegi pár kitűnően érzi magát az Adria partján. Kisretükben vannak: *Apor* bárónő udvarhölgy, gróf *Wolf-Metternich* kamarás, *Trausch* alezredes, *Rein-Dichmann* titkár és több szolgáló. Az aranylakodalom alkalmából több magasállású személyiség érkezik Luxemburgból Abbaziába. A nagyherceg gyakran rándul át Fiuméba és a napokban is nagy érdeklődéssel nézte a Dél-Afrikába szánt magyar lovakkal és angol hajóra való berakását.

— Küldöttség a miniszternél. *Vizakna* város gazdáinak öttagu küldöttsége járt tegnap *Darányi* Ignác földművelésügyi miniszternél, és a szerintők igazságtalan tagosítási törvénynek a birtokosok számaránya szerint való megváltoztatását kérte. *Darányi* miniszter megígérte, hogy a tagosítás alól a közlegelőt kivesszi. Egyebet nem ígérhet. A küldöttség elnökén *Lukács* Gyula képviselőt felkérte, hogy nyújtsa be a kérvényeket ugyancsak a tagosítás tárgyában a képviselőházhoz. *Lukács* a kérvényt ma be is nyújtotta.

— Csernátony hagyatéka. Mint értesülünk, *Csernátony* Lajos hagyatékát a végrendelet végrehajtója, *Gajári* Odön, a végrendeleti általános örökösök: a magyar írók segélyegylete és a magyarországi hírlapírók nyugdíjintézete képviselőinek, *Gyulai* Pál főrendiházi tagnak és *Heltai* Ferenc országgyűlési képviselőnek jelenlétében hivatalosan letárta vettete. A hagyaték fő állagát két darab, egyenként ötezer forintról szóló takarékpénztári betétkönyv bépezte. Ezeket *Darányi* Ignác földművelésügyi miniszter, akinek örsz végei letéve voltak, a halálozás után közvetlenül átsegeláltatta *Falk* Miksának, mint a hírlapírók nyugdíjintézete elnökének és *Eötvös* Lóránt bárónak, mint az írók segélyegylete elnökének. A hagyaték egyéb része — némi készpénz (172 korona 84 fillér) és az Egyesült Fővárosi Takarékpénztárnál folyó számlán kezelt 1108 korona tőkén kívül az elhunytnak az „Angol királynő” szállóban volt lakásában levő butorokból, könyvekből és apróságokból áll. Ez utóbbiakra nézve az örökösök a végrendeleti végrehajtóval egyetértésben úgy intézkedtek, hogy azokat árverésen értékesítik, hogy így *Csernátony* Lajos barátainak és tisztelőinek alkalmuk legyen az örökhatyaghoz jutniok. Az árverés az Angol királynő szálló III. emeleti 124. számú szobájában vasárnap, folyó hó 17-én délelőtt 11 órakor lesz, amelyre *Csernátony* Lajos barátait és tisztelőit ez uton figyelmeztetjük.

— Negyven alapítvány. *Orbai* Antal nyugalmazott jász-kun-szolnokmegyei főorvos végrendeletében katolikus cölökra negyven alapítványt hagyományozott; köztük az országos Pázmány-egyesületnek négyezer koronát, a jászberényi kath. hűközségnek egy nyolcezer forint értékű házat.

— *Castelano—Rodays-affér*. Párisból táviratozza tudósítónk, hogy gróf *Castelano* a *Figaro* mai számának egyik cikkében magára nézve sértést látott s azért elment atyjával és egy hírlapíróval dr. *Rodays*hoz, a *Figaro* szerkesztőjéhez, hogy magyarázatot kérjen. *Rodays* azt mondta a grórnak, hogy a cikkben nincs sértés. Erre *Castelano arcuáította* *Rodays*-t, aztán tanuival eltávozt. *Rodays* kihívta a gróft.

— Házasság. *Burchard-Béla*váry Pál csász. és kir. főhadnagy, *Burchard-Béla*váry Konrád főrendiházi tag fia, jegyet váltott *Szemerén* (Abauj-Tornamegye), *Fel-lavicini* ögrófi leányával, *Teréz* grófnővel.

— **Harrison halála.** Meghalt a lelandstamfordi egyetem népjog-tanára, hatvannyolc esztendőskorában. Ezt be fogják írni a történelembe. Nem mintha a nevezett népjogász világszóró géniusz lett volna, valószínűleg gyenge jogász vala. De volt multja és neve. Olyan mult és olyan név, amely nem választható el az Észak-amerikai Egyesült Államok történetétől. A meghalt professzor neve: *Harrison*, 1888-ban őt választották meg e hatalmas államtest elnökévé. 1892-ig volt elnök. Akkor egy morális áramlat lehetetlenné tette újra való megválasztását. Ugyanis az ő idején terjedt el a korrupció Észak-amerikában, s az elnök csodálatosan ki tudta magának szemelni azokat az embereket, akik legjobban tudták szolgálni az ő önző politikáját. Államtikkárra is a korrupció fejét, *Blaine* tette meg és még saját híveit minden jó hivatalba besegítette, a demokrata hivatalnokokat seregestül becsátotta el. Alatta lépett életbe az új választási bill, az ezüst-bill és a Mac Kinley-bill, amely a védámpolitikát inaugurálta. Dícsősége nem tartott sokáig, s miután megbukott, 1893-ban a népjog tanára lett Kaliforniában, a lelandstamfordi egyetemen. Mint ügyvéd kezdte, mint jogi professzor végezte. Hogy közbe véletlenül köztársasági elnök is volt, az bevitte őt a történelembe.

— **Gyász és koronázás.** Londonból táviratozza tudósítónk, hogy az udvari gyászt még sem fogják megkezdíteni. Hiába agítalt az egész angolországi kereskedővilág hogy nyáron legyen a koronázás s ugyanakkor végződjék az országos gyász, a mozgalom meghusult, mert a király nem akar eltérni az ősi hagyományoktól. Edvard király a jövő év május havában fogja magát megkoronáztatni.

— **Kitüntetett kiállítók.** A belvárosi szabad-élvű demokrata kör lakomát rendezett ma a párisi világiállítás alkalmából kitüntetett tagjai: *Agoston József* országgyűlési képviselő, *Simon Jakab* tisztelettanácsos, *Lakos Lajos* és *Erdélyi Mór* tiszteletére. Mintegy 200-an vettek részt az estélyen, melyen *Szivák Imre* a demokrata erények képviselőjét *Agoston Józsefet* ünnepele, majd megemlékezett március 15-ikéről s kiemelte, hogy a márciusi nagy eszmék legmértöbb megtestesítője a belvárosi demokrata kör. Ezután *Simon Jakabot*, majd *Sacellary Mihályt*, *Lakos Lajost* és *Erdélyi Mórt* köszöntötte fel. *Agoston* indítványára a kör üdvözölte *Podmaniczky Frigyes* bárót, a belvárosi képviselőjét, aki ma ünnepli képviselőségének 40-ik évfordulóját.

— **Keresztetik egy menaszéria.** Szilágyi-vármegye alispánja egy Kopecky Jánosné nevezetű asszonyt körözött, még pedig sürgősen. Hogy mi az oka a nagy sietségnek, azt nem lehet tudni. Az is meglehet, hogy mindössze valami kis illetékről van szó, amit az asszonyság elfelejtett megfizetni. Az asszonyságnak tudniillik állatsereglete van. Eppen azért jó lesz esnyájt banni vele. Kiereszt vagy két-három oroszánt...

— **Botrány a templomban.** Róma egyik templomában botrány esett tegnap. Egy kapucinus barát prédikált és pedig a keresztény szocializmusról. Persze hevesen kikelt Marx és Lassalle ellen. Egy munkás nem tudta szó nélkül elhalgatni a prédikációt s belebeszél ott, ahol a két szocialista apostolt szidta a tisztelendő. Erre iróztatos pánik tört ki a publikumban. Sokan azt hitték, hogy tűz van s eszeveszetten törték magukat a kijárásk felé. A rendőrség nagy nehezen csillapította le a kedélyeket. Arra aztán újra fölment a katedrara a szerzetes és pár szóval befejezte a prédikációt.

— **Halálozás.** Özevgy *Porzolt Jenőné*, született *Vendruszky Mária* ma Budapesten meghalt. A fővárosi előkelő társas körében közkedveltségnek örvendő matrona 77 évet élt. Fiaik kívül a főváros szegényei is siratják elhunytát, akiknek évtizedeken keresztül egyik jótéveje volt. Temetése a Damjanich-utca 30-ik számú halottas házából holnap, pénteken délután 4 órakor lesz.

— **Egy robbanás áldozatai.** Bécsből jelentik, hogy a napokban nagy szerencsétlenség történt *Feldorfban*, ahol a hadügyminisztérium a robbanó anyagokat próbálja ki. Egy tüzerkápár hat katonával a gyártelepen a robbanószert töltényekbe töltötte. E művelet közben az egyik patron felrobbant és a kápár, aki magyar ember, életveszélyesen megsérült. A katonák a robbanás helyéről elmenekültek s csak később vették észre, hogy egyik társuk hiányzik. Az életveszélyes sebbel vánszorgó kápár erre visszament a bódoba, ahol a töltényeket csinálták és kibuzta ott lévő társait, aki szintén életveszélyesen megsérült. Az esetről jelentést tettek ő felségének, aki a magyar kápárnak az ezüst érdemkeresztet fogja adományozni.

— **Az árkvért.** A mágánvilág több fiatal hölgyének kezdeményezésére 15-ikén fényes hangversenyt rendeznek a katolikus körben, a Szt. József fiunenvelő-intézetben nevelt árkvá javára. Minden belépő-jegy mellé sorsjegyet is adnak és a hangverseny után művészek ajándékait fogják kisorsolni. Jegyek a katolikus körben és *Schuch L.* utóadi üzletében (Kigyó-utca 4.) kaphatók.

— **Összedőlő hid.** A Garambercenze és Selmecbánya között lévő vasuti fahidat a megáradt Garam e hó 12-ikén egészen elvitte. A vasuti közlekedés Garambercenze és Selmecbánya között teljesen szünetel. A hid helyreállítása a megáradt és erősen zajló Garam miatt teljesen lehetetlen. Selmecbánya város polgármestere sürgős kérelmet intézett a kereskedelmiügyi miniszterhez, hogy a vasuti forgalmat lehetőleg gyorsan helyreállítsa, mivel annak szünetelése nagy anyagi kárt okoz a városnak.

— **Az alkoholizmus ellen — verés.** Hosszu esztendő óta vitáznak a tudósok, hogy mivel lehetne elfojtani az alkoholizmus egyre terjedő járványát. Ezt a kérdést igen radikálisan oldotta meg néhány amerikai hölgy *Marklevé* városban. Néhány héttel ezelőtt egy *Leviné* nevű hölgy megtudta, hogy a férje a kocsimában van és iszik. Szó nélkül elővett egy nagy seprőnyelet és felkereste urát. Amint meglátta, neki esett, a mellére térdelt, s úgy agyba-főbe verte, hogy lepedőben kellett hazavinni. Ennek a harcias cselekedetnek híre ment a városban, s a többi hölgyeknek módfelett megtetszett az eset. Másnap a város összes hölgyei megjelentek a kocsimában, s megverték a férjeiket. Harmadnap már csak néhány férj ment a kocsimába, de a hölgyek egyesült erővel ismét megjelentek és ismét megverték őket. Negyednapra már nem volt házasmember a kocsimában, s azontul se merészkedett oda egy sem...

— **Két erdész tragédiája.** *Biesköt* és környékét napok óta nagy izgalomban tartja az alábbi véres eset: Herceg *Metternich* pusztagyarmati főerdészének *Fritsche* Bódognak 300 koronát adott át rövid pár nap előtt *Sárközi* Sándor erdőőr, mely összeget elárusított a fejében vette fel. Ez összegről azonban a főerdészről nyugtát nem kapott. Midőn elszámolásra került a dolog a főerdész mit sem akart tudni az összeg átveteléről. A szótartás mind élesebbé vált közöttük s ennek hevében a különben is indulatos természetű *Sárközi* felkapta vadászfegyverét s a főerdész agyonlőtte. A megremült *Sárközi* menekülni akart, de az esetről rögtön értesített esendörök utána vetették magukat, és örületes hajszá keletkezett *Sárközi* és a esendörök között; végre két esendőr a szamosi szőlőknél már 20 lépésnyire beerte a menekülő erdőőrt s rákiáltottak hogy a fegyvert tegye le s adja meg magát. Erre a esendörök hirtelen megálltak s ijesztőül celbavették a már már kimerült *Sárköt*it, ki hátrapillantott és látta, hogy menekülés nincs; hirtelen megállott s saját fegyverével szíven lötte magát. Mindkettő feleséget és több gyermeket hagyott maga után.

— **Új forrás Karlsbadban.** Nagy az öröm Karlsbadban. Hosszabb idő óta furásokat végeztek, hogy új forrásra akadjanak, mert a Sprudel perenkint csak 75 liter vizet ad. Ma aztán rábukkantak a keresett forrásra. Az új szökőkút vizsugara 14 centiméter széles és öt méter magas.

— **Rendőri igazság.** *Fehér József*, aki a masszírozás keserves munkájából él, az elmúlt télen semmiképp sem tudott keresethez jutni. A nyári hónapokban a vidéki bíróságok keresi meg a kenyerét és abból szokott élni télen itt a fővárosban. Az idén azonban olyan nyomorra jutott, hogy kénytelen volt január elején a batodik kerületi előjáróságtól segílyt kérni. *Fehér* folyamodására az előjáróság kiküldte egyik tisztviselőjét annak a megvizsgálására, hogy a folyamodás igaz dolgokat mond-e. Ez a konstataás azonban nem sokat ért *Fehérnek*, mert még választ nem kapott. Megírta tehát a második folyamodását: a polgármesterhez. A VI-ik kerületi előjáróság újra konstataálta, hogy tényleg a nyomorral küzködik *Fehér József*, aki néhány nap múlva választ is kapott egy *rendőri ídés* alakjában. Ezután a VI. kerületi rendőrkapitányság *Fehér* koldulás miatt eltoloncoltatta illetőségi helyére *Félegyházára*, mint lakás és foglalkozás nélküli egyént és két évre kitiltotta a főváros területéről. Ez a megokolás nagyon iura, mert az ídészt *Fehérnek* a rendszeren bejelentett lakásán: Munkácsy-utca 31. sz. a. kézbesítették. És nem érdeketlen az sem, hogy olyan embert, akivel a rendőrségnek soha semmiféle dolga nem volt, két folyamodásért koldulás címén két évre kitiltanak. A rendőri igazságnak ez a logikája nem meglepő, de az előjáróság segélyezési módja nem mondható nagyon humánusnak. Ismerjük a belügyminiszternek az ilyen toloncolások dolgában elfoglalt igazságos érzésétől áthatott álláspontját és hiszük, hogy a rendőrség logikáját megint egy kis kelemetenség fogja érni.

— **A büntetés.** A rendőrség folytatja a vizsgálót *Grault* Ottó pornografikus képrekeskedő ellen. A triestri rendőrség kérésére a főkapitányság ma letartóztatta *Pollák Gyula* mantuai szüetési 55 éves ügynököt is ebben az ügyben, aki december 15-én jött Triestből a fővárosba. A lefoglalt tárgyak között mintegy 4000 darab fénykép s 1000 pornografikus nyomtatvány van. Valamennyit elszállították a vizsgálóbírószághoz.

— **Az asszony ingatag.** Hát persze hogy az. Tudjuk már régen, a segítség azonban kívül esik azon a hatalmi körön, amivel ember rendelkezik. Mióta világ a világ, ismeretes a rossz asszonys hogy rossz, annak annyit ezerféle az oka és ez a sok ok annyit millió asszonyban okoz el, hogy még senki se gondolt valami egyöntetű biztosítási módra az asszonyi hütlenség ellenében. A probléma — még probléma se lett. Okos ember csak nem törí azon a fejét, hogy miért van az, hogy az asszony ingatag... Elénelki, ha van hozzá tenorja. S ha lehet törvényt hozni arra, hogy a millió és millió sáska egy ösvényen haladjon, hát ez csekélység az olyan törvényhez képest, amely azt akarná elérni, hogy megtartsa a hüség mezzgyéjén azt az asszonyt, akinek hajlandósága van a bűnre. — Ezek után méltóztassanak megengedni, hogy bemutassuk *Berecz János* urat *Borgotáról*. *Berecz* ur abban a kollemeden helyzetben van, hogy neje ő nagysága kiring a hámból. Talán már a faképnél hagyta férje urát s valaki mással élvezi az életet. Az otthagytott férjre nézve ez az eset azért is kellemetlen, mert — ugylászik — az asszonynak pénzkeséje meg vagyonkaja van, amit magával vitt. És viheti is, mert a törvény mindez ideig még nem intézkedik arra nézve, hogy a házasságtörő asszony pénzbírsággal sújtassék. Ezen a hiányon akar segíteni *Berecz János* abban a törvényjavaslatban, amelyet az igazságügyi miniszterhez s a képviselőház megkerüléssel direkt a főrendiháznak nyújtott be. Az egésznek az elvi alapja az, hogy a férjnek, ha már megcsalja az asszony, legalább legyen pénze. A javaslat bizonyos elegáns pongyolással van megszerkesztve nemesak a stílus, de az ortografia tekintetében is. A címzés például ez.

Borgáta. 1901. Év Fölam. Mél alázattal kérem minden hir lapban, pontos, ki hirdetését. Mél alázattal Kegyes Engedelmeiből eszokolom Kegyes Kezeit. Magyar Királi. Nagy Méltóságos. Kegyelmes. Igazsági. ügyi Minisztériumhoz. Esedezem. Kegyes. Párt Fogásában. Mél alázattal ohajom. részesíteni. Méltóztassék: Panasz. Értesített. Es Kérvény.

Azután a tényállást adja elő *Berecz János* és pedig lepezelen nyíltsággal. Nem szépitja a helyzetet, mert végre is nem ez segít a bajon, hanem a törvény, amely ilyenképpen hozandó meg.

Megrendítettni óhajtom az összes Nemzet szívét Es Föl Ebrzeszteni Józán Es Ön Érzelmességem Föltán nem Nemes leküszégre, hogy a leg Nagyobb hüszéggel Beesülje meg minden Házas Fél az övét Es El ne Térjen az övétől. Mert Ennek Ellenére, a ki hütlenséggel sérti meg Beesés Házas Fölt és az áltai sanyarja szívét azon nagy részésgé Föltán, azon Egyéneket a Tekintetes Királi Törvény széki Kegyelmes Es Kegyes Érzésű Nagy Hatóság szigoruan megdorgálni Méltóztassék Es azon a célon Tul haladása Föltán, az a Bizonyos Fél El veszéti hatalmát az összes Ingó és Ingatlan Fölt és azon igazi Hüszéges Házas Fél jogában Es hatalmában Méltóztassék által rendeltetni Teljesen. Törvényesen örökölmi.

Hogy azonban ne meneküljön szárazon az a bizonyos egyén se, akiről a javaslatos ember azt mondja, hogy aki a *Házás Felek Közöt Legalótást Merészel Indokolni*, hát meg kell dorgálni az illetőt. Erre az egyénre nézve nem terjeszti ki a vagyoni felelősséget *Berecz János* *Borgotáról*. Ebben a pontban úgy látszik, arra az állápontra helyezkedik, hogy: — szegény, azt ugys megverte az Isten az asszonnyal. — Szegény tatár.

— **Megszökött család.** *Neumeister Károly*, egy bécsi fiatalember nagy csalát követett el egy budapesti asszony segítségével. Tízennyolcezer forint rájég károsította meg a gazdáját, azután Amerikába szökött. Csalását nagy furfanggal követte el. Budapesten jártában megismerkedett egy idevaló asszonnyal, akinek több elzárt levelet adott át, amely főnökének volt címezve. A szélahamos fiatalember megkérte az asszonyt, hogy bizonyos időközökben adja föl a leveleket. A budapesti leveleket sorra megkapta, a nagykereskedő. Egy-egy budapesti kereskedő föl szólította a levélben, hogy fizesse meg tartozását. A nagykereskedő rábizta a leveleket *Neumeisterre*, hogy vizsgálja meg, jogos-e a budapesti kereskedők követelése vagy sem. *Neumeister* minden esetben jogosnak találta a követeléseket s a kiutalványozott összeget maga vette föl, mert a budapesti kereskedőknek, akiknek nevében írta a leveleket, még a nevük is koholt. Ilyen módon tett szert tízennyolcezer koronára, aztán megszökött.

— **Végzetes fegyvertisztítás.** *Jamnitzky Antal* 63-ik ezredbeli őrmester felesége ma délután a férje revolverét tisztogatta. E munkája közben azonban egy hirtelen mozdulat következtében leesett a ravasz és a revolver egyik tölténye a szerencsétlen asszony mellébe fúródott. *Jamnitzky* német haldovalya szállították a János-kórházba.

— **Szédelő asszony.** Még a mult hónap végén történt, hogy *Riemer Ignác* ékszerésznek a Király-utca 59. szám alatt levő üzletében megjelent egy elegánsan öltözött nő s azt mondta, hogy *ő Turcsics főhadnagy felesége* — karpereceket kért megvételre. A tulajdonos nem volt az üzletben s a felesége rakott eléje egy láda karkötőt. Mintegy két órai beszélgetés után kiválasztott egyet, azzal, hogy még egy gyémántot tegyenek bele, majd érte jön. A mikor *Riemer* hazakerkezett, a felesége elmondta az esetet s utána nézve a ládikának ijedten vette észre, hogy abból körülbelül 680 koronát érő 3 darab karkötő hiányzik. Nyomban a rendőrségre sietett, s feljelentette az állítólagos főhadnagyét, akiről a rendőrség megállapította, hogy azonos a már régóta ismert *Winter Cecilia* notórius családonval. Ez azonban hírt vévén leplezetésének, megszökött a fővárosból s most mindentelé keresik.

— **A Willmann-ügy epilógusa.** *Steiner Gyula*, *Willmann* tanár tolmácsa annak a konstatálására kér bennünket, hogy *ő* az Urániában történt tüntetésben és verekedésben nem vett részt.

— **Öngyilkos pincér.** *Aradról* táviratozzák: A nagykikindai takarékpénztár bukásával *Csik Márk* aradi nő pincér elvesztette 400 koronás betétét. E felett való elkeseredésében az aradi állomáson ma este agyonlőtte magát. Özvegye és több gyermeke sirtatja gyászos végén.

— **Elveszett mellét.** *Sanderson* Sybilla énekesnő, aki a napokban érkezett a fővárosba s a Hungária-szállóban vett lakást, elvesztett egy értékes, gyémántokkal kirakott mellét. Kárát bejelentette a rendőrségnél s a megtalálónak 100 forintot tett le a lökaptányágnál.

(x) **Magántisztviselő-sorsjegyek** (főnyeremény 20 000 korona, húzás április 15) kaphatók a szövetségi irodában, VII. Erzsébet-körút 27., valamint a dohánytőzsdékben.

(x) **Kérjünk mindenütt Emke-gyujtót!**

Dalok

a fővárosi járművekről.

Az omnibusz.

Ha déiben az *Andrássy-uton*
Még étvágy nélkül járdaok,
A lelkem, szegény árva lelkem
Mindannyiszor elandalog,

Ahányszor higgadt nyugalommal
El-eldüög, vagy meg-megáll
A járműveknek ibolyája:
Az omnibusz, az Imperiál!

Mert a nyikorgó döcögésből
Bódító illat száll elő:
Orroimpám reszket álmodozva
Rólad, jövendő nyáreld!

Ah ez a tisztos, ócska jármű
Csudás hársillatról regél,
Amelybe édesen vegyít el
Rántásszagot az esti szél, —

Szagot, amely rántott csibéről
Regél búbajos dolgokat, —
Rántott csibéről zöld borsóval,
A Grájlernél zöld fák alatt!

Oh omnibusz, nem kultivállak
Téged még egyelőre most,
Ilyenkor sokkal célszerűbbnek
Találom még a villamost . . .

Hanem ha a szél újra ringat
Hársillatot, rántás-szagút,
Beesés tetődn újra lát majd
A lánchíd és az alagút.

A villamos.

Szállj föl velem a villamosra,
Oh szöke szeretett leány.
Kitől elválaszt a valóság,
Mint véghetetlen ocean!

Ne gondoldj többé a világgal,
Oh szállj a villamosra fel:
E nagy világon rajta kívül
Valóban nincs számunkra hely.

Szállj föl velem a villamosra,
Szerelmes szöke angyalom,
Kitől, hej! mindnütt tiltva tilt el
Meduza arcu tilalom.

Ne haragudj a villamosra,
Bár lássad túli-telnek;
Gondold meg, nekem minden évben
Szabadjegyet ad Jellinek.

A túli-teli villamosban
Rám kell borulnod, aranyos:
Ládd, mit az élet meg nem enged,
Rákényszerít a villamos!

A konflis.

Ha már az élet száz csapása
Véresre marta kebeled,
Hogy, bárhová nézz e világon,
A célotat föl nem leled:

Ne ülj konflisba oh barátom,
Kerüld a konflis állomást,
Hogy a konflisnak lényegében
Az élet képét meg ne lássd.

Mert jaj neked, ha majd belátod,
Amit többé nem titkolok:
Az élet olyan, mint a konflis,
S a konflis szomorú dolog!

A flákker.

Mikor tavaszkor kivirágzik
A gyöngyvirág, az ibolya,
Ajkam körül mélan vonaglik
A búnak ösmert mosolya.

A lármas, füstös kávéházban,
Ahol nem kapni lapokat,
Mert törzsvendégek rajtak ülnek,
Hő vágy fog el és fojtogat . . .

Ki a szabadba, hol az élet
Virágot, lényt és dalt terem,
Ki a hegyekbe, ki Budára,
Ha lehet, gummiradleren!

Mert szép intézmény a flákker:
Ki benne egyszer ülhetett,
Az egyelőre elfogadja
A derült világnézetet.

Ah gummiradleren robogni,
Minő öröm, sőt élvezet,
És pláne akkor, ha az ember
Előbb még jól beékeztet.

De hogyha a flákkeremben
Mellettem ülhet Valaki,
Boldog szívem derült egéből
Fejét száz angyal dugja ki . . .

(G-ly.)

Barnum jön!

— Jelenet. —

Az egyik fővárosi színház igazgatója: Nagy a baj, szép és jelentékeny titkár ur.

A titkár: Borzasztó. A közönség a Barnumék cirkuszába fog járni és ránk se bederít.

Az igazgató: Vége az igazi művészet iránt való érdeklődésnek.

A titkár: Persze, a cirkusz, az kell nekik!

Az igazgató: Lássá, a multkor is így voltunk. Felléptettük az *Anyasív* című ötfelevenő drámában a táncoló fehér elefántot és a közönség mégse jött.

A titkár: Hát mit mondjak Saharetről? Szegény a saját feje tetején táncolt a saját lábával s minden percben megcsókolta a saját sarkát, a közönség mégse jött. Persze a cirkusz, az kell nekik!

Az igazgató: Itt voltak a japáni táncosnők, megbuktak. Nem lehet közönséget szerezni a komoly művészetnek.

A titkár: A *Piff-paff* angol bohócsoprot hiába táncolt a *Mindent a hazáért!* — című drámában . . .

Az igazgató: A hastáne s hiábavaló volt . . .

A titkár: Hiába lovagoltak a primadonnák . . .

Az igazgató: Hiába bukcenteztek a tenoristák . . .

A titkár: Minden hiába. Hagyjuk is ezt a témát. A komoly színházak kudarcot kudarcra halmoznak. Persze, a cirkusz, az kell!

—o—

FŐVÁROS.

(*) **A fővárosi kölesőne.** A harminemillió kölesőnre megindult aláírási gyűjtését ma is folytatták és most már túl is van jégyezve a kölesőn. A tanács mai ülésén elfogadta a kölesőnügyi bizottságnak a szubskripció feltételeire vonatkozó javaslatát. A tanács még megtoldotta azzal, hogy a szubskripció elrendeléséig történt aláírásokat elfogadja nyilvános aláírásnak, ha az aláírók az arra kitűzött időben az öt százalékos kanciót a központi pénztárnál leteszik. A tanács javasolja a közgyűlésnek, hogy azoknak az uraknak, akik az aláírási ügyében nagy buzgalmat fejtettek ki, mondjon elismerést és köszönetet. A pénzügyi bizottság

mai ülésén az elnöklő polgármester előterjesztette ezt a tanácsi javaslatot. Aztán élénk vita volt azon, vajjon a pénztézeteket megkínálják-e a kövények átvételével. A többség a polgármester álláspontját fogadta el és ehhez képest a bankokhoz kérdést intéztek, hajlandók-e a prioritást gyakorolni. A bizottság elfogadta a tanács egész előterjesztését s maga is ajánlja a közgyűlésnek, hogy harminc millió korona névértékű kölesőnkötvényt bocsássonak ki nyilvános aláírási útján.

(*) **Budapesti telek-politika.** A Magyar Építőmesterek Egyesületében *Lord Albert* műépítész érdekes felolvasást tartott *Budapesti telekpolitikája* címen. Az erős kritikával megírt, tartalmas előadás rövid összefoglalása a következő:

Budapest székesőváros a két part egyesítése óta semminemű telekpolitikát nem folytat. Ennek hiányában nagyfokú telekfelesérelés történt és míg a város ingyen vagy nevétségesen olcsó áron tékozolta el ingatlanait, addig középületei részére mesés árakon kellett a telkeket összevásárolnia. Ezzel élénk ellenében állanak a külföldi példák, mint a német városok, melyek észszerű telekpolitikát üznek és pedig igen sikeresen. Azután arról szólt a felolvasó, hogy meg kell változtatni az egy központ felé való gravitálást és helyébe a világvárosok példájára a kerületi központok fejlődését kell előmozdítani. Szükséges továbbá, hogy a város fejlesztés műszaki kérdéseimél kimondják a személyes felelősség elvét, mert ma Budapesten nincs egységes műszaki vezetés. A különböző álló városrendezési anket programjában nem lát több olyan kérdést, mely a fővárosi polgárságnak léteérdeke. Egyik ilyen kérdés az építésügyi szabályzat revíziója. A helyes építési szabályzat végcélja az kell hogy legyen, hogy a bérkasznáryák építésének lehetőségét a minimumra szorítsa.

(*) **Erzsébet sugár-ut.** A közgyűlés tudvalevőleg elhatározta, hogy a Dob-utából az *Andrássy-ut*-hoz hasonló sugárutat csinál. A terv végrehajtására azonban alig kerül a sor. A telek-tulajdonosok egymásután kérnek építő-engedelmet s a tanács nem tudja, mit csináljon velük, mert a törvény értelmében csak egy évig lehet a terveket visszatartani. A tanács mai ülésén a Dob-utcai *Gozdsu-féle* telekre kért építő-engedelmet tagadta meg.

(*) **A javadalmi bérlet.** Az állás- és helydíjak valamint a rakodódíjak bérlője *Diek Mór* azt kérte a fővárostól, hogy a vele kötött szerződést bontsa föl a főváros hatósága, illetőleg hogy a bérszöveget az 1901. évtől kezdve szállítsa le 431.100 koronáról 190.000 koronára. A tanács azt javasolja, hogy 1901. január 1-től fogva, ugyanez évi december hónap végéig terjedőleg, tehát nem az egész szerződési időre, szállítsák le a kívánt arányban. Ez mintegy 31.900 korona bér-engedélyt jelent. A pénzügyi bizottság ma hosszabb vita után elfogadta a tanácsi javaslatnak első részét, hogy a bérből leengedés történjék, de nem járult ahhoz, hogy a bérlet az idén december végén megszüntetessék s kívánja, hogy az a jövő évi március végéig tartson.

(*) **Adókvetés.** A IV-ik közigazgatási kerület adókvető-bizottsága holnap, pénteken, délelőtt az 528-570. a VIII. kerület a) bizottság az 5648-5690 hrsz. külön meghívottak és a VIII. kerület b) bizottság a 6471-6482 hrsz. külön meghívottak III. osztályu keresetadó javaslatait veszi tárgyalás alá.

SZÍNHÁZ, ZENE.

** **Prévost.** Öt évi távollét után ma este ismét hallottuk a francia hőstenoristát, akinek hatalmas organuma annak idején Operánknak egyik fővonzóereje volt. Ez alatt az öt év alatt bebarangolta a világot, énekel Madagaszkár, Canada, Haiti és Samoa közönsége előtt, míg végre ma este ismét a budapesti Operaház színpadán ragyogtatta — valljuk be mindjárt — még mindig hatalmas organumát. Szükségünk van tudniillik tényleg hőstenoristára. Az *Alberti* Wernerral való kísérlet nem vált be és amint értesülünk, *Mészáros Imre* igazgató azon van, hogy *Alberti* helyére megfelelő erőt találjon. Ennek a különben jeles tenoristának az organuma képes ugyan igen tisztességes erőprodukciókra, de egyénisége egyáltalán nem érdekes és külső megjelenésével azt az impressziót kelti, mintha valami csudagyermek fölragasztott bajszszal és remek tenorhanggal produkálná magát. Repertórája nem valami nagy és eddig egyetlenegy szerepet se tanult be magyarul; azonfelül pedig a közönség másként képzeli el magának *Raoul*, *Arnoldot*, *Rhadanest*, *Vasco de Gamat* stb. A tenorista-krízissel van összefüggésben *Prévost* mai fellépése, aki a *Zsidónőben* *Eleázárt* énekelte. Hangjának kínese oly nagy volt, hogy még mindig *Krüzus*, bár megfizette az idők és a délamerikai életmód adóját. Sőt mintha tenorjának valami baritonálisan sötétebb férfias színezet új szépséget adott volna. Egyszeri fellépés után bajos végleges nézetet nyilvánítani, de kíváncsian várjuk további vendégszereplését. Halljuk, hogy szerény feltételek mellett akar az Operához szerződni; hasznos akvizíció volna, annyit már most is mondhatunk. A közönség ünnepelte a művészt.

(G-ly.)

** Jászai Mari bucsuja. A Vígyszínház hivatalos kommunikéban tudatja, hogy Jászai Mari asszony április elsejével megváltik ettől az intézettől, amelynek egy álló évig büszkesége és díszje volt. A Vígyszínház igazgatósága a nagy művésznőt külön előadásban bucsuztatja el. Ez a bucsu-est, az eddigi megállapodások szerint március 30-ikán lesz. Ezt megelőzőleg Jászai Mari asszony még csak egyetlen színpadi alkalommal működik közre a Vígyszínház színpadán, holnap, amikor március 15-ike alkalmából Szávay Gyula egy remekszép versét szavalja.

** Ifjúsági előadások a Nemzeti Színházban. A Nemzeti Színház igazgatósága azzal a dícséretes szándékkal foglalkozik, hogy május hónap vasárnapjainak és ünnepnapjainak délutánján (5., 12., 16., 19., 26. és 27-én) tebát hat izben Madách Imre remekművét, *„Az ember tragédiáját* hozza színpadra a tanuló ifjúság számára. Minthogy az előadások iránt előreláthatólag nagy lesz az érdeklődés, a Nemzeti Színház felhívta az iskolaigazgatókat, hogy április elsejéig jelentsek be az előadásokon megjelenő tanulók számát.

** Blaha Lujza fellépése. Blaha Lujza asszony hétfőn, e hónap 18-ikán lép föl először a Népszínházban hosszas betegsége után. A művésznő ebből az alkalmából *A falurossza* Finum Rózsiját fogja játszani.

** Hangverseny Budán. A Budai Zenekör, a főváros jobb partjának ez a legagilisabb zenegyűlése kitűnően sikerült hangversenyt rendezett. Ez alkalommal bemutatott *Eisvogel* Ferenc karmesternek vonós zenekarra írt *Magyar nyitányát*. Rendkívül értékes és hangulatos munka, amelynek finomságait a zenekar kitűnően juttatta érvényre. A szerzőtől zajosan megtapsolták. A hangversenyen közreműködött Radó Etelka, aki Schumann, Rubinstein és Böhm dalait művészi és nagy sikerrel énekelte. A női kar és Beethoven vonós ütősenek (20. op.) előadása is nagy tetszést aratott. A hangversenyen díszes közönség volt jelen, amely zajos ovációkban részesítette *Eisvogel* Ferencet, az egyesület jeles karmesterét.

** Március tizenötödike az Urániában. Március 15-ikét az Uránia pénteken három előadással ünnepli meg. Már hetekkel előbb délelőtre két tővárosi iskola: a VIII. kerületi Csokonay-utcai és a X. kerületi polgári leányiskola foglalta le az Urániát, hogy megnézzék *Hentaller Lajos 1848* című korrajzát. Ugyancsak *Hentaller* művét adják elő délután mérsékelt s este rendez helyarákkal. A délutáni előadás különösen alkalmas 20–30 és 40 krajcáros helyáraival olyan iskolák tanulóiak, amelyeknek még nem volt alkalomuk *Hentaller* hazafias művét végig nézhetni.

** A kullszak mögül. Küry Klára kisasszony a következő sorok közlésére kér fel bennünket:

Tisztelet szerkesztő ur!

Becsés lapjának mai számában egy cikk jelent meg, amely a Cirkuszélet szereposztásáról foglalkozik. Ebben vádakat vannak Porzsolt igazgató ur ellen, hogy egy ifjú és nagyon becsavagyó művésznőt leszorít a munka teréről és elkedvetlenít; de vádakat vannak én ellenem is, mint ez üdvös munka részese ellen.

Nem az én hivatalom Porzsolt igazgató urat védelmezni, de igen is tartozom azzal önmagamnak, hogy elmondjam a tényeket.

Ugy írják, hogy az én szerepemet kibővítették és érdekesebbé tették, főleg pedig jelenéseket írtak bele, hogy még Fedák kisasszony előtt lóra ültesse nekem. Hogy ez megtörtént, az lehet! Hogy mindezek dacára a darabban a női szerepek csak mellékszerepek, ez bizonyos! Minden angol darabban így szokott ez lenni, attól függ, kinek a kezében van a szerep, hogy nyomatókat nyerve. Én részemről ezer örömmel lemondok a lóról, mert életveszélyes és hála Istennek művészi eszüközimben nem fontos. Viszont kijelentem akárhányszor, hogy a magam táncait bárki részére örömmel engedem át, mert farszító és ballethe való. Fedák kisasszony táncolt is a szerepe keretében, amennyit akart, noha az angol rendező határozottan kijelentette, hogy a Favorita szerepében egy taktus tánc sincs. Betéte is volt és mégis visszaadta azt a szerepet, amelyet *Hegyi Aranka* kész örömmel játszott volna el első kiosztásban, saját nyilatkozata szerint.

En ma is a legnagyobb örömmel látom akár Fedák kisasszonyt, akár mást, betéttel vagy a nélkül, levon avagy gyalog a darabban, ha az igazgatóság így vagy úgy kívánja, de sőt szívesen át is adom a szerepemet bárkinek, mert hiszen én csak az igazgatóság kérelmére voltam hajlandó lemondani a szerződésig adományozott áprilisi szabadságomról, csakhogy a darab előadása fennakadást ne szenvedjenek, lemondván ezzel nagy anyagi előnyökről.

Azt hiszem, azt mondanom sem kell, hogy Porzsolt igazgató ur sem az én, sem a más tanácsát nem szokta kikérni szerepek és betétek kiosztásánál, ezt már igazgatói reputációja sem engedné.

Kérve, hogy jelen levelemet becsés lapjában közölni sziveskedjék, vagyok szerkesztő urnak kész híve

Küry Klára.

Küry Klára kisasszony nyilatkozatát loyális készséggel kiadtuk. Tény azonban az, hogy Fedák Sári a végén is szerepét Porzsolt igazgató ur ama kijelentése következtében küldte vissza, hogy Küry Klára nem akarja megengedni, hogy művészkollégája akár

csak egyetlen betéttel is énekeljen. Hahát *Porzsolt* igazgató ur e levél tanúsága szerint jogosulatlanul hivatkozott Küry kisasszony tilalmára, reá háramlanak a Cirkuszélet bonyodalmas konzekvenciái.

** Hangverseny. A keleti akadémia *Keleti kör*e ma este a VI–VII. kör helyiségeiben sikerült hangversenyt rendezett. Az estélyt *Makai Emil Kelet* című prólogusa vezette be, amelyet *Gál Janka* szavalt hatással. *Venczel Béla* operanékes egy 2000 éves görög himnusz énekel, majd *Nagy Nándor* adott elő egy török mesét. Közreműködött még gróf *Lavaux, Forrai, Szemere*. Valamennyiüket tapsolták.

** Magyar hegedűművész Párisban. *Szigeti* Dezső fiatal hegedűművészek szép sikere volt a minap Párisban. A *Journal* egy estéjén lépett fel s szerepléséről a *La Paix* a következőket írja: Ettől a fiatal magyar művésztől sokat lehet még várni. Elegáns szép játéka nagy becsületet szerez tanárának, Hubay Jenőnek. Frank Cézár *Szonátáját* zongorán *Wagner* Jenő kísérte, aki szintén nagyon tehetséges. Gyönyörűséggel hallgattuk Goldmark hegedűkoncertjét, s általában érdekes volt a hangverseny. A fiatal művész fogadja elismerésünket.

** Március idusa a Telefon Hírdombban. Március idusát, a szabadságharc ez örökfényű napját minden esztendőben kegyeletes módon ünnepli a magyar. A Telefon Hírdomb is részt kér magának az ünnepből, s ma este fél 9 órakor hazafias hangversenyt rendez, melynek műsora a következő: *Nemzeti dal*, előadja *Bakó László*, a Nemzeti Színház művésze. Alkalmi felolvasás, tartja *Péntek* Ferenc ev. ref. lelkész. Hazafias dalok, énekelik *Börössy Irén* urné, *Várdy Sándor* és *Siroz* Árpád a magy. kir. Operaház tagjai, tőragottan kíséri *Mayer József*, a magy. kir. Operaház tőragotása. A hangverseny után 10 óráig legújabb híreit olvastatja fel a beszélő újság, majd még 11 óráig *cigányzene* átvitelt lesz hallható a kagylókön keresztül.

Itt megemlítenék még, hogy a Telefon Hírdomb ma déli 1 órakor — tekintettel a nemzeti ünnepre — beszűnteti közleményeinek felolvasását, s 4 óráig szünetel, mikor is a katonazene átvitelt közvetítését kezdi meg.

TUDOMÁNY. IRODALOM.

○ **A Főlérajzi Társaság** ma délután dr. *Erődi* Béla előktele alatt ülést tartott, amelyen első sorban dr. *Márki* Sándor egyetemi tanár a *Kogitovits* és társa földrajzi intézetében kiadott történeti térképekről tartott előadást. Kifejtette, hogy egy évtizeddel ezelőtt iskoláinkban még nem volt található magyar történeti térkép, míg csak miniszteri kívánság folytán a fent nevezett intézet ily iskolai kiadást nem indított meg. Történetünk, mint dr. *Pauler* Gyula, dr. *Csánki* Dezső, dr. *Asódi* Ignác továbbá dr. *Márki* Sándor, dr. *Marczali* Henrik és több kiváló szakértői közreműködésével egy egész csoport 19 nagy történeti térképet és egy iskolai atlaszt szerkesztett, amelyek most elkészültek, rendelkezésre állanak és úgy a tervezőknek, mint az összes térképek rajzolójának, *Kogitovits* Mánóknak és a kiadóintézetnek díszre valók. Belátja, hogy egy ilyen költséges vállalatnak, amely maga is 200.000 korona vagyon veszt igénybe, szó sem lehet nyereségről a korlátolt piac és csekély kelendőség miatt a közoktatásügyi miniszter támogatata, amennyiben minden egyes térképből 120 példányt megrendel. Örvedetes, hogy nálunk is találkoznak hazafias vállalkozók, kik iskolai ügyeinkre, amelyek már elég soká mostoha bánásmódban részesültek, némi áldozatot fordítanak és örömmel konstatalhatjuk, hogy a külföldi intézetek közül is alig van egy, mely ily teljes és módszeres gyűjteményt adott volna ki. A technikai kivétel hibátlan, mint az intézetnek minden munkája, amelyet a párisi kiállításban az e szakba vágó összes intézetek közül a legelső díjjal — aranyéremmel — tüntettek ki. Utána dr. *Kövesligethy* Radó értekezett az eszközök nélkül való földrajzi meghatározásról.

○ **Alexander Bernát felolvasása.** Dr. *Alexander Bernát* egyetemi tanár ma délután 4 órakor érdekes előadást tartott a Budai Tanító-Egyesületben. Előadásában az értelem s akarat elméletével foglalkozott s Schopenhauer elveiből kiindulva, az akaratot az értelem elő helyezi s az emberi lélek mivoltát az akaratban keresi. Érdekes előadást március hó 21-én, 25-én és 28-án folytatja.

EGYESÜLETEK.

(A Gyermekező Egyesület) ma délután választmányi ülést tartott a budapesti büntető járásbíró-ság helyiségében. Az ülésen *Neuschloss* Marcell elnök jelentette, hogy a *menedékház* építését már májusban megkezdik és remélhető, hogy 1902. május havában át lehet adni rendeltetésének. A menedékház céljaira az egyesületnek van már 60.000 koronája, újabb 60.000 korona megszerzését pedig kölesön után határozta el. Az elnökség több fővárosi pénzügyintézettel folytat tárgyalásokat öleső kölesön megszerzése céljából. Az építés ügyét szűkebbkörű építőbizottság fogja vezetni. A választmány megbizta az elnökséget, hogy ez ügyben a közgyűlésnek előterjesztést tegyen és felhatalmazta arra is, hogy a lejárt mandátumu választmány újalakítása iránt javaslatot terjesszen a közgyűlés elé.

(A Nemzeti Szövetség) holnap március 15-én délelőtt 19 órakor tartja az új városába díszteremben közgyűlést. A tárgysorozat a következő: 1. *Márkus* József főpolgármester szövetségi társelnök előlki megnyitása. 2. Évi jelentés. 3. A szövetségstagnálás, az igazgatóság és a tisztikar választása. 4. Az alapszabályok módosítása. 5. Gróf *Majláth* József felolvasása a kivándorlásról. 6. *Rákosi* Jenő szövetségi társelnök zárószava. A közgyűlés nyilvános, vendégeket is szívesen látunk.

TÖRVÉNYSZÉK.

A törvénytelen fiu.

Budapest, március 14.

A budapesti törvényszék ma a vád és védelem meghallgatása után elítélte a *Wohlschein*-család három nótáját. Büntőnek mondotta ki őket az *elhagyás* büntettségben s ezért *Wohlschein* Ignácét, a nagyanyát — *nyolc havi*, *Wohlschein* Jolánt, az anyát — *hét havi* s *Wohlschein* Malvinát, a nagynénit — *hat havi* börtönbüntetéssel sújtotta.

A közönség vegyes érzésekkel fogadta az ítéletet. Sokakban gyökeret vert az a meggyőződés, hogy ennek a bűnpernek vizsgálatára az illetékes utcaizézőkön kívül Galeotti is befolyt. Igen, az Elemér-utcai, kisebb méretű Galeotti. A hallgatóság emlékében felelevenedett a vád eredeti konceptusa, mely gyilkossági kísérletet szimatolt.

A vizsgálat első stádiumában a sebes járási szenzáció úgy emlegette a *Wohlschein*-család vádlottjait, mint akik a sanyargatásokkal a kis törvénytelen fiu életére törek. De a vizsgálat, noha az Elemér-utca minden fegyverfogható tanuját odaküldte a vizsgálóbíróhoz, erre a vádra nem tudott alapot teremteni.

Ennélfogva a vádhatóság nagy koncessziókat volt kénytelen tenni. Gyilkossági kísérlet helyett az *elhagyás* büntetéssel változta *Wohlschein*ékat. És itt egy bukkenő áll előttünk. A 287. §, amelyre a vád alapítva van, első és második bekezdésében a *gyermek kitévésének* büntetéssel foglalkozik és nem a rossz bánásmóddal. Az egyik védő, dr. *Török* Sándor igen finom jogi érvekkel magyarázta, hogy az anyagi törvényt betű szerint kell magyarázni. A gyermekkel való rossz bánásmóddal a mi törvényeink szerint csak gyámhatósági intézkedés történhetik. Büntetőjogi paragrafus nincs reá, ha csak nem az a szakasz, amely a testi sérteséket rendeli megtorolni. Mert *Wohlschein*ék nem tették ki a gyermeket, sőt nagyon is betették a ládába.

Az a jogi része ennek a szenzációs bűnpörnek, amelynek aktáit a mai ítélet nem zárta le. El kell ösmernünk, hogy a törvényszék ritkán állott súlyosabb probléma előtt, mint a mai napon. Emszerűen nem lehetett kétsége aetől, hogy a zsidók, mint ahogy a kis Béla nevezte hozzátartozóit, büntetőjogi értelemben kintozták a sors által gondozásukra került törvénytelen csemetét. De a büntető törvény erről az esetről nem gondoskodott megfelelő paragrafussal. Nem sorolja fel az esetet takszative. A bírói kognició tehát, miután az esetről megalkotta véleményét, bizonyos alkura kénytelen. Ha marasztaló ítéletet akar hozni, kénytelen azt a paragrafust alkalmazni, mely a bünténnyel legközelebbi vonatkozásban áll.

Ez az alku, bármilyen becsületes legyen is nem elégítheti ki teljesen az általános jogérzést. Mikor büntetésről van szó, világosan kívánjuk megjelölve látni a törvényt, ragaszkodni kívánunk a betűhöz, bármikorára duzzadt az erkölcsi felháborodásunk a vádlottak személye ellen.

Ezért mondtunk, hogy a mai ítéletet vegyes érzésekkel fogadták.

Kétségtelen, hogy ez a bűnpör sokáig fog motoszkálni az emberek emlékében. Kiélesítette a törvénytelen fiu állását a társadalomban s mélyen belevájalt a társadalmi erkölcsök salakjába.

Előbünk került a kietlen és meztelen nyomorúság, mely éppen meztelenségénél fogva oly erősen inklinál a büüre. Jó lesz mélyen emlénkünkbe vénsni, hogy a *Wohlschein*-családot abban az időben, mikor az egyik hajdon leánya gyermeket szült, egy másik hajdon leánya, a beteges Matild, ki azóta meg is halt, himzessel tartotta el. A nyomornak ez a végső foka némileg megmagyarázni képes azt az erkölcsi érzéketlenséget, mely fölött, valljuk meg, kissé elhamarkodva s kissé elnagyolva háborodtunk fel. Mit tudjuk mi, hogy a nyomornak azon az alsó lépcsőfokain hogy adminisztrálják az emberek az erkölcsöket!

TÁVIRATOK.

Umberto emlékezete.

Róma, március 14. *Umberto* király születésnapja alkalmából a királyi pár ma istentiszteleten volt. A királyi sírjára számos koszoru volt letéve. A képviselőházban Donati elnök és a tengerészeti miniszter emlékböszédet tartottak, amelyeket a ház állva hallgatott meg. Itt és a vidéken az elhunyt király emlékére gyászmanifesztációkat rendeztek.

A osekhek.

Linz, március 14. A *Tagesspost*nak jelentik a cseheknek állítólag tett kedvezményekről a következőket:

Feltétlenül megbízható részről közlik, hogy a kormány éppenséggel nem gondol valamely nemzetiségnek adandó egyoldalú politikai engedményekre. Ami a sokszor emlegetett prágai császár-látogatást illeti, az eddigelő nincs elhatározva. Ha az uralkodó személyesen avatná is fel a prágai új hidat, akkor az olyan módon történék, hogy annak semmiféle egyoldalú politikai jellegét nem lehetne tulajdonítani.

A brémai merénylet.

Bréma, március 14. A vizsgáloírók főhívása következtében tegnap egy lakatoslegény jelentkezett s elmondta, hogy ő vesztette el a merénylet színhelyén azt a *vasdarabot*, amelyet Weiland a császár felé hajított. Ezzel egészen megszűnik az a föltevés, hogy Weiland előre megfontolt szándékkal követte el a merényletet.

Német nők a vámtarifa ellen.

Berlin, március 14. Ma jelent meg a német nők tiltakozása a gabona-vámok emelése ellen.

Mi német nők — így végződik a felhívás — nem akarjuk, hogy az élelmiszereket mesterségesen megdrágítsák és hogy a szegény néposztály egyedül eldelélenk, a kenyérnek árát emeljék. Ha a mi szavunknak nincs is döntő súlyuk, legalább a tömeges gyűlésekkel, kérvényekkel és számtalan aláírásokkal akarunk kifejezést adni akaratunknak.

A dél-afrikai szabadságharc.

London, március 14. Az angol kormány megtiltotta azoknak a táviratoknak a továbbítását, amelyeket *Krieger* Dél-Afrikába akar küldeni. Ez az oka annak, hogy *Krieger* semmit sem tud a béketárgyalás eddigi lefolyásáról.

Brüsszel, március 14. Egy pretóriai távirat megerősíti, hogy legközelebb megkötik a békét. A feltételek: általános amnesztia, a boer községek felépítése és önkormányzat.

London, március 14. *Botha* Lajos csak *De Wet* tábornok megérkezését várja, hogy a kapituláció feltételeit végérvényesen megállapíthassák. *De Wet* még e hó 22-ike előtt érkezik *Stander*-tonba, amikor is a békebizottság tagjai kölesdönös tanácskozásra gyűlnek egybe. A feltételek olyanok lesznek, hogy azok a kelet-ázsiai operációkra befolyással ne lehessenek.

London, március 14. A *Westminster Gazette* egy magas állású hadügyi tisztviselő információja alapján azt írja, hogy kormánykörökben minden pillanathban várják *Botha* hivatalos kapitulációját.

Bothá, mint hírlik, kellemesen érintették *Kitchener* feltételeit, mert attól tartott, hogy a boerokra ráerőszakolják a katonai törvényeket. De a szigorú intézkedéseket nem léptetik életbe, hanem csak a rendőri ellenőrzést tartják fenn teljes épségében. A boer tábornokok nagyobb része a kapituláció pártján van.

London, március 14. Hivatalos jelentés szerint Fokvárosban március 3-ától 9-éig 50 új pestises megbetegedés fordult elő 18 halálessettel.

Brüsszel, március 14. Az itteni transvaali kolóniában *Leyds* főfőtábornok ellenére is az a nézet van elterjedve, hogy *Botha* kapitulációjával véget ér a háború, mert senki sem hiszi, hogy *De Wet* a saját kezére sikerrel operálhatna.

London, március 14. A kivándorlási egylet nótáinak ma délután tartott ülésén *Chamberlain* beszédet mondott, melyben első sorban dicsőrelel adózott az egylet működésének. *Chamberlain* annak a reményének adott kifejezést, hogy a dél-afrikai háború mielőbb be lesz fejezve. Akkor valószínűleg a kereskedelem és az ipar olymódon fog ott fejlődni, ahogy eddig nem volt rá példa. Anglia legjobb férfiai közül 10.000-ot fog odaküldeni, akik állandó lakosivá lesznek az országnak. Akkor szükséges lesz, hogy megfelelő társaságok küldjék oda a férfiaknak. Ez fontos szociális és politikai szempontból. *Chamberlain* végül indítványozta, hogy külön alapot létesítsenek arra a célra, hogy alkalmas nőknél Dél-afrikába való kivándorlását előmozdítsák.

Salisbury az angol kereskedőkkhöz.

London, március 14. *Salisbury* miniszterelnök a kereskedelmi kamara lakomáján beszédet mondott, amelyben azt hangoztatta, hogy a nemzetnek dicsőségére válik, hogy egységén és hatalmán a hónapok óta tartó harc sem ejtett esorbát. Nem hiszi, hogy más nemzet is elmondhatná ezt magáról hasonló esetben. Anglia kereskedelméről szólva, azt mondja a miniszterelnök, hogy nagy gondot kell fordítani a gyakorlati kereskedelmi nevelésre, hogy csak így lehet szembeállítani a veszedelmes ellenfelekké. Nagy hibája Angliának az idegen nyelvek ismeretlenség hiánya. Az angol kereskedőknek legalább franciául és németül kell tudniuk. Nem hiszi a miniszterelnök, hogy az angol kereskedelem hanyatlásáról szóló panaszok valóságosan alapszanak, de ha igen, akkor ezek a pana-

szok csakis a parlament befolyására vezethetők vissza. Angliának minden esetre résen kell lennie és soha sem szabad megfeledkeznie arról, amit az ország jóléte érdekében tennie kell.

London, március 14. *Lord Salisbury* a kereskedelmi kamara tegnapi lakomáján mondott beszédében Anglia és Németország kereskedelmi vetélkedéséről is beszélt és azt mondta: Németország nem ingathatja meg Angliának a kereskedelem terén való vezérlegét, sem kétségbe nem ejthet bennünket az ország ereje felől. Azt hiszem, hogy amit a németekről és nekünk állítólag olyan nagyon ártó versenyekről hallunk, nem felel meg a való tényeknek és inkább csak a leleményes újságíróknak köszöni létét, akiknek ilyen szellemű cikkeket kell írniuk.

A francia hadsereg reformja.

Páris, március 14. A mai minisztertanács a hadsereg reformjának kérdésével foglalkozott. *André* hadügyminiszter melegen ajánlotta a két évi szolgálati idő behozatalát.

A kínai koncert felbomlása.

Peking, márc. 14. A követek mai tanácskozásukban azoknak a vidéki hivatalnokoknak a megbüntetésével foglalkoztak, akiknek részük volt a hitérítők és bennszülött keresztények meggyilkolásában. Az orosz követ óvatát tilt az ellen, hogy tovább is büntessenek kínai hivatalnokokat, még ha tudnák is rólok, hogy bűnösök.

Az orosz követnek ez a föllépése azt jelenti, hogy az európai hatalmak koncertje végképpen megszűnt. Az orosz követ a *Petervárról* kapott ültetés értelmében járt el. Azt hiszik, hogy Oroszország ezért tett óvatát a további büntetések ellen, mert meg akarja jutalmazni Kínának vele szemben tanúsított tevékenységét, amely által Oroszország egész északi Kínának ura lett.

New-York, március 14. A *Sun*nek jelentik Pekingből: Oroszország csak azért robbantotta szét a hatalmak koncertjét, hogy Kínának szívességet tegyen. Oroszország sürgősen gyűjti össze tengeri haderejét, hogy a peccili öbölben különösen Japán ellen demonstráljon.

London, március 14. A *Daily News* szerint tegnap váratlanul összehívott minisztertanács a Mandsuországra vonatkozó orosz-kínai szerződés ratifikálása által teremtett helyzetet foglalkozott.

London, március 14. A *Times*nak jelentik Sanghaiból tegnapi kelettel: A *Chartered Bank of India-Australia and China* port-arthuri ügynöksége kénytelen volt bezárni üzletét, mert Oroszország ott a bankmonopóliumot proklamálta az orosz-kínai bank javára.

Washington, március 14. *Casini* orosz nagykövet kijelentette, hogy Oroszország csak azért szállotta meg Madsuországot, hogy a maga és az idegenek érdekeit megoltalmazza. A kínaiak által a múlt nyár óta orosz területen elkötetett gazdaságok jogát adtak volna Oroszországnak arra, hogy Madsuországot elfoglalja és Kínának hadat üzenjen, de Oroszország ezt nem tette, sőt mihelyt Kínában a rend helyreáll, ki fogja üríteni Madsuországot.

London, március 14. A japáni kormány arról értesítette Kínát, hogy Japán Fokien tartományban ugyanazokat a kedvezményeket fogja követelni, amelyeket Oroszország Madsuországnak kap. Fokien a leggazdagabb kínai tartományok egyike és különösen virágzó teakultúrájáról ismeretes.

Francia-olasz-orszag barátkozás.

Nizza, március 14. *Loubet* elnök két napig fog itt tartózkodni. Azután Villafrancban a *Saint Louis* hadihajóra száll és több hadihajó kíséretében indul Toulonba. Ugyanakkor több torpedóhajót küldenek az olasz hajóraj elé. A két hajóraj a touloni öbölben fog találkozni.

Marseille, március 14. A touloni tengerészeti hatóság hivatalos kommunikáció azt közli, hogy *Loubet* elnök touloni látogatása alkalmából az olasz hajórajon kívül az orosz hajóraj is ellátogat Toulonba.

Páris, március 14. Itt úgy hírlik, hogy nem a földközi tengeri hajóraj megy Toulonba, hanem csak az *Alexander II.* cirkáló hajó, melynek parancsnoka *Birlov* ellentengernagy, továbbá még két nagy torpedóhajó. Ezek a hadihajók azért mennek Toulonba, mert sürgős javításokat kell rajtuk eszközölni. A tisztjei azonban hivatalosak lesznek az ünnepélyekre.

A *Patrie* azt írja, hogy az orosz hadihajók javítása csak ürrügy arra, hogy a francia és olasz lobogók közt az orosz lobogó is lengjen.

Róma, március 14. Több lap azt írta, hogy a földközi-tengeri hajóraj egy része *Collette* tengernagy parancsnoksága alatt Maltába megy, hogy az odaérkező angol trónörökös párt üdvözzölje.

Ez a hír azonban nem igaz. Az a hajóraj a szicíliai partokon végez gyakorlatokat, ahonnan e hó 20-án Spezziába megy, ott egyesül a többi hadihajóval és az egyesült hajóraj *omnan egyenesen Toulonba megy.* A genouai herceg a *Lepanto* földélelét fog utazni és ugyancsak azon a hajón ebédel fog adni *Loubet* elnök tiszteletére.

Páris, március 14. A *Gaulois* értesítése szerint *Delcassé* külügyminiszter és egy másik diplomata között beszélgetés folyt, amelyben a tervezett marokkói expedícióról volt szó. A nevezett lap azt írja erről a dologról: Még Anglia is kijelentette, hogy Franciaország szabadon cselekedhet ebben a dologban, föltéve, hogy Anglia megkapja Tangert. *Delcassé* állítólag értesítette Olaszországot, hogy Tripolisra nézve szabad kezet enged neki, ha viszont Olaszország semleges marad a marokkói expedíció kérdésében. Erre nézve állítólag már megállapodás is jött létre *Loubet* elnök és a genouai herceg között, akik Toulonban találkoztak. Oroszországtól nem kértek tanácsot. Az orosz köröket kinosan érinti, hogy Franciaország ilyen veszedelmes vállalkozásba bocsátkozik.

A japáni kormányválság.

London, március 14. A *Times*nak jelentik Tokióból 13-iki kelettel: Minthogy a felsőház és a miniszterium között kompromisszum nem jöhetett létre, a császár idejött, magához hívatta a felsőház elnökét és azt az óhaját nyilvánította előtte, hogy az adótörvényt fogadják el. A felsőház tagjai meghajoltak a császár parancsa előtt és kijelentették, hogy a javaslatot holnap elintézik.

Köszgazdasági táviratok.

London, március 14. A *Times* jelenti: A kormány javaslata szerint a király oivillistáját évi 470.000 fontban fogják megállapítani.

Belgrad, március 14. *Vucis* külügyminiszter ma visszaérkezik Párisból. A külügyminiszternek hír szerint nagyon kedvező pénzügyi műveletet sikerült keresztülvinnie Párisban.

Bécs, március 14. (A *Budapesti Napló* telefonjelentése.) Csekély árukinálat következtében feldergeti vásárlások mutatkoztak s az irányzat megszilárdult, különösen buzában, amely 7 fillérrel emelkedett eleinte, később 4-3 fillérrel állott magasabban; tavaszi rozs 4, május-juniusi 2-3, baz és tengeri 4-1 fillérrel. Köttek: Buza tavaszra 7.84-7.90, május-juniusra 7.91-7.95, őszre 8.02-8.05, rozs tavaszra 7.87-7.91, őszre 8.10-8.-8.11, baz tavaszra 6.62-6.64, tengeri május-juniusra 5.49-5.48-5.50.

Jegyzetlek: Rozs május-juniusra 7.83-7.84, tengeri július-augusztusra 5.60-5.61, repce augusztus-szeptemberre 12.75-12.85 korona.

Zárlatok maradtak: Buza tavaszra 7.86, május-juniusra 7.92-7.93, rozs tavaszra 7.83, tengeri május-juniusra 5.49, buza őszre 8.-8.02 korona.

New York, március 14. (Ternénytöszde.) (Zárlat.) *Gyapot:* New Yorkban helyben 8.11/16 (8.14). Áprilisra 8.40 (8.30), júniusra 8.48 (8.37). New-Orleansban helyben 8.1/8 (8.1/8). — *Petroleum:* Stand white New Yorkban 7.95 (7.95). Stand white Philadelphianban 7.90 (7.90). Refined in Cases 9.- (9.-). Credit Balances at Oil City 1.28 (1.28). — *Zsír:* Western steam 8.- (8.-). Rohe és Brothers 8.15 (8.15). — *Tengeri irányzata* állandó. — Márciusra 49.- (49.-). Májusra 46 1/4. (46 1/4). Júliusra 46 1/2 (45 7/8). — *Buza* irányzata tartott. Páros ősz helyben 80 1/2 (80 1/2). Márciusra 79 1/2 (79 1/2). Májusra 79 1/2 (79 1/2). Júliusra 79 1/2 (79 1/2). Szept.-re — (—). — *Gabona* szállítási díja Liverpoolba 1 1/2 (1 1/2). — *Kvé:* fair Rio 7. sz. 7 1/2 (7 1/2). Márc.-ra 5.60 (5.70), Júliusra 5.75 (5.80). — *Liszt:* Spring Wheat clears 2.75 (2.75). — *Cukor:* 3 1/2 (3 1/2). — *On:* 26.25 (26.20). — *Réz:* 17.- (17.-). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, márc. 14. (Ternénytöszde.) (Zárlat.) Buza irányzata tartott. Márc.-ra 74.- (74.-). Májusra 75 1/2 (75 1/2). Tengeri irányzata állandó. — Márciusra 39 1/2 (39 1/2). — *Zsír:* Márciusra 7.65 (7.70). Májusra 7.67 (7.72). — *Szalonna* short clear 7.80 (7.82). — *Sertészsuk:* Márciusra 15.15 (15.35). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Napirend.

Napló. Péntek, március 15. — Római katolikus: Jéz. 5. sz. seb. — Protestáns: Longin. — Görög-orosz: (március 2.). Hezich. — Zsidó: Adar 24. — Nap két 5 óra 8 percek. — Nyugszik 5 óra 48 percek. — Hold két délelőtt 2 óra 36 percek. — Nyugszik délelőtt 11 óra 57 percek.

A kereskedelmi miniszter fogad délután 4 órakor. Nemzeti Múzeum. Régiségár. Nyitva van délelőtt 9 órától 1 óráig. Többi tárai 1 korona belépődíjjal megtekinthetők.

Nemzetközi kiállítás a Nemzeti Szalonban d. e. 9 órától este 8-ig. Belépődíj 1 korona. Országos Képtár és a *Dürer*-kiállítás az Akadémiában nyitva délelőtt 9-1-ig.

Iparművészeti múzeum zárva. Technológiai Iparmúzeum nyitva van délelőtt 9 órától 12 óráig, délután 2-5-ig.

KÜLÖNFÉLEK.

Valami fáj...

Valami fáj, valami éget,
Valamit szeretnék
Mondani néked.
Ha lelkeket álmatlan álom
Kiséri lázas
Éjszakákon,
Ha hangod csendül hallhatatlan,
S a mikor látalak láthatatlan:
A mi úgy fáj, a mi úgy éget:
Ilyenkor el tudnám
Mondani néked.

Valami fáj, valami éget,
Valamit szeretnék
Mondani néked.
A lelkeket lelked csodája
Tanítja pogány
Imádságra:
Az asszony: oltár, az asszony: isten,
Kivülte isten sehol nincsen.
S a mi úgy fáj, a mi úgy éget:
Csak ő tudott azzal
Megverni téged.

Valami fáj, valami éget,
Valamit szeretnék
Mondani néked.
Ha lelkeket csókok varázsa
Mámoros tüzzel
Babonázza,
Ha mellettem vagy, ha átöllelek,
Minden beszédet elfelejtek.
S a mi úgy fáj, a mi úgy éget:
Ilyenkor minék még
Mondani néked!

Révész Tivadar.

— Tennyson-anekdóták. A *Revue de Paris* egyik cikkében Georges Dessommes két anekdotát közöl Tennysonról.

Az oroszok ellen való angol-francia hadjárat után a kevésszámú életbenmaradottak egyike a skutarii kórházban feküdt. A balaklavai ütközetben súlyosan megsebesült és olyan lehangoltság vett erőt rajta, hogy az orvosok az életbenmaradását lehetetlennek tartották. Egy nap az ápoló Tennysonnak azt a költeményét olvasta föl neki, amelyikben a költő az ír brigád balaklavai halálvágását hatalmas, megragadó vonásokkal rajzolja. Ujra föltámadt az élet az öreg katonában és ez visszaadta erejét. Ujra és újra elolvastatta magának a költeményt. Életkedve visszatért, sebei gyorsan begyógyultak s rövid idő múlva elhagyhatta a kórházat.

A másik eset néhány évvel később Ameriká-

ban történt. Egy kis észak-amerikai város lelkésze egy nap prédikáció helyett Tennyson költeményét olvasta föl híveinek a templomban. Másnap egy veterán látogatta meg, aki részt vett a balaklavai ütközetben. Így szólt a lelkészhez: „Gonosz és bűnös életet éltem eddig, lábamat soha a templomba be nem tettem. Véletlenül mégis jelen voltam az istentiszteleten, mikor elmondotta Tennyson hatalmas költeményét. Nagyon megragadott és meghatott és megfogadtam, hogy mátol kezdve nem fogom egyenruhát kicsapongó étellel beszennyezni.”

— Az utolsó tréfa. Réthy Mihályról, a jeles parasztszínészlől elevenítik fel a következő apróságot:

Halálos betegen feküdt lakásán. Hűséges szolgálója benyit hozzá s halkan, suttogva jelenti:

— A gangon látom Szatmáryné és Lendvayné nagyságát jönni... beboccsának őket?

A beteg nagyot morgott és bosszusan dühnyögte:

— Ezek a vén asszonyok egész életemben szakáltak és most se hagynak békében... mondd nekik, hogy meghaltam.

A szolgálónak csak annyi ideje volt, hogy az előszobába kimenjen, mert a két veterán művésznő éppen akkor nyitott be oda.

— Hogy van Miska? — kérdezték egyidejűleg.

— Szegény gazdám, — felelt siránkozó hangon a szolgáló, — meghótt!

— Jézus Mária! — sikoltotta az idősebb Lendvay Márton hitvese. — Hadd látom szegény Miskát még egyszer!

Es félrelökve a hűledező szolgát, berontott Szatmárynéval együtt a beteghez. Réthy végighallgatta az előszobában lefolyt párbeszédet s minthogy még a sir szájánál is kópéságon törte a fejét, halottnak tetette magát. A két művésznő jajveszékelve borult a mozdulatlanul ott fekvő kollégára és hangosan zokogva magasztalták erejét. Ekkor Réthy hirtelen fölkapta a fejét és nagyot horkantott, hogy megrémítse őket:

— Hrrh!

Lendvayné és Szatmáryné az ijedségtől félajultán tántorogtak hátra, Réthy pedig élettelenül hanyatlott vissza párnájára — a hirtelen rázkódás és erőltetés megölte.

— Az udvarképes dudu. A marokkói szultán nagy zenekedvelő s hallásának finomságát eléggé bizonyítja, hogy a skót dudu a legkedvesebb hangszer. Nemrég Glasgowban rendelt meg egy ily dudát, mely talán a legdrágább a maga nemében. A legfinomabb 18 karatos aranyból van díszítve s 300 font sterlingbe került. A mór monarcha e kedvtelése már vagy tíz esztendő. Azóta van a skót

dudába belebolondulva, mióta Mac Lean skót tábornok, a híres Mac Lean skót nemzetség egyik ivadéka, a mindenható a marokkói udvarban. Azóta nem csak a skót dudu jött Marokkó fővárosában dívatba, de a skót viselet is.

— Az éjszakai sarkhoz a tenger alatt. Dr. Anschütz-Kämpfe bécsi tudós azt reméli, hogy a tenger alatt juthat el az éjszakai sarkhoz s az erre való hajó építésének előmunkálatai már folyamatban vannak. A hajó alakjára, ellenálló képességére vonatkozó számítások kielégítő eredményt már be is fejeztettek s a kísérletekre való kisebb méretű hajó építését már legközelebb megkezdik. Milyen lesz a hajó? Alakja hasonló lesz a cethalhoz; hossza 20, szélessége 7, magassága pedig 8 méterre van tervezve s így köbtartalma körülbelül 700 köbm. lesz. Ebből 100 köbm. a lakás, 180 köbm. a batteriák, 100 köbm. a gép, 100 köbm. a petroleum, 50 köbm. az eleség s 170 köbm. a ballaszt elhelyezésére van szána. El lesz látva a hajó dinamomotorral és petroleum-motorral is. Az első 50, a második 45 lóerejű lesz 15 órai tartamra. A petroleumból három évre való készletet visznek magukkal. Két propeller lesz alkalmazva, az egyik a vízszintes irányu, a másik a függőleges irányu mozgásra. A hajó sebessége óránként 5 kilométerre van tervezve, ami nem több, mint egy közepes gyalogolóé. A hajó építésére 40 cm. vastag acéllemezeket használnak. A személyzet hat emberből fog állani. A legnehezebb feladatok egyike azon eljárás megállapítása, mely lehetségessé teszi, hogy ezek körülbelül hat köbméternyi térben 15 óra hosszat a levegő fölfűtése nélkül ellehettek. A szén-sav eltávolítására étető kálit fognak használni, oxygént pedig üntött szelencékben vihetnek magukkal. Különböztetnek felhasználni kevésbé lesz szükség, mivel ugy Anschütz, valamint Voit P. számításai szerint a levegőben annyi oxigén van (21%), hogy még 48 óra után is alkalmas a lélegzésre, ha belőle a szén-savat folytonosan eltávolítják. A hajót dr. Anschütz saját költségén építteti meg s két év alatt készíthet el.

— Byron-relikviák. Londonban érdekes Byron-ereklyék kerülnek nemsokára eladásra. A gyűjtemény tulajdonosa a nagy költő egyik távoli rokona, aki a gyűjtemény egyrészét örökölte, míg a többi körülbelül 30 év óta aukciók alkalmával vásárolta össze. A gyűjteményben rendkívül sok az érdekes tárgy: így Byron esketési okmánya sok más eredeti kézzel íratott; ezüst kardja, amelyet Byron *Missolonghi* védelmezésénél használt; ajándékok, amelyeket anyjától kapott, amikor még a *Harrow*-iskolát látogatta; az egyedüli kép, mely anyjáról reá maradt, anyjának és leányának hajfürtjei; utazóphara, tintatartója, amelyet akkor használt, amikor Childe Haroldot írta; pisztolyai, burnótszelencéje, sok-sok eddig nem ismert

REGÉNY.

A rajongók.

— REGÉNY —

Írta: STEPNJÁK.

(88) — Nem, felelt Vatajkó. De könnyen megeshetett volna. A cár a szép idő folytán rendszerint hosszabb sétát tett.

Andrej megkönnyebbülten sóhajtott fel. Vatajkó szavai visszaadták egész ónuralmát s szinte megkisebítették a lelki rázkódást okozta fáradtság érzetét.

— Történt valami különös? kérde Vatajkó.
— Semmi sem, szolt Andrej. Majd leülök itt a padra, szolt egy kőpadra mutatva az ut mentén. — Menj s tudósítsd az embereknek.

Amikor egyedül maradt égnék emelte kezét. Tudni akarta vajjon elég nyugodt-e. Nem egészen! Ujjai még kissé reszkettek. Néhány perccel rá újra felemelte kezét, s most már meg volt elégedve.

Készen volt már s várt nyugodtan.
Elmúlt még néhány perc s Andrej meglátta Sazepin hatalmas alakját, amint feléje közeledett. Andrej felkelt és fél uton találkozott vele; Sazepin hozta a jelet, amelyre neki magának színe kell lépnie.

Sazepin arca komoly, szinte szomorú volt. Amikor közel voltak, alázatos, kifejező tekintetet vetett Andrejre és mélyen bólintott fejével.

— Beszélj! szolt Andrej.
Megértette ugyan, hogy a hir kedvező, hanem ilyen nagyfontosságú esetben valami határozottat akart hallani.

— A cár a rendes útján jön, volt a felelet. Andrej intett Sazepinnek, hogy vonuljon vissza s lassan előre ment.

Rajta volt a sor.
Még vagy háromszáz lépésnyire volt a

Palota-tértől, amikor már is a cár kémeinek és őreinek legközepe láta magát. Szinte ellepték az utcát. Légiókban vonultak fel, és folyton szemmel tartották mindenkit, minden pontot. Feladatuk volt eltávolítani s legkisebb gyanura letartóztatni minden idegent. Egyikük egy őshaju tisztos öreg ur, akit Andrej soha életében nem tartott volna kémnek, feléje közeledett.

— Bocsnát, uram, szolt udvarias, de szigorú hangon, sziveskedjék más utat választani.

— Miért? kérde Andrej ártatlanul, folyton előre haladva, hogy lehetőleg sok tért nyerjen.

— Szigorúan tilos ezen az uton járni, szolt az öreg ur, nyomon követve őt. Fogadj meg tanácsomat s forduljon azonnal vissza. Meglátja, bajba keveredik.

Andrej vállalt vont.

— Hiszen nincsen semmi sem az után, amiért nem szabadna átmenni, szolt a legnagyobb csodálkozás hangján, folyton előre menve.

Az öreg ur intésére két hatalmas legény jelent meg vagy harminc lépésnyi távolságban. Azzal a palástolatlan szándékkal szaladtak Andrej felé, hogy elfogják. A helyzet válságos volt. Megállt és igyekezett valami vitába keveredni a kémekkel, hogy néhány percet nyerjen.

Hanem az összeesküvők jól számították ki lépéseiket, ugyanabban a pillanatban megjelent az ut torkolatában a cár kutyája és az összeesküvők mintegy varázsütésre eltűntek; azonnal itt lesz a cár s akkorra az utnak is tisztának kell lennie.

A cár ebben a pillanatban néhány lépésnyire volt I. Sándor cár szobrától.

A szemközti levő ház egy ablakából két fiatal ember szoruló szívvel nézett a jövőd tusa elé.

Az egyik György volt. Láta Andrejt, amint összeütözésbe került a három kémrel és már feladott minden reményt. Most látta a minden oroszok urát a szobornál befordulni s szemközt vele jött nyugodtan, komoran a végzet Andrej képében. A cár idegent látva utjában kissé össze-rezgett, de csakhamar folytatta útját.

György lélekszakadva figyelte, mint fogy köztük a távolság lépésről-lépésre. Ugy látszott

neki, hogy már csak néhány lépésnyire vannak, s még mindig nem történt semmi és még mindig közeledtek... Miért vár?... Mit akarhat... Csak tévedés volt. A távolság, mely távolból oly rövidnek látszott, tulajdonképpen tizenöt lépés volt.

Andrejnek a szabály szerint itt le kellett volna vennie kalapját, s hajdon félyt megvárnia, míg ura elhalad. Ő azonban hetyk zsebébe nyult, kihuzta revolverét, célzott és lőtt.

A golyó a falba furódott, vagy negyven lépésnyire a cár mögött. A lövés nem talált; a revolver erősen lökött, s a lábához kellett volna irányitania. Ezt Andrej csak nagyon későn fedezte fel. Egy pillanatig rémülettől megkövült állott. A következő pillanatban már előre rohant, s ráncba szedett homlokkal küldött golyót golyóra a menekülő után. A cár felkapva hosszú tisztikabátjának szárnyait, halásápadtan futott előre, hanem lélekjelenlété egy pillanatra sem hagyta el; nem szaladt egyenesen, hanem ide-oda futkosott, s így szinte lehetetlen célpontot nyújtott az utána futó embernek. Ezzel megmentette életét; mindössze egy golyó találta el kabátját, a többi teljesen célt tévesztett.

Andrej kevesebb mint egy perc alatt mind a hat golyót elfőtte. A kémek eleinte ritkán mutatkoztak, de most már csapatokban lepték el a teret. György látta, mint fogja körül az egész csapat Andrejt. Egy ideig távol maradtak; senki sem mert elsőnek hozzányúlni. Mikor azonban észrevették, hogy foggyvertelen s a legkisebb ellentállást sem fejt ki, mindannyian rávetették magukat. György már csak vad kiáltásukat hallotta, mert két kezével eltakarta arcát s semmit sem látott.

Andrejt félholtan vitték a tömlőbe. Magához tért, s kellő időben kihallgatták, elítélték és kivégezték.

Elpusztult. Hanem a mű, amelyért meghalt, nem pusztult el. Vereségről vereségre halad a végső győzelem felé, s ez nem érhető el másként, mint az egyes kiválasztottak szenvedése és önfeláldozása árán.

— Vége. —

eredeti levele, gyűrtje stb. A gyűjtemény egyes darabjairól nagy összegeket kinaltak, de egyenként nem adják el. Az egész gyűjtemény ára 42,000 korona. Ha nem adják el, valószínűleg a Byronkönyvtár Harrow School-jában fogják elhelyezni.

+ Vasut a Mont-Blancra. A svájciak már régentelek egyes magas, gyönyörű kilátást nyújtó hegycsúcsait hegyi vasutak építésével hozzáférhetőkké. A Rigire, a Pilatusra, a Górnier Gratra stb.-re most már kényelmesen föl lehet jutni; hogy a Jungfrau tetejére elvezető vasut még nincs készen, főképpen a kezdeményező közbejött halálának tulajdonítható. A franciák utánozni akarván szomszédjaikat, a Mont-Blancra terveznek elektromos vasutat. A vasut az Arve-völgyéből indulna ki, Les Houchestől kezdve alagutban vezetne egészen a Petits Rochers Rongesig 4570 méternyi magasra, ahonnan a csucsig már csak 250 méternyi magasságot kellene gyalog megjárni. Az egész vasuti vonal 11 kilométer hosszú volna, az elektromos erőt az Arve szolgáltatná. Az állomások lennének Gros Béhard (250 méter) az Aiguille du Goüter (3800 méter) és Des Bosses (4360 méter) és a végállomás.

KÖZGAZDASÁG.

Ipar és kereskedelem.

Lóvásár. A Tattersall által rendezett heti lóvásárra 227 első-osztályú és 170 második-osztályú lovat hajtottak föl, összesen 397 darabot. Eladtak 259 darabot.

Szeszarak. A kontingens nyersszes ára Budapestben pénzben 42.—, áruban 42.60 korona, Bécsben 40.80, illetve 41.20 korona.

Szvasmarhavásár. (A budapesti marhavásárra vésári pénzár részvénytársaság tudósítása.) Felhajtás: Vágómarhák. Magyar ökrök 1442 darab, magyar tehén: 618 darab, szerbiai ökrök 218 darab, szerbiai tehén 4 db, boszniai ökrök — drb, boszniai tehén — drb, bivaly 81 drb, bika 90 darab, összesen 2348 drb. Gazdasági marhák: Igás- és hizlalni való ökrök 219 darab, fejtes tehén 190 darab, igás bivaly — darab, tinó — darab, bika 20 darab, üsző — darab. Eladási árak ezen tudósítás zártáig: vágómarhákért: Magyar hizott ökrök, legjobb minőségű 58.— K-tól 62.— K-ig, kivételesen 66.— K., 100 kilónként 65 súlyban, középminőségű 48.— K-tól 58.— K-ig, silányabb minőségű 42 K-tól 53.— K-ig. Magyar legelőmarha jobb minőségű 48 K-tól 54.— K-ig, kivételesen — K-ig. Silányabb minőségű 40 K-tól 46 K-ig. Tarka hizott ökrök, legjobb minőségű 60 K-tól 66.— K-ig, kivételesen — K-ig, középminőségű 52 K-tól 58.— K-ig, silányabb minőségű 44 K-tól 50 K-ig. Szerb és boszniai ökrök legjobb minőségű 48 K-tól 57.— K-ig, kivételesen — K-ig, silányabb minőségű 42.— K-tól 47.— K-ig. Bika jobb minőségű 60 K-tól 62.— K-ig, kivételesen 63.— K-ig, silányabb minőségű 42.— K-tól 48.— K-ig. Bivaly 52 K-tól 44 K-ig, kivételesen — K-ig. Magyar tehén 40.— K-tól 54.— K-ig, kivételesen — K-ig. Tarka tehén 42.— K-tól 62.— K-ig, kivételesen — K-ig. Mind 100 kilónként élő súlyban. Gazdasági marhákért: Igás ökrök elsőrendű — 60 K-tól — 65 K-ig, kivételesen — K-ig métermásánként, 680.— K-tól 780.— K-ig páronként, közép minőségű — K-tól — K-ig 100 kilónként — K-tól — K-ig páronként, silányabb minőségű — K-tól — K-ig 100 kilónként, — K-tól — K-ig páronként. Hizlalni való ökrök fehér 100 kg.-kint — K-tól — K-ig. Fejőstehén keresztzett szines — K-tól — K-ig darabonként, bonyhádi faj — K-tól — K-ig darabonként, kivételesen — K-tól — K-ig. Igás bivaly — K-tól — K-ig páronként. Vágómarhából mintegy 400 darabbal kevesebb volt felhajtva, mint a múlt héten, minthogy azonban a vételkedv általánosságban igen gyenge, az árak 100 kg.-kint csupán 1 koronával emelkedtek. Jármos ökrökre meglehetősen élénk volt a kereslet, míg fejős tehénekre az fizlet valamivel gyengébb volt.

Borjuvásár. 1901. évi március hó 14-én. (A budapesti marhavásárra vésár-pénztár részvénytársaságtól.) Felhajtás: Belöldi élő borju 293 drb, leölt borju 10 db, bécsi borju — db — db, horvát, növendékmarha — darab, bárányi élő 173 darab, leölt bárányi 2344 darab. Árjegyzések. — Belöldi élő borju I. rendű 54—62 f.-ig, kivételes 64 f., II. rendű — f.-ig, I. f.-ig, I. kilónként leölt borju I. r. — f.-ig, II. r. — f.-ig — f.-ig, kivé. — f. kilónként levonás nélkül. Bécsi leölt borju — f.-ig. Növendék marha — f.-től — f.-ig, I. r. 52.— f.-ig, középminőségű 38—42 f.-ig, alárendelt — f.-ig, I. kilónként. Bárányi élő 10.—16.— k., leölt bárányi 5.60—13.— k., kivételes ár — k.-ig páronként. — Az irányzat lanyha volt.

Bécsi juhvásár. (Saját tudósítónk telefonjelentése.) A mai juhvásáron a felhajtás 1657 darab juh volt. Barátságos az irányzat. Árak páronként: kivitel juh 46—48 fillér, kiv. — fillér, seletjes juh 38—44 fillér.

Bécsi szurómarhavásár, március 14. (Saját tudósítónk telefonjelentése.) A mai vásárra felhóztak: 4025 drb borjut, 1790 drb élő sertés, 1223 darab levágott sertés, 294 levágott juhot, 2633 darab bárányt. Tekintettel a nagy felhajtásra csökkentek az árak, kivé a sertéséket.

Eladási árak: Levágott borju 60—78 fillér, elsőrendű 78—106 f., legeleje 108—112—116—120 f., élő borju fillér, elsőrendű — fillér, legelsőrendű — fillér, fiatal sertés 60—80 fillér, kivé-

telesen — f., levágott nehéz sertés 88—98 fillér, kivételesen — fillér, husra hizalt sertés — fillér, zsirra hizalt sertés fillér, könnyű sertés 84—92 fillér, elsőrendű süldő 80—108 fillér. 66 juh — fillér, levágott juh 56—78 fillér, bosnyák silányabb sertések — fillér, kilogrammonként. Bárány 10—28 korona, kivételesen — korona páronként.

A budapesti gabonatözsde.

Budapest, március 14.

A buzaüzlet nyugodt hangulatban nyílt meg és waggónárak változatlan árakat értek el. Hajórakományok később javult irányzat mellett 5 fillérrel magasabbak. A forgalom 35,000 métermásza és az irányzat szilárd volt. Rozs változatlan.

Eladott:

Buza. Tiszavidéki: 100 mm. 79.8 k. 8 K. 05 f., 700 mm. 79 k. 8 K. 05 f., 340 mm. 80 k. 7 K. 95 f., 200 mm. 79 k. 8 K. 02 1/2 f., 100 mm. 78.5 k. 7 K. 87 1/2 f., kev. 200 mm. 78.3 k. 7 K. 92 1/2 f., 200 mm. 78 k. 8 K. 07 1/2 f., 300 mm. 77.5 k. 7 K. 95 f., 500 mm. 77.5 k. 7 K. 80 f., 150 mm. 76.5 k. 7 K. — f., 900 mm. 74 k. 7 K. 72 1/2 f., 100 mm. 74 k. 7 K. 72 1/2 f., 200 mm. 72 k. 7 K. 15 f., 100 mm. 71.7 k. 7 K. 15 f.

Pestvidéki: 1000 mm. 78 k. 7 K. 90 f., 550 mm. 78 k. 7 K. 75 f., 550 mm. 76 k. 7 K. 75 f., 600 mm. 77.5 k. 7 K. 77 1/2 f., 100 mm. 77.5 k. 7 K. 72 1/2 f., 100 mm. 77.5 k. 7 K. 75 f., 500 mm. 77.3 k. 7 K. 75 f., 1100 mm. 77 k. 7 K. 75 f., 300 mm. 77 k. 7 K. 77 1/2 f., 100 mm. 77.5 k. 7 K. 75 f., 200 mm. 76 k. 7 K. 72 1/2 f., 300 mm. 75 k. 7 K. 75 f., 200 mm. 78 k. 7 K. 75 f., 100 mm. 77 k. 7 K. 75 f., 100 mm. 76 k. 7 K. 75 f., 100 mm. 75 k. 7 K. 65 f.

Fehérmegyei: 1800 mm. 78 k. 8 K. 07 f.

Bácskai: 3500 mm. 75 k. 7 K. 70 f.

Dunai: 3000 mm. 73.3 k. 7 K. 37 1/2 f., 2000 mm. 75 k. 7 K. 60 f.

Verbászi: 4600 mm. 75 k. 7 K. 70 f.
Bánsági: 3000 mm. 76 k. 7 K. 70 f.
Raktári: 1600 mm. 78 k. 8 K. — f., 1000 mm. 79 k. 8 K. — f., 1000 mm. 78 k. 7 K. 95 f., 1500 mm. 75.5 k. 7 K. 65 f., 400 mm. 76.5 k. 7 K. 70 f., 2900 mm. 77.2 k. 7 K. 92 1/2 f., 1500 mm. 75.5 k. 7 K. 65 f.

Mind három hónapra.

Rozs: 100 mm. 7 K. 45 f., 100 mm. 7 K. 37 1/2 f., **Tengeri:** 100 mm. 5 K. 45 f., 200 mm. 5 K. 46 f.

Kézpénzfizetés mellett.

A készáru hivatalos jegyzése a budapesti áru- és értéktözsde szokásai szerint. kézpénzben 60 kilogrammonként. — A minőség hektoliterenkint és kilogrammonként.

B u z a	Kilós		50 kilogramm áru		Kilós		50 kilogramm áru	
	K-tól	K-ig	K-tól	K-ig	K-tól	K-ig	K-tól	K-ig
Tiszavidéki	76	77.45	7.55	7.7	7.85	8.—	7.85	8.—
"	77	77.70	7.70	7.85	7.85	8.—	7.85	8.—
"	78	7.75	7.80	7.95	7.95	8.—	7.95	8.—
Fehérmegyei	76	7.75	7.85	7.95	7.95	8.—	7.95	8.—
"	77	7.80	7.90	8.—	8.—	8.—	8.—	8.—
Pestvidéki	75	7.35	7.40	7.55	7.55	7.65	7.65	7.75
"	76	7.45	7.50	7.65	7.65	7.75	7.75	7.85
"	77	7.55	7.60	7.75	7.75	7.85	7.85	7.95
Bánsági	74	7.35	7.45	7.55	7.55	7.65	7.65	7.75
"	75	7.45	7.55	7.65	7.65	7.75	7.75	7.85
"	76	7.55	7.65	7.75	7.75	7.85	7.85	7.95
Bácskai	77	7.65	7.75	7.85	7.85	7.95	7.95	8.—
"	78	7.75	7.85	7.95	7.95	8.—	8.—	8.—
"	79	7.85	7.95	8.—	8.—	8.—	8.—	8.—

Egyéb gabonafélék	Kilós		50 kilogramm áru	
	K-tól	K-ig	K-tól	K-ig
Rozs	uj elsőrendű	70—75	7.25	7.35
"	másodrendű	—	7.10	7.20
Arpa	takararany	65—70	6.85	6.95
"	éretlen való	—	6.—	6.10
Zab	sörözőre való	30—40	6.55	6.65
Tengeri	bánsági	—	6.15	6.25
"	másnemi	—	6.35	6.45
Repce	uj képoszt	—	—	—
"	bánsági	—	—	—
Köles	—	—	5.10	5.20

A határidőszület folyamán a következő kitések történtek:

Buza áprilisra	7.64—7.65—7.66—7.67—7.68
Buza októberre	7.73—7.72—7.72
Rozs áprilisra	7.53—7.52—7.53
Rozs októberre	6.70—6.71—6.72
Zab áprilisra	6.24—6.26
Tengeri májusra	5.22—5.21—5.23
Tengeri júliusra	5.33—5.31—5.32—5.34
Repce augusztusra	—

Déli egy óraker a következő záróárakat állapították meg hivatalosan a tőzsdén:

Buza áprilisra	7.63	7.64	áru
Buza októberre	7.72	7.73	"
Rozs áprilisra	7.52	7.53	"
Rozs októberre	6.71	6.72	"
Zab áprilisra	6.26	6.27	"
Tengeri májusra	5.23	5.24	"
Tengeri júliusra	5.34	5.35	"
Repce augusztusra	12.60	12.60	"

Délután fél 5 óraker zárul:

Buza áprilisra	7.64	7.65
Buza 1901. októberre	7.72	7.74
Rozs áprilisra	7.52	7.53
Rozs októberre	6.70	6.71
Zab 1901. áprilisra	6.26	6.26
Tengeri májusra	5.23	5.24
Tengeri júliusra	5.34	5.36
Repce augusztusra	12.60	12.60

A budapesti értéktözsde.

A mai előtözsde nyugodt irányzatot tüntetett fel s bár a hangulat szilárd, alapjában vége úgy látszik, hogy a nyereség-realizációk megakasztották ideig-óráig a gyors továbbfejlődést. Főérdekben magyar hitelek részesedtek, melyek ismét emelkedtek, végül azonban gyengébben zárultak. A többi érték, ugyiszintén helyi papírok csendesen mozogtak. A déli tőzsde némi váltokozás után a kezdeti árfolyamait hozta felszínre.

A helyi piac, ugyiszintén vasbányaértékek délen egy árfolyattal alacsonyabbak.

Járadékok visszatejőldtek; csupán városi kölcsön-kötvények iránt volt némi érdeklődés és 87.25 árfolyamban volt régebb kibocsátású tétélekre pénzigéret.

Valuták és éreváltók változatlanok.

Az előtözsde nyugodt.

Jegyzetek: Magyar hitelrészvény 717.50—720.50. Osztrák hitelrészvény 703.—706.—. Államvasutak részvény 689.—691.50. Jelzálogbank 465.—469.50. Leszámlító bank 451.50—452.50. Rimamurányi vasmű 510.50—513.50. Városi vasut 295.—297. Közüti vasut 604.50—606.—. Salgótarjáni 623.—625.— korona.

A déli tőzsde gyengébb, végül tartott.

Jegyzetek: Magyar hitelrészvény 714.—716.50. Osztrák hitelrészvény 700.50—703.50. Államvasutak 688.—689.75. Jelzálogbank 463.—465.—. Rimamurányi vasmű 507.50—509.—. Közüti vasut 605.50—607.—. Koronajáradék 931.25—932.50 korona.

Forgalomból került: Hazai bank 208.—. Magyar általános biztosító társaság 4800. Salgótarjáni 622.—625.—. Weitzer-waggongyár 195.—200 korona.

Utőtözsde. A 4 órai záróker maradt:

Osztrák hitelrészvény 705.75. Magyar hitelrészvény 717.75. Leszámlító bank részvény 451.—. Rimamurányi vasmű részvény 590.50. Osztrák-Magyar államvasut 691.50. Közüti vasut részvény 608.—. Városi villamos vasut részvény 295.— korona.

A budapesti terménytözsde.

A terményüzletben a szezonzerű hangulatnak megfelelően alakultak az árak és végül a terményüzleti árjegyző-bizottság hivatalosan a következő árfolyamokat állapította meg:

Jegyzetek: Heremag; lucerna magyar 43.—48.— korona, vörös aprószemű 43.—48.— korona, vörös erdélyi — korona, vörös bánsági — korona, középszemű 52.—55.— korona, nagyszemű 56.—63.— korona. Disznósír: budapesti 55.50—56.— korona, vidéki — korona. Táblaszalonna: légeszárlított vidéki — korona, városi 4 darabos 45.50—46.— korona, 3 darabos 48.—48.50 korona, füstölt — korona. Szilva: boszniai, szokás szerinti minőség 15.—15.25 korona 120 darabos — korona, 100 darabos 16.—16.25 korona, 85 darabos 17.—17.25 korona, azonnali szállításra. Szerbiai szokás szerinti minőség 14.25—14.50 korona, 100 darabos 15.25—15.50 korona, 85 darabos 16.—16.50 korona. Szilvaiz: szlavóniai 19.25—19.50 korona, szerbiai 18.—18.50 korona, azonnal való szállításra.

A bécsi értéktözsde.

Az előtözsde ismét kedvezőbb az irányzat a déli rikaik háboru küszöbön álló befejezésére.

Déli tőzsdén gyengült az irányzat Berlinre.

Záróker szilárd, külföldre.

Bécs, március 14. (Magyar értékek záróker.) 4/10-os aranyjárdék 118.30. Tiszai és szegedi kölcsön sorsjegye 146.50. Magyar vasuti kölcsön ezüsten 100.20. Magyar keleti vasuti állam kötvény 118.60. Magyar leszámlító- és pénzváltóbank 440.—. Rimamurányi vasmű részvény 508.—. Magyar koronajárdék 93.20. 4/10-os Magyar földterhen kötvény 92.25. Magyar hitelbank részvény 715.—. Magyar nyeresémi kölcsön sorsjegye 172.25. Kassa-oderbergi vasuti részvény 358.—. Magyar kereskedelmi bank 2520. Magyar cukoripar 1960.

Bécs, március 14. (Osztrák értékek záróker.) 4 2/10-os papírbárdék 98.50. 4/10-os osztr. aranyjárdék 118.20. 1860-os sorsjegye 141.50. Osztrák hitelsorsjegye 390.—. Angol-osztrák bank 282.—. Bécsi bankjegyesület 501.—. Osztrák-magyar bank 1875. Déli vasut 104.—. Dunagőzhajózási részvény 828.—. Dohányrészvény 217.45. Csezsari és királyi arany 11.23. Német bankváltó 117.45. 4 2/10-os ezüst járadék 98.43. Osztrák koronajárdék 88.10. 1894-iki sorsjegye 206.—. Osztrák hitelintézet részvény 703.—. Unionbank 506.—. Osztrák Länderbank 431.—. Osztrák-magyar államvasut 690.25. Elhavölgyi vasut 505.—. Alpesi bányarészvény 465.—. 20 frank. arany 19.08. Londoni váltóár 240.35. Bécsi Tramway Litt B. 297.—. Bécsi Tramway Litt A. 301.25. Lipót kohó 400.—. Az irányzat szilárdult.

Bécs, március 14. (A Budapesti Napló tudósítójának telefonjelentése.) A délutáni magánforgalomban a zárlatok a következők voltak: Osztrák hitelrészvény 704.50. Magyar hitelrészvény 715.—. Angol-Osztrák bank 282.—. Bécsi bankjegyesület 504.—. Union bank 567.—. Länderbank 433.—. Osztrák-magyar államvasut részvény 690.50. Lombard 104.50. Elhavölgyi vasut 555.—. Északnyugati vasut részvény 480.—. Dohányrészvény 206.90. Rimamurányi vasmű 508.—. Alpesi bányarészvény 466.—. Májusi járadék 68.50. Magyar koronajárdék 93.20. Török sorsjegyek 111.—. Német birodalmi mársa 117.51. Napoleon d'or 19.08.

Külföldi értéktözsde.

Berlin, március 14. (Tőzsdei tudósítás.) A tőzsde meglehetősen szilárdan indult. Bank- és kohó részvények jól tartottak magukat. Vasutak közül különösen svájciakat, nevezetesen északkeletkeletkesterkek van a hírre, hogy az államosítás kérdése kedvező stádiumban van. Amerikai vasutak new-yorki jelentésekre szilárdak. Transvaaliek emelkedtek. Varsó-bécsiek szintén javultak. Középszerű részvények eleinte gyöngök arra a hírre, hogy a közszéznindikátus a termésnek 10 százalék

